لەزانچییەکان لەزانییەکانی دوێنێ و ئەمڕۆ.. ئازاد حەمە

سەرەتا: دەمێکە وتومە، ئەم ژینگەیەی هەنوکەمان بیریار دروستناکات، گرنگن و هیچگەرای Nihilismی دروستدەکات. ئێستا پێموایە، ژینگەکە، ڕۆژانە لەزانچیش، لە زۆربەی کایەکان (پەروەردە، روناکبیریی، نێوەندی ئەکادێمی، میدیای ئێستا و بواری سیاسیش) دروستدەکات. لەزانچییەکان، دژە کوردەکان، جێگای داخ و برینە، بەجۆرێک لە زێدی خۆیان سیاسەتدەکەن، کە زێدەکە، نەبێتە شوێنێک بۆ دروستبوونی روناکبیر/ بیرمەند، بەڵکو ببێتە شوێنێک بۆ ژیانژیان و پاڵنان بە کاتەوە. لەزانچییەکان، ئەوانەی رقییان لە کوردە، حەیف، ژینگەی ئێرەیان والێکردووە ئەنتی روناکبیریی و کارگەی بەرهەمهێنانی هیچیی Nihil بێت. ئەمە وادەکات جیاوازییەکی گەورەش بوونی نەمێنێت، لەنێوان لەزانییەکانی دوێنێ و ئەمڕۆ.

تۆ بەدوای لەزانییە کۆنەکان دەگەڕێیت، من ئەدرەسی لەزانچییە تازەکانت دەدەمێ. لەزانییە تازەکان، وان لێرە. ئەمە لە کوێبین لەزانچییەکان لەوێدەرێن. لەزانییەکان، لە ئێستادا لە گشت جێگایەک دەخولێنەوە، کە ئەمەی لێین. لەزانچییەنوێکان، ئەوانەن، کە چاڵی سیاسی بۆ یەکتری کورد هەڵدەکەنن. لەزانییە نوێکان ماڵباتییەکانن، ئەوانەن، کە زەمینە خۆشدەکەن بۆ لەزانەکانی تر، بۆ مەهابادەکانی تر، بۆ هەڵەبجە و ئەنفالەکانی تر. لەزانییەکان لە دەوروبەرمان دەخولێنەوە، ئەوانەن، کە بەهاری گشت جوڵانەوەیەکی سیاسیمان دەکەن بە لەزانێکی دی. وەرە مەڕۆ بۆ شاری لەزان، لەزانی تازە وا لای خۆت. لەو جێگایەی ئێستای لێیدەژیت.

لەزانچییە نوێکان زۆڵەکانی ناو سیاسەتی کوردین. ئەمانە بێوەفاکانی ناو مێژووی سیاسیشمانن. چونکە زۆڵەکانی ناو سیاسەتی ئێمە، ئەوان بوون وایان لە ئێمە کرد پێمانوانەبێت سیاسەت هزرە، سیاسەت دەتوانێت گۆڕانکارییە گەورەکان بکات. ئەمانە، لەزانچییە نوێکان، بێمتمانەیی و سڵکردنەوەیان کرد بە بەشێک لە ژیانی سیاسی نوێی ئێمە. مخابن، خەریکن ئەم زۆڵەسیاسیانە دەبن بە بەختی

سیاسییمان، گەر ئەمە ئاوا بروات لە داهاتوودا یادی لێزان بەجۆرێکیتر دەبێت. بۆیە لێزانچییەکان سیاسییە هیچگەراکانن، ئەوانەن، کە هیچییان خستە ناو ژیانی کۆمەڵایەتی و بەگشتیش مرۆییمانەوە. لێزانییەکانن ئەمەیان کردە هاودەمی هیچگەرایی سیاسیی، رۆژانە هیچی لە پەروەردە(پەروەردەی لێزانی)، لە خوێندنی باڵا (ئای لەم خوێندنە باڵایە!) بەرهەمدەنن. لێزانچییەکان پەروەردەی سیاسییمانیان کردە پەروەردەیەکی لێزانی. هەنووکە دابەشکردن و دەڤەرچییەتی بەشێکە لەم پەروەردەیەمان.

**

لێزانییەکان وان لێرە، لە تەک خۆتن. گشت ئەوانەن، کە بەرپرسیارن بەرامبەر بە نادادی و گەندەڵییەکانی ئێستای هەرێم، ئەمانە تەواوکەری پرۆژەی لێزانن، هەڵگری هەمان توخمی روناکبیریی سیاسیی لێزانن. لێزانییەکان، ئەوانەن، کە نەدەخوازن شایستانە یادی سەد ساڵەی کۆنگرەی لێزان بکرێتەوە، نەش لە لێزانییەتی خۆیان دەکەون. لەبەرئەوە کردەی سیسییمان وا گوزەرکات، بیرکردنەوەی سیاسییمان ئەمە کرۆکی بێت، لەگەڵ کات هەموو دەبینە لێزانی. لێزانیبوون چارەنوسمانە. ئەم پەروەردە سیاسییە بەردەوامبێت هەموو لێزانیمان لێدەردەچێت. بۆیە سەیرە، لێزانچییەتی شەرم نییە! لێزانچییەتی بەشێوازی رۆژنامەوانی و روناکبیریی و ئەکادەمیی جیاجیا وەبەردەهێنرێتەوە. وە بەرهێنانەوەی وتاری سیاسی لێزانییەکان چارەنوسی مێژوویمان بەرەو خراپترین شێوەی سیاسی و بەگشتیش مرۆیی دەبات.

خوێندکاری لێزانییەکان لێرەوە بە جلی کوردییەوە دەچن بۆ لێزان، لەوێ بە کوردی بۆ یەکتر باسی مەترسییەکانی لێزان دەکەن. غەدردەکەیت دەچیت بۆ لێزان، لێزان وا لە تەک خۆت. لێزان وا لە سلێمانی و هەولێر، ئەوەتا بریقەدەداتەوە لە کەرکوک و دهۆک و هەڵەبجە. لێزانییەکان گشت بستێکی ئەم هەرێمەیان کردوە بە لێزان، بە نموونەیەک لە پرۆژەی لێزان. تۆ گەر بیردەکەیتەوە و خاوەنی ئاگایی سیاسی خۆتیت مەڵێ بە لێزان، بڕۆ ئەو شار و گەڕەک و ماڵانەی هیوای سیاسییان نەماوە. لەو شوێنانە دەبینیت، کە هیواکانی کۆنگرەی لێزان چەند وەک خۆی هاتوتە دی! تەماشا ئەو نەگبەتییە سیاسییە، هەندێکیش لە لێزانییەکان لە دانیشتن و پێکەوەبوونەکانیاندا فرمێسک بۆ لێزان دەڕێژن. ئەمانە هەر هەموو ناراستەوخۆ پرۆژەی لێزان زیندوو ڕادەگرن و ئاواتەکانی شەریف

پاشا (1) هەرەس پێدەنن.

لەزانییەکان حەزدەکەن قسەکردن لە لەزان بکرێتە بابەتێکی وەرزی. ببێتە مۆد. ئەوە لەزانییەکانن قسەکردنیان لە لەزان وەک گشت شتەکانیتر(ئەنفال، کیمیابارانی هەڵەبجە، یادی راپەڕین،کۆماری مەهاباد و......) بەوەرزیکردوە. ئێستا یادی سەد ساڵەی کۆنگرەی لەزانە، بۆیە هەموو قسە لە لەزان دەکەن. هەموو لەو بارەوە چەنەلەدەدەن. پاش ماوەیەکیتر لەزان لەبیردەکرێت چەنەش لەوبارەوە دەوەستێت. لەزانییەکان ژیرن لە کارکردن لەسەر سرینەوەی یادەوەرییەکانمان. لە دروستکردنی جۆرێک لە روناکبیری سیاسی، کە ناکاریگەرە، کە هیچ ناگۆرێت.

لەزانچییەکان دەخوازن کورد بە کورد باسی مەترسییەکانی لەزان بکات. لەزانچییەکان هەندێ ساویلکەن گروپ گروپ بە کوردی بە یەکتر، بە گروپەکانی خۆیان باسی مەترسییەکانی لەزان دەکەن. لەکاتێکا ئەو پارچەپارچەییە لە قسەکردن لە مەترسییەکانی لەزان بەشێکە لە خودی پرۆژەی لەزان. گشت وتاری سیاسی لەزانیش هەر ئەوە بوو، کە ئێستا ئەمان پەرەی پێدەدەن. هەریەکە و لەگەڵ تاقم و ناسیاو و رێکخراو و یانە و حیزبی خۆی قسە لە لەزان دەکات. ئەمە خەونی لەزانیکانە، هیوای باوباپیرانی لەزانییەکانی ئێستایە، کە ئەوە، بەناوی سەمینار و لەدوان، بەیان دەهێننەدی.

لەوەی وترا سەیتر، وەک هەمیشە چەنەبازەکان باس لە لەزان دەکەن. قسە لە لەزان وەک قسەکردن لە گشت دیاردەکانیتر کەوتووەتە دەست چەنەبازەکانەوە(سیاسی، ئەکادەمی، نوسەر و....). هەرکاتیش چەنەبازەکان قسەکردنیان لەسەر هەچ دیاردەیەک قۆرخکرد، ئەوە بزانە لە هیچی لە وتن زیاتر لەوبارەیەوە بەرهەمنایەت. چەنەبازەکان خوێندکارە فاشیلەکانی لەزانییەکانن، کە لەناو کایەی ئەکادەمی و سیاسی و روناکبیریماندا بڵاوبوونەتەوە(2).
چەنەبازەکان چەنەیان لەبووە بە هزراندن. چونکە چەنەبازەکان، کە داردەستەی لەزانییەکانن، خەو بە ترازیدیاوە دەبینن. بە ئەوان رووداوێکی سیاسی یان کۆمەڵایەتی باشترین دەرفەتە بە چەنەلەدان. چەنەلەدان کە نەوتنی لەوەبەردەت بەمانای و بەفیرۆیش

لە تێگەیشتنمان دا دروستدەکات.

لۆزانییەکان، ئینۆنۆکانی(3) کورد، ناخوازن ئەو کارەساتە مرۆییەی کۆنگرەی لۆزان لەپاش خۆی بەجێیهێشت لە “سەنتەرێکی توێژینەوەی لۆزانناسی نێودەوڵەتیدا ” کۆکرێتەوە. ئەو□ تا شوێنێک لە ئێستادا بوونی نییە بەناو “سەنتەری توێژینەوەی لۆزانناسی”، ئەگەر بەراستی ئەم کۆنگرەیە بەشێکە لە برینە سیاسییەکانی مرۆڤی کورد، دەبو لەماوەی ئەم سەد ساڵە سەنتەرێکی لەوجۆرە دروستکرایە و نێوەندێکیش بوایە بۆ ترازیدیاناسی و ئەرشیفکردنی مێژووی بوونی کوردیی. کە ئەم سەنتەرە هەبێت ئەو کات دەکرا لۆزانناس(لۆزانۆلۆگ)مان هەبێت، دەشکرا خوێندنی با□□ا و پەروەردە پشکی شێریان بەرکەوێت بۆ بردنەڕێوە و کارگێڕی ئەرشیفکردن و تۆکمەکردنی دۆکومێنت و یادەوەری سیاسیی.
لەبەرئەوە، لە بەرژەوەندی لۆزانچییەکانە یادی سەد ساڵەی کۆنگرەی لۆزان بەلۆکالیکرێت. ئەو شتە بەلۆکاڵیکرێت، کە باس لە هەنووکەمان دەکات؛ هەنووکەی نایەکانگیر و پەرت و پارچەپارچەمان. بۆ لۆزانچییەکان ئەوپەری بەکەڵکە، کە ئەم جۆرە یادانە، رووداوانە، لۆکالیکرێن. بەلۆکالیبوونی ئەم برینە سیاسیانە رێگایەکە بۆ شاردنەوەی ترازیدیاکانی ئێستا و خەوش و نادادییەکانیش.

لۆزانییەکان کردەی سیاسیان قێزەوەن کردووە. وایان لە نەوەی تازەی ئێستا (خوێندکارانی زانکۆ، لاوانی ناو کۆمەڵگە، لەپێش هەمویانەوە رەگەزی مێی کوردستانی ئەمرۆ) کردووە سیاسەت بگۆرێتەوە بە بەهەرزانترین شت. هەموو شتێکیان لا خۆشەویستە سیاسەت نەبێت، کوردایەتی نەبێت، باس لە دیرۆکی کورد و کوردپەروەری نەبێت. رقی جیلی تازە لە سیاسەت بەرهەمی خراپبەکاربردنی سیاسەتە لەلایەن لۆزانچییە نوێکانی کوردستانەوە.
بۆیە دەپرسین: کێ لە سیاسەت دەترسێت؟ ئەڵبەتە لۆزانییەکان. چونکە ئەمان دەزانن سیاسەت دەکارێت گۆرانە گەورەکان بکات، بۆیە ناشرینکردنی سیاسەت دەبێتە هۆکارێک ئەوانەی لە تەمەنی 18 بۆ 25 ساڵن پشت لە سیاسەت بکەن، گاڵتە بە هەڵبژاردن بکەن. ئەم جیلە پێیانوایە دەنگ هیچناگۆرێت، هەڵبژاردن درۆی سیاسییەکانە بۆ گۆرینی دەموچاوەکان. بەدڵنیاییەوە ئەم بۆچونەش بە سودی لۆزانییە نوێکانی ئەمرۆمان د□گ□□ت□وە. چونکە لۆزانییە تازەکان دەزانن

کورسییەکان چۆن و بۆ کێ پردەکەنەوە.

لەزانچییە نوێکانی ئەمرۆمان نەیانهێشت ئەو وانەیە بە جیلی تازە لە زانکۆکان بڵێینەوە، کە سیاسەت جۆرێکە لە چنینی هزر. سیاسەت کردەیەکی هزریی گشتگیر و تێکمەیە، نەک پارچەپارچە و پەرشوبڵاو. سیاسەتکردن لە دەرەوەی تەهزرین نییە و پێویستی بە راڤەکاری وورد و قووڵییشە. ئای لەزانییەکان، ئەو دەرەفەتەتان کوشت، کە بە خوێندکارە زانکۆییەکانمان ئەوە بڵێینەوە، سیاسەت ڕاڤەکارییە و شوێنەکیشە بۆ ئافراندن لە هزردا. چونکە سیاسەت خۆی هزرە.
لەزانییەکانی ئەمرۆ، نەوەندی ئەکادێمی کوردییان تا ڕادەیەکی زۆر کردووە بە نەوەندێکی ناڕوناکبیری، بە پاشکۆی کۆمیتە و مەڵبەند و ناوچە. بۆیە هاتنەناو زانکۆ، بۆ جیلی تازە، شتێ گەورە لە ژیانی مەعریفییان ناگۆڕێت. بەشێکی زۆر لە زانکۆکان بەدەست لەزانییەکانەوەن، بەدەست ئەوانەوەن، کە ترسیان لە پرسیارسازی، بیرکردنەوەی جیلی تازە هەیە.

پەراوێز:
1/ بەپێی گێڕانەوەکانی نوسەری ئەو لینکەی لای خوارەوە بێت، لە گۆرستانی شاری کاتانزارۆ Catanzaro گۆڕێکی لێبووە بەناوی ژەنەڕاڵ شەریف پاشا Le General Sheriff Pasha و دواتر گۆڕەکە لەلایەن مەلیک فاروقی میسرەوە دزراوە و براوەتەوە بۆ گۆرستانی خدێوییەکان لە قاهیرە و لەوێندەرێ نێژراوە. شاری کاتانزارۆ پایتەختی هەرێمی کەلابریە Calabria یە، کە دەکەوێتە باشوری ئیتاڵیاوە. کە من ماوەیەک لەمەو بەر سەردانمکرد.
خێزانی شەریف پاشا، کە ئامۆزای مەلیک فاروق بووە، پێدەچێت نەیانویستبێت شەریف پاشا دوور لەخۆیان بنێژرێت و بۆیە هێناویانەتەوە بۆ گۆرستانی پاشایەتی لە قاهیرە.
بەپێی زانیارییەکانی وێکیپێدیا ((ژەنەڕاڵ شەریف پاشا لە کۆتایی ساڵی 1951دا لە شاری ناپۆلی لە ئیتالیا کۆچی دوایی دەکات، پێش مەرگی وەسیەتی کردبوو تەرمەکەی بسوتێنن و خۆڵەمێشەکەی بکەنە ناو دەریاوە، چونکە خۆی بە بێوەڵات ئەزانی، بەڵام ئاواتەکەیان بەجێ نەهێناو تەرمەکەی گوێزرایەوە بۆ قاهیرە لەگۆڕستانی خدێوییەکان نێژرا))، لە بەپێی لینکەکەی لای خوارەوە بێت، کە بە ئیتاڵی نوسراوە، زانیارییەکان بەجۆرێکی ترن. گوایە کچەکەی ژەنەڕاڵ شەریف

پاشا، کە بە شازادەی کوردستان لە ڕۆژنامە ئیتاڵییەکە ناوزەددەکرێت، هاوسەرگیری دەکات لەگەڵ کوری خانەوادەیەکی ناسراوی شاری کاتانزارۆ Catanzaro (نەک ناپۆلی وەک لە وێکپێدیای کوردی هاتووە). پاش ماوەیەک لە هاوسەرگیرییەکە شەریف پاشا و هاوسەرەکەی دێنە سەردانی کچەکەیان و دواتر لەوێندەرێ وەفاتدەکات. ئەوەش، کە وادەکات وەسیەتەکەی شەریف پاشا نەهەڕێتەدی، ڕەنگە ئەوە بێت، هاوسەرەکەی شەریف پاشا سەربە بنەماڵەی شاهانەی ئەو دەمەی میسر بووە (ساڵی 1951 هەشتا بنەماڵەی شاهانەی میسری لەسەر تەختی پاشایەتیدا دەبن) و پێیان باشبووە لەتەک خۆیان لە قاهیرە بنێژرێت.
https://casinistanews.wordpress.com/2021/08/02/la-tomba-del-general-sherif-pasha-fatta-trafugarea-catanzaro-dal-re-faruk-degitto/
/2 ئەوەتا ئەم چەند ڕۆژە کورد بە کورد، گروپ گروپ، باسی یادی سەد ساڵەی کەنگرەی لۆزان دەکەن، بەئەوەی ئەو هەموو کوردە زمانزانە، زماندرێژانەی پارە لە حیزبەکانیانەوە وەردەگرن، توانیبێتیان 5 دەقە لە کەناڵێکی جیهانی باس لەم بەنە سیاسییە بکەن، یان نەمانبینی ئەو نەوەیەی بەلانی کەمەوە 30 ساڵە لە وڵاتانی ئەوروپا دەژین 10 دەقە بەو زمانە لە ڕۆژنامەی ئەو وڵاتانەی لێیدەژین لەسەر کەنگرەی لۆزان بنوسن و بیشیبەستنەوە بە دۆزی ناهەمواری ئێستای کوردستانەوە. ئەم نەوەیەی دەرەوەو کە بە 40 و 50 ساڵە لە هەندەران دەژین لە جیهانە بچوکەکانی خۆیانن: دەیان بە نوسینی ئەو چەند دەرە ئەدەبیە خۆشە، کە ڕۆژانە لە فەیسەکانیان دەینوسن، بەوەش، کە زوزو دەنەوە بە سازکردنی سمیناری لاواز و مردارەوەبوو. چی لەم لۆزانخانەیە ڕودەدات، و لۆزانییەکان چی بەسەر ئەم هەرێمە دەنن، بەلایانەوە هەندەی ئەوە گرنگ نییە، کە بەنەوە و کتەبەکیان چاپکەن یان گروپەک لە خۆیان کەکەنەوە و بەناوی ڕۆشنبیریەوە چەنە بەن.
/3 مەبەست “عیسمەت ئینەنە” ە کە نوەنەری کەمالییەکان بوو لە کەنگرە لۆزان.

مستەفای حەسەنە گەورە و گۆڤاری (ڕابەر).. نووسینی : عەبدوڵا سەڵمان(مەشخەڵ)

من و مستە

من مستەفای حەسەنە گەورەم دەناسی. بەڵام هاوڕێی نزیکم نەبوو. دەمزانی ئینسانێکی بە شەهامەت و بەجەرگ و بە هەڵوێستە. بەردەوام نووسینەکانیم دەخوێندەوە. ستایشی هەڵوێستەکانیم دەکرد. چەندجارێک لە گفتوگۆکانی نێوان من و کاک گۆران عەبدوڵا، سەرپەرشتیاری سایتی دەنگەکان، ناوی مستەفای حەسەنە گەورەی دەهێنا، چونکە لەگەڵ کاک گۆران زۆر نزیک و هاوڕێ بوون، ئەم ناوهێنانە ئەوەندەی تر مستەفای لا خۆشەویستتر کردم. کاتێکیش کە ژیانئاوایی کرد و دڵی پڕ لە هیوای بە رزگاری بەشەرییەت لەلێدان کەوت، لە دڵەوە پێمناخۆش بوو. ئێستاش کاتێک خەریکی نووسینی ئەم چەند دێڕەم، دەڵێم خۆزگە کاک مستەفا ژیانئاوایی نەکردایە و منیش ئەم دێڕانەم نەنووسیایە. مستەفای حەسەنە گەورە پیاوێک بوو پڕ لە شۆڕشگێڕییەتی، پڕ لە ئومێد، پڕ لە خەبات دژ بە ستەم و نابەرابەری، پڕ لە خەون بە دنیایەکی جوان و یەکسان و دادپەروەر. مستەفاش یان (مستە)ش ئەو خەون و هەست و بۆچوونانەی بە نووسین و بەشیعر دەردەبڕی. مستە ئینسانێک بوو پڕ لە ئەزموونی خەباتکارانە کە پێویستە هەمیشە ئەزموونەکانی هاوڕێ مستە وەک مۆدێڵکی خەباتکارانە ببینرێن.

مستە و گۆڤاری (ڕابەر)

پەیوەندی مستەفای حەسەنە گەورە لەگەڵ گۆڤاری (ڕابەر) دەگەڕێتەوە بۆ زیات لە ٣٠ ساڵ لەمەوبەر، واتا پێش هەڵچوونە جەماوەرییەکەی ساڵی ١٩٩١. ئەودەم لەسەردەمی سەرکوت و خەفەقانی حیزبی بەعسی گۆڕبەگۆڕ، ئێمە (عەبدوڵا سەڵمان(مەشخەڵ) و دکتۆر نەوزاد ئەحمەد ئەسوەد (هۆشەنگ)و جەماڵ کۆشش) گۆڤاری (ڕابەر)مان بە نهێنی دەردەکرد و بڵاودەکردەوە. مستەفا حەسەنە گەورە ئەودەم وازی لە پێشمەرگایەتی هێنابوو و بیروبۆچوونە ڕادیکاڵەکەی، کەشتی تێڵامان و بیرکردنەوەی بەرەو لای ڕیزەکانی ڕێکخراوی (ڕەوتی کۆمۆنیست)لەنگەر پێگرتبوو. مستە ئەودەم شیعری دەنووسی و نزیکایەتی لەگەڵ گۆڤاری (ڕابەر) پەیدا کرد و لەڕێگەی ڕێکخستنەکانی ڕەوتی کۆمۆنیستەوە شیعری(بەرژواکان) ی بە ئیمزا یان بە نازناوی (هێما) وە بۆ گۆڤاری (ڕابەر) نارد. ئەمەش ئەو

شیعرەمان لە گۆڤاری (ڕابەر) ژمارە ٩ ی ساڵی ١٩٩٠ لەلاپەڕە ٤٤ و ٤٥ بڵاوکردەوە. دەقی شیعرەکەیە کە جارێکیتر لە کتێبی (دەربارەی کار و تێکۆشانی حەلقەی ئەدیبانی کۆمۆنیست و گۆڤاری ڕابەر ١٩٨٧ – ١٩٩١) لە نووسین و ئامادەکردنی عەبدوڵا سلێمان(مەشخەڵ) ساڵی ٢٠٢٢ بڵاوکراوەتەوە.

مستۆ و شیعری بۆرژواکان

ئەمەی خوارەوە دەقی شیعری (بۆرژواکان)ی مستۆیە کە بازناوی هێما لە ساڵی ١٩٩٠ دا بڵاوکراوەتەوە. ئەم شیعرە دەرخەری ئاستی تێگەیشتن و ئاستی ناسینی دەردە کۆمەڵایەتی و چینایەتییەکانە. خوێنەر دەتوانێت ل□ پەنجەرەی ئەم شیعرەوە؛ جیهانبینی مارکسیستانەی مستۆ ببینێت و ئەو دڵسۆزی و لایەنگیرییە چینایەتییەی مستۆ بۆ چینی کرێکار درک پێبکات. ئەم شیعرە ئەو باوەڕە ئینسانییەی مستۆمان نیشان دەدات کە نەمانی ستەم و چەوسانەی ئینسان لەلایەن ئینسانەوە تەنها و تەنها بە نەمان و لەگۆڕنانی نیزامی سەرمایەداری دێتە دی.

بۆرژواکان

شیعری : مستەفای حەسەنە گەورە(هێما)

بۆرژواکان…
من کرێکارم،
هەموو ڕۆژێ دێمە مەیدان.
هێزی کارم دەفرۆشم،
هەرزان..هەرزان.
وەک ئابڕووتان!
دەکا و ناکا پاروویەک نان
بۆرژواکان…
خشت بەخشتی دیوارەکان،
من دائ□نێم
بست بە بستی شەقامەکان
من ئەیکێشم
یەک بە یەکی درەختەکان
من ئەینێژم
هەرچی هەیە کەهاتە بەر دەستان
هەر ئەیبینم
دەبێ ئێستاتێی ڕامێنم.
بۆرژواکان…
ئەو کۆشکانەی لە جوانیا،

چەشنیان نییە،
بەو دەستانەی من ڕەنگاون.
ئەو پێخەفە نەرم و نۆڵەی
تیا ئەنوون
بەو دەستانەی من چنراوە.
ئەو ویسکییەی ک□ل□ی بۆشی
پێ گەرم و
چاوی حیزتانی پێ سوور دەەکەن
بەخوێنی من کڕاوە.
بۆرژواکان…
(ناوگەڵ برسی و ورگ تێر و چاوچنۆکەکان.)(*)
سبەینێش بۆتان دێمە مەیدان
ئەو ڕووت و برسییەی تا دوێنی
حیسا بێکتان بۆ نەدەکرد
ئەمڕۆ دەست دەنێتە قوڕگتان
دنیای سەرمایەی بۆگەنتان،
دێتە ڕووخان.

۱۹۹۰-۱-۲۲
هێما (**)

() □□□□□□□ □□□□□□ □□□□□□ : (□□□□□□□ □□□□ □ □□□ □□□ □ □□□□□□□□□□□□.)
□□□ □□□□ □□ □□□□□□□□□ □□□□□□□ □□□□□ □□□□□□□□□□□. (*) (ه□ما)-
مستەفا حەسەن ئەحمەد ناسراو بە (مستەفای حەسەنە گەورە) لە ۸/۲/۱۹۶۲ لە شارۆچکەی سەنگەسەر لە ناوچەی پشدەر لەدایکبووە. سەرەتای ساڵانی هەشتاکان تا ناوەڕاستی هەشتاکان بووە بە پێشمەرگە و دواتر چەکی دانا وە. لە لێبوردنی گشتی حکومەتی عێراقیدا گەڕاوەتەوە بەر خوێندن لە پەیمانگای موسڵ. دوو برای لە لایەن بەکرێگیراونی ڕژێمی بەعسەوە تیرۆر دەکرێن (مامۆستا کاک ئەمین و محمد) . مامۆستا کاکەمین لە ناو ماڵەکەی خۆیدا و شەهید محەمەد یش لە شاخ . لە ۱۹۸۹ وە تا دوای ڕاپەرین دۆست و لایەنگرێکی نزیکی ڕێکخراوەی ڕەوتی کۆمۆنیست بووە و بەشدار بووە لە کار و چالاکییەکانی ڕەوتی کۆمۆنیست لە شاری هەولێر و دەوروبەری. دەورێکی بەرچاوی گێڕاوە لە ڕێکخستن و هاندانی خەڵک بۆ ڕاپەڕینی ۱۹۹۱ بە تایبەت لەشاری هەولێر و ئۆردوگاکانی خەبات و جدیدە. ئەندامێکی چالاکی بزوتنەوەی جووتیاران بووە لە ناوچەی پشدەر لە ساڵەکانی ۱۹۹۳ تا ناوەڕاستی ۱۹۹۵. لە ناوەڕاستی ساڵی ۱۹۹۵ کۆچ دەکات بۆ

دەرەوەی وڵات و لە دانیمارك نیشتەجێ دەبێ. دواتر لەگەڵ کۆمەڵێک لە چالاکوان ڕێکخراوی “چاودێری کوردەساید – چاك” دادەمەزرێنن. ئەم ڕێکخراوە کاری دەکرد بۆ بەجینۆساید ناساندنی کەیسی هەڵەبجە و ئەنفال و بۆ دادگا گەیاندنی بەشداربووان لە پرۆسەی ئەنفال. لە ساڵی “٢٠١٦ ” یەکێک دەبێت لە دەستەی دامەزرێنەرانی بەرەی خەڵك” لە هەرێمی کوردستان بۆ ڕێکخستنی خۆپیشاندانەکان دژبە دەسەڵاتی گەندەڵەکەی. یەکێك بووە لە کەسایەتییە هەرە دیار و چالاکەکانی خۆپیشاندانەکانی ٢٠١٦ و ٢٠١٧ و ڕەخنەگرێکی سیاسی و نووسەر و ڕۆژنامەوان چالاکی کۆمەڵگەی مەدەنی بووە و تاکەتا ڕۆژی ژیانی لەبەرەی خەڵکی ستەملێکراودا بوو دژ بە نا دادپەروەری زوڵم وستەمی دەسەڵاتداران لە کوردستان . مستە لە ٧/٥/٢٠٢٠ بەهۆی تووشبونی بە نەخۆشی کۆرۆنا لە نەخۆشخانەیەکی دانیمارك بە دواجار ماڵئاوایی لە ژیان کرد.

دوو تێبینی:

یەک: ئەم شیعرە لە گۆڤاری ڕابەر ژمارە ٩ ی ساڵی ١٩٩٠ لەلاپەڕەی ٤٤ و ٤٥ بڵاو بۆتەوە. هەروەها لەلایەن هونەرمەند زاهیر جەلال کراوەتە سروود و تۆمار و بڵاوکراوەتەوە.

دوو: ئەم ژیاننامەیەی هەمای شاعیر لەلایەن هاوڕێ گێران عەبدوڵا بەڕێوەبەری سایتی دەنگەکانەوە بەدەستم گەیشتووە.

دوا قسە

لەکۆتایی ئەم کورتە نووسینەمدا؛ لە دڵەوە حەزم کرد و پێمخۆشە بەم بەشدارییەم بە مستە بڵێم هاوڕێ تۆ تەنیا نیت و هەرگیزیش تەنیا نەبوویت. وەکچۆن پێشتریش لە گەڵتا بووین، ئیستاش تا مابین لەگەڵ تۆ و هەرکەسێکی تردایین کە ئامانجی ڕزگاری ئینسانییەتە لە ستەم و کۆیلەتی سەرمایەداری. لەگەڵ هەر کەسێکی خەباتکاردایین کە تێدەکۆشێت لە پێناو لەگۆڕنانی بەرژاوازی. لەگەڵ هەر تێکۆشەرێکین کە شەو و ڕۆژی هەوڵدانە لە پێناو ئازادی و یەکسانی و دادپەروەری کۆمەڵایەتی.

سڵاو لە مێژووی جوانی مستە
سڵاو لە ئومێد و خەون و خۆزگەکانی مستە
سڵاو لە گیانفیدایی مستە.

نووسینی : عەبدوڵا سەڵمان(مەشخەڵ)
حوزەیرانی ٢٠٢٣

قەیران و جیابوونەوە لە کۆمەڵە.. مەنسور حیکمەت

وتارێک لە ئەنجومەنی مارکسی لەندەن

وەرگێڕانی: کاوە عومەر
٢٤یمارسی ٢٠٠١
دەقەکە لە کاسێتی وتارەکە وەرگیراوە

هاوڕێیان!

گفتوگۆی ئەمڕۆ لەسەر کۆمەڵە و جیابوونەوەیەکە کە لەودا ڕوویداوە. من دەمەوێت ئەم باسە بنەمایەک بێت، لانیکەم بۆ خۆم، بۆ ئەوەی لەسەر بنەمای ئەو باسەی کە لێرەدا دەیکەین و ئەو پاش وپێشەی کە پێدەچێت لە قسەکانی داهاتوودا ڕوویبدات، بابەتێک بنووسم لەسەر تەواوی ڕوداوەکەی کۆمەڵە و شێوازی مامەڵەکردنمان لەگەڵ باڵە جیاوازەکان، پرسی جیابوونەوە خۆی، سروشتی لایەنە کۆمەڵایەتی و سیاسییەکانی هەریەکێک لەو کوتلانە و حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری دەبێت چی بکات؟ زۆرێک لە ئێوە کە لێرە دانیشتوون بۆچوونی زیاترتان هەیە لەسەر ئەو پرسە، بۆیە هەوڵدەدەین ببێتە دەرفەتێک بۆ ئەوەی هەمووان دەرفەتیان هەبێت بۆ گفتوگۆکردن لەسەر ئەم بابەتە.

بە تایبەتی باس لە سێ لایەنی کێشەکە دەکەم. یەکەم: ناوەڕۆکی ڕاستەقینەی ئەم دیاردەیە، واتە کۆمەڵە و جیابوونەوە. دەگەڕێمەوە سەر ئەم مانایە و باسی مێژووی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران دەکەم. بۆچی ئەو دیاردەیەی کە لە هەشتاکانی سەدەی ڕابردوودا هەبوو بە ناوی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران، ئەم تێکەڵە هێزانە لێی هاتەدەرەوە، بە هاتنە دەرەوە و ئەم جیابوونەوەی کۆتایی دەکەوێتە کۆێی ئەو پرۆسەیە ؟ دووەم: دەمەوێت سەرنجێک لەسەر دوو فراکسیۆنی کۆمەڵەو ماهیەتی سیاسی و ڕێبازەکەیان بدەم. و لە کۆتاییدا بۆچوونی خۆم سەبارەت بە چۆنیەتی مامەڵەکردن لەگەڵ هەریەکێک لەمانە ڕوون دەکەمەوە کە پێموایە دەبێ بنەمای سیاسەتی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی ئێران بێت.

جیابوونەوەی ڕەوتی عەبدوڵڵا موهتەدی، عومەر ئیلخانیزادە، محەمەد شافیعی، فاروق بابامیری و چەند کەسێکی دیکە لە کۆمەڵە ڕوداوێکی چاوەڕوان نەکراو نییە. بە هیچ شێوەیەک شتێکی نوێ نییە و ئاماژەیە بە وەرچەرخانێکی سیاسی دیاریکراو. ئەمە ئەو هێزەیە کە لە سەرەتای دامەزراندنی حیزبی کۆمۆنیستی ئێرانەوە هەبووە. ئەمە ئەو هێزەیە کە بەشداری لە دروستکردنی کۆمەڵەدا کردووە. ئەمە ئەو هێزەیە کە بە درێژایی مێژووی ئەم بزووتنەوەیە لەگەڵیدا بووە و ئەگەر ئەمەش ببینین وەک کۆمەڵە بەش بەش و جیاواز جیا دەبێتەوە و خۆی بە کۆمەڵە ناودەبات، ئەوە لەبەر ئەوەیە کە بە یەکەمجار هەلومەرجەکان لە ڕووی مێژوویی و لەڕووی سیاسییەوە ڕەخساوەکە دەتوانێت ئەم شان وشکە بە خۆی بدات. تا ئەمەش ئەم بزووتنەوەیە نەیتوانیبوو ڕێکخراوێک دروست بکات، چ جای ئەوەی بگاتە ئەوەی بە ناوی کۆمەڵەوە بیکات. بۆ ئەوەی هەڵە نەکەین، لەم باسەدا، بزووتنەوەی ئیلخانیزادە-موهتەدی بە "ڕێکخراوی زەحمەتکێشان" ناودەبەین و بزووتنەوەی ئیبراهیم عەلیزادەش بە "کۆمەڵە" ناودەبەین. بۆئەوەی جیایان بکەنەوە و ناچار نەبن ناوی کارەکتەرەکانیان بڵێین. لە ئەنجامدا ئەو ڕێکخراوی زەحمەتکێشانەی کە ئەمڕۆ دروست بووە، لەسەر بنەمای داتایەکی کۆنی سیاسی لە کوردستان دامەزراوە، لەسەر بنەمای داتایەکی سیاسی کۆن لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێرانی پێشوو و کۆمەڵەی پێشوو. ئەوەی نوێیە ئەو هەلومەرجە مێژوویانەیە کە ڕێگەی دا ئەم ڕێکخراوە بەم ئاڵایە و لەلایەن ئەم هێزە بە یەکەمجار دروست ببێت. هێزەکەی کۆنە و لە دیمەنەکەدا ئامادە بووە. ئەو جەریانەی کە دەمێنێتەوە بە هەمان شێوە ڕاستەقینە. کوملەی ئێستا دیاردەیەک نییە کە بەرهەمی گۆڕانکاری بێت لەناو خۆیدا. بەڵکو بە جۆرێک ئەمانەش لەسەر بنەمای مێژووی سیاسی هەبووی بیست ساڵەی ڕابردوومان سەریان هەڵداوە، ئاماژە بە وەرچەرخان یان پچڕان لە هیچ شتێک ناکەن. ئەمەش دیاردەیەکە کە لەسەر خۆی وەستاوە. بۆیە دەمەوێت بەدواداچوون بۆ ئەم مێژووە بکەم و بڵێم چۆن لە ناخی ئەم ڕوداوە دێنە دەرەوە، جێگایان چییە، تواناکانیان چین و داهاتوویان چییە.

١- جیابوونەوەی مەیلی کۆمۆنیزمی کرێکاری

پرۆسەی پێکهاتن و دیاریکردنی ڕێکخستنی مەیلە جیاوازەکان لە ناوکۆمەڵەو حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا

ئەوڕوداوە مەزنەی کە لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا ڕوویدا، جیابوونەوەی ئێمە بوو. جیابوونەوەی ئێمە سەرەتای ئەم هەموو پرۆسەیە. بەڵام ئەمە بەو مانایە نییە کە ئەگەر ئێمە جیا نەبووینایەتەوە، ئەم پرۆسەیە بە شێوازی دیکە ڕووی نەدەدا. ئەو باسە سەرەکییەی کە ئێمە لەو کاتە لەو حیزبەدا کردمان، ئەوەیە کە

حیزبی کۆمۆنیستی ئێران حزبی ڕووبەڕوو بوونەوەی مەیلە سیاسی و کۆمەڵایەتییە جیاوازەکانە و ئەمەش ناوی ئەو مەیلانەمان ناوە. گوتمان ڕەوتێکی ناسیۆنالیستی کورد هەیە. دەمانتوانی ئەم پرسەیە و ئەدای لە ڕێکخراوەکەدا نیشان بدەین کە ئەمە لە رابەرایەتیدا بووین. زۆرێک لەوانەی ئەمڕۆ لەم کۆبونەوەیەدان، و پۆستی سەرەکییان لەو ڕێکخراوەدا هەبووە و لە سەرابەرایەتییەکەیدا بوون، دەتوانن نیشان بدەن کە مەیلی ناسیۆنالیستی کورد چۆن و لە چ ئەرکێکدا خۆی دەرخستووە. مەیلی ناسیۆنالیستی کورد بە دژایەتیکردنی پێکهێنانی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران، بەقەد خودی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران کۆنە و تەنانەت کۆنترە. ڕەوتی ناسیۆنالیستی کورد کە بە دوای ئۆتۆنۆمیدا دەگەڕێت و هیچ پەیوەندییەکی بە سۆسیالیزمەوە نییە و مەسەلەکەش تەنیا ئۆتۆنۆمییە لە کوردستان، لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران کۆنترە. ئەو مەیلەی ناسیۆنالیستی کورد بە نەچوونە ناو حیزبی دێموکراتەوە، سەرەڕای ئەوەی کە حیزبی دێموکرات ئۆتۆنۆمی خوازە، لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران کۆنترە. مەیلی ژەهرپژێنی دژ بە خودی چەپ و ئەنجامدانی تیرۆری کەسایەتی و تیرۆری سیاسی و فیکری لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران کۆنترە. ئەمڕۆورتە بوونی هەبوو. لە ڕۆژی خۆیدا هەوڵیدا ڕێگری لە دامەزراندنی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بکات. وە لەڕۆژی خۆیدا شکستی هێنا. وە ئەمڕۆ دوای بیست ساڵ و بە یەکەمجار دەرفەتێک بە گروپێکی بچووک هەیە کە ئەرکی نوێنەرایەتیکردنی ئەو بزووتنەوە سیاسییە لە ئەستۆ بگرن کە لەم بیست ساڵەدا لە ساتەوەختە جیاوازەکاندا شکستی هێناوە. ئەوەی کە کەسایەتییەکانی ئەم بزووتنەوەیە، بۆ نموونە عەبدوڵڵا موهتەدی، سەر بەو بزووتنەوە ناسیۆنالیستییە نەبوون، بە بڕوای من سەیر نییە. مرۆڤەکان ڕێگاکانیان دەگۆڕن و چەندین هەڵبژاردن دەکەن. مێژووی چەپ پڕە لەو کەسایەتیانەی کە بە گوتەی ئینگلیزەکان لە هێڵەکەیان پەڕینەوە و لە ڕیزاکانی ئەم حزبەوە پەیوەندیان بە ڕیزەکانی حزبێکی ترەوە کرد. لە حزبی کرێکارانی بەریتانیادا کەسانێکی زۆر هەن کە هەڵسوڕاوی حزبی کۆمۆنیستی بەریتانیا بوون. پیتەر ماندێلسۆن کە سەرکردەی ڕۆشنبیری پارتی کرێکارانی نوێ، “نیو لەیبر” و دروستکەری پارتی کرێکاران، ئەندامی ڕێکخراوی لاوانی کۆمۆنیست و ئەندامی حزبی کۆمۆنیستی بەریتانیا بووە. چەندینخەزنەداریان ئەندامی حزبی کۆمۆنیستی بەریتانیا بوون، ئەگەر هەڵە نەبم جاک سترۆ، وەزیری ناوخۆی ئەستا، ئەندامی حزبی کۆمنیستی بەریتانیا بووە. لە مێژووی چەپدا زۆر کەس هەن کە دەگۆڕن ئەو ئەنجامەی کە کۆمۆنیزم هیچ سوودێکی نییە و دەچن بۆ ئەوەی ببنە ئەندامی پارتی سۆسیال دیموکراتی وڵاتەکەی خۆیان. ئەگەر سەیری

لیستی پارتە سۆسیال دیموکراتەکان بکەیت بۆت دەردەکەوێت کە پڕە لە کەسایەتییە کۆمۆنیستەکانی پێشوو. هەر گەڕینی تاکێک پێویستی بە ڕوونکردنەوەیەکی زۆر نییە، هەرچەندە من ڕوونی دەکەمەوە، هەرچەندە هیچ شتێکیش ناگۆڕێت، نە لەماهیەتی ئەو ڕێکخراوەی کە دروست بووە.

ئەو ڕێکخراوەی ئێستا دروست بووە، ڕێکخراوی زەحمەتکێشان، پلاتفۆرمەکەی باشترین ناسینەرەتی. ئەم ڕێکخراوە چی دەوێت؟ دەوڵەت ئۆتۆنۆمی. دەوڵەت فیدراڵیزم. دەڵێ، هەڵەیەکی مێژوویی گەورە بوو کە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران دروست بوو. نەدەبوو دروست بوایە. دەوڵەت کۆمۆنیزمی کرێکاری کۆمەڵەی لەناوبرد، مێژووی کۆمەڵەی لەناوبرد.

ئەم پلاتفۆرمە حزبێکی نەفرەت و کینەیە لە دژی کۆمۆنیزمی کرێکاری.

ئەم پلاتفۆرمە پێشتر بوونی هەبوو. پێش دروستبوونی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بوونی هەبووە، پێش جیابوونەوەمان بوونی هەبووە. پرسیار ئەوەیە، بۆچی دیاردەیەکی لەو شێوەیە دەرفەتی ئەوەی هەیە ببێتە گروپ؟ ئایا گروپێکی لەو جۆرە توانای گەشەکردنی هەیە یان نا؟ وە لە کۆمەڵگای کوردستاندا چ پێگەیەک دەدۆزێتەوە؟

بە بڕوای من حیزبی کۆمۆنیستی ئێران لە سەردەمی هاوچەرخدا یەکێک لە دیاردە سیاسییە هەرە گرنگەکانی چەپ بووە. حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بە هۆکاری بابەتی و ئاشکرا دوچاری جیا بوونەوە بووەوە. بەو هۆکارانەی کە کەسایەتییەکانی ئەمە بچووکترین کاریگەریان لەسەر نەبووە. ئەوەی کە من کەسێکی باش بووم، فڵان کەسی خراپ بوو، چ کەسێک ئارامی هە بوو و چکەسێک بێ ئارام بووە، چ کەسێک هەموو شتێکی بە ڕاستگۆیی و دڵسۆزییەوە دەکرد و بە نموونە فارسەکان بەبێ دڵسۆزی و بە ڕاستگۆیی چوونەتە ناو ئەم پرۆسەیە، هیچیان ڕۆڵێکیان نەبوو. ئەوەی ڕوویدا هەمان بەڵایە کە دەکرێت بەسەر حزبی کۆمۆنیستی فلیپین و حزبی کۆمۆنیستی مالیزیا و حزبی کۆمۆنیستی ئیتالیا و حزبی کۆمۆنیستی فەرەنسی بێت. مرۆڤەکان دوای ماوەیەک لەژێر کاریگەری هەلومەرجی کۆمەڵایەتی و بابەتیدا، هێڵەکانیان لێک جیا دەبنەوە. ئەو ڕووداوانەی بەسەر حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا هات، بەس بوو بە داخستنی پێنج شەش ڕێکخراوی چەپی تەقلیدی. حیزبی کۆمۆنیستی ئێران حیزبێکە کە لە پێش ٣٠ی خوردادی ١٣٦٠وە پێشینەی بناغەی بیرکردنەوەکانی دەستەبەر دەبوو. لەو خاڵەی کە کودەتا و سەرکوتی کۆماری ئیسلامی دەست پێدەکات و کۆماری ئیسلامی شمشێر دەبەستێ، لەسێدارەدانی بەرفراوان دەست پێدەکات و سەرەک کۆمارەکەیان لە پێستەکەی لادەبەن و شەپۆلی سەرکوتکردنێک کە دەیزانین دەست پێدەکات و چەپ تەفرو تونا دەبێت. باسە فیکرییەکانی پێکهێنانی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران لە دەی وتووێژە دژی پۆپۆلیستییەکاندا دەستی پێکرد بوو، کەکرابووەوە و بەرنامەکەی

بەدەست هاتبوو. حیزبی کۆمۆنیستی ئێران و پرۆسەی پێکهاتنی کەوتە دوای یەکێک لە خوێناویترین سەرکوتەکانی سەدەی بیستەم. ئەم وشانە مانایان هەیە. بەڕاستی ئەو ڕووداوەی لە ٣٠ی خوردادی ١٣٦٠ دەستی پێکرد، یەکێک بوو لە خوێناویترین سەرکوتی سیاسی سەدەی بیستەم. دەزانم لە شەڕی ئێران و عێراق یەک ملیۆن کەس کوژراون، یەک ملیۆن کەس لە ڕواندا کوژراون. بەڵام سەرکوتی سیاسی کاتێک حکومەتێک چەک هەڵدەگرێت و هاوڵاتیانی خۆی دەکوژێت بەهۆی بیروباوەڕی سیاسی و ڕێکخستنیانەوە، دەگمەنە. پێویستە سەدو بیست سی هەزار کەس بگرن و بکوژن و خەڵکی زیاتر زیندانی بکەن و سڕینەوەی پانتایی هەموو دەرکەوتنێکی ناڕەزایەتی سیاسی بە ماوەیەک. بە ئەوەی ئەو کەسانەی لە زینداندا ڕەتیدەکەنەوە بڵێن "من موسڵمانم" یەکسەر لە سێدارە بدەن. ئەمە یەکێک بوو لە گەورەترین ڕووداوەکان. حیزبی کۆمۆنیستی ئێران دوای ئەم پرۆسەیە پێک هات. وە بە جۆرێک لە وەڵامی ئەم دۆخەدا دروست بوو. بوو بە ئاڵای یەکگرتوویی ئەوانەی ئەو ئەزموونە خوێناوییەیان لە پشتەوە بوو. ئەگەر ئەو حیزبە دروست نەکرابا بەڕای من ئەو پانتاییەی ئەمڕۆ کاری لەسەر دەکەین زۆر تاریک دەبوو. هەر بە پێچەوانەی ئاڕاستەی کۆمەڵگا کە بە لەدان و کوشتنی چەپەکان بوو، بەشێک لە کۆمۆنیستەکانی ئەو وڵاتە کۆبوونەوە و گوتیان ئەمە دەمانەوێت حیزبی کۆمۆنیستی ئێران پێکبهێنین، ئەوانیش پێکیان هێنا. وە جێگای سەرنجە کە لە ماوەی یەک دوو ساڵدا ئەو فەزایەی کە دژی چالاکیی کۆمۆنیست بوو، کردە وێنەی خۆیان. ئەو ڕۆژەی کە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران ویستی پێک بێت، نەماندەزانی ئەو کەسەی لە شارەوە هاتە ئۆردوگاکە بەکرێگیراوی ڕژێمە یان قارەمانی شۆڕشەکە؟ ئەمە نەماندەزانی کێ ئالودەیە و وچکەسێک ئالودە نییە، کێ پۆلیسە و کێ نییە، کێ تۆبەکارە و کێ نییە؟ ئەمە نەمانوێرا لە شار بە کەس بڵێین بڕۆ بەدەم قەول و قەراری کەسێکی ترەوە. لە ماوەی دوو ساڵدا حزبی کۆمۆنیست ئەو ڕێکخراوانەی ئاوەدان کردبووەوە و متمانەی بە گەڕاندەوە و دەستی کرد بە بڵاوکردنەوەی بڵاوکراوەکانی و بەرنامەی ڕادیۆیی لە سەرانسەری وڵاتدا پەخش کرد و ڕابەرایەتی ڕاگەیاند. قەوارەیەکی ڕاگەیاندبوو کە بوو بە خاڵی هیوا بە زۆرێک لە زیندانییەکان. بە یەکتریان دەگوت حیزبێک دروست بووە. لەبری ئەو وداوخانەی کە بوو، ئەم ڕوداوە واقیعێکی سیاسی گەشەسەندەوەو بەجێهێشت.

هەوە و دابەشکارییەکانی وەها حیزبێک ناتوانرێت بە "فڵان ڕاستگۆ بوو" و "فڵان کەس نەبوو" و "فڵان کەس ئەمەی بەرزکردەوە بە سەر پلیکانە" ڕوون بکرێتەوە. ئەمە تەنانەت بە وتنی کەسێک زۆر

ناسیۆنالیست بووە، ڕوون ناکرێتەوە. پێویستە بزانرێت چی ڕوویدا کە حزبەکی لەڕادەبەدەر یەکگرتوو و لەڕادەبەدەر هاوڕێ لە ساڵانی ١٣٦٣ و ١٣٦٤ و ١٣٦٥دا بگەڕێت بەو ئەو ڕەوتەی کە ئەمڕۆ دەیبینم و چەند لقی سەرەکی لێ دەردەچێت؟

بەڕای من یەکەمین کێشە ئەوە بوو کە تا ئەوکاتەی حیزب دروست نەبوو، خودی پێکهێنانی حیزب ئەو ئایدیایە بوو کە ئەم بزووتنەوەیە بەرەو پێشەوە دەبات. کە حیزب دروست بوو، بوو بە ئەجێندای حیزب و کێشەکانی. ئەمە چی دەکەین؟ ئەم حیزبە چی بکات؟ لێرەوە بوو کە ئەو ئەجێندا جیاوازانەی کە هەریەکەمان لە ڕووی سیاسیەوە هەمانبوو دەستیان کرد بە دەرکەوتن. هەریەکێک لە ئەمە کە ئێمەمان هەبووە لە دروستکردنی ئەو ڕێکخراوانەدا بیرۆکەیەکمان سەبارەت بە کۆمۆنیزم هەبوو، چالاکیی سیاسی، چالاکیی کۆمۆنیستی و کۆمۆنیزم چییە؟ ناوەڕۆکی چالاکیی کۆمۆنیستی چییە؟ ئەگەر بگەڕێیتەوە بە کۆنگرەی یەکیەتیی خەباتکارانی کۆمۆنیست، واتە تاکە کۆنگرەی یەکێتیی خەباتکارانی کۆمۆنیست، بۆچوونێک دروست بکە، کارنامەکەی شتێکە لەسەر چۆنیەتی کارکردنی کۆمۆنیستەکان؟ نەک ئەوەی پلانیان چییە و بیروباوەڕیان چییە؟ پێمان وابوو چاکمان کردوون. پرسیارەکە ئەوە بوو، کاری کۆمۆنیستی چییە؟ کۆنگرەیەکی تایبەت بوو بە کاری کۆمۆنیستی. دەمەوێت بڵێم کەسانێک بۆچوونێکیان هەبوو کە سبەی کە حزبی کۆمۆنیستی ئێران دروست دەبێت، ئەم حیزبە چۆن کار بکات. ساڵێک یان دوو ساڵیان پێچوو تا ئەم بیرۆکانە خۆیان نیشان بدەن. کەواتە مەبەستمان لە پێکهێنانی ئەم حیزبە چی بوو؟ حیزب دروست بوو، ڕادیۆی هەیە، ئیمکاناتی هەیە، هێزی چەکداری هەیە، بووەتە جەمسەرێک کە دەتوانێت هیوا بە خەڵک ببەخشێت و ئەوانیش بۆی ڕادەکێشرێن. ئێستا پێویستە چی بکرێت؟
بە بڕێک لە ئەندامانی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران، وەڵامەکە بوو بە بنبەستێک. ئەو بنبەستەی کە بە هۆی گوشارەکانی کۆماری ئیسلامی و بە بڕوای من کۆتایی ئاسۆی گەڕانەوەی چەکدارانە بۆ شار لە کوردستانی ئێران بوو. ڕێکخراوەکانی کۆمەڵە بە مانای فراوانی وشەکە لە سەردەمی شۆڕشدا دروست بوون. زۆرێکیانم لەبیرە، لە کاتی وتنی ئەم ڕستەیەدا ڕووخساریانم لەبیرە، "پێیان گوتین دەڕۆنە چیاکان دەگەڕێینەوە، شارەکان دەگرین، جارێک ڕوویدا و دووبارە دەبێتەوە. دووبارە نەبوویەوە." گوتیان دەبێ چاوەڕێ بین تا شۆڕشی دیموکراسی و ئێستا یەکێتی خەباتکارانی کۆمۆنیست هاتوە و دەڵێت پێویستە لەسەر ئەم شاخانە دابنیشین تا شۆڕشی سۆسیالیستی. واتە شۆڕشی سۆسیالیستی و بەرنامەی حیزب گۆڕابوو بە ڤاکسینێک کە دەتوانیت بیدەیت بە خەڵک

بە ئەوەی لەسەر گۆڕەپانەکە بمێنێتەوە. ئەگەر نامەکەی عەبدوڵڵا موهتەدی بە من بخوێنیتەوە کە دەڵێت بۆچی حیزب دروست ناکەن و تیایدا ڕەخنەی لە بۆچوونەکانی من گرتووە سەبارەت بە پێکهێنانی حیزب – نامەیەک کە پێش پێکهێنانی حیزب و لە کۆتایی بوونی ئەو حیزبە نووسراوە ناوچە ئازادەکان و بەناوی نامەی شیرکۆوە ناسرابوو – سەرج بدە، دەڵێت، ئەگەر ئێمە نەکەین، لەناو دەچین. دەبێت بەرەو پێشەوە بچین. ئێمە ناتوانین بژین و دەبێت حیزب پێکبهێنین. سەعید یەزدیان لە شارەوە هاتبوو بۆ چاوپێکەوتن لەگەڵ موهتەدی، دەیزانی کێش و هەوا چییە. ئەوان گەیشتنە ئەو ئەنجامەی کە ئێمە حیزب پێکبهێنین و ئەم قسە ئیکۆنۆمیستیانەی مەنسوور حیکمەت کە دەڵێ هەندێک لە کرێکاران لەگەڵمان بێن یان ڕابەرە کردەییەکانی کرێکاران هەندێک جار لەگەڵمان بن، بەربەستێکە لەبەردەم حیزبدا. لەبەردەم ئەو باسەی ڕابەرە پراکتیکییەکان دانیشتمەوە. بەو هیوایەی چینی کرێکار بگەیەنینە بخەینە دەستوری حیزب، و منیش پرسی کادرم هێنایە ئاراوە تا بتوانین ئەم حیزبە پێکبهێنین، بەڵام حیزب کەی هەموو ئەو کەسانە نییە کە لەم شاخانەدا دەژین. با بڵێین ئەم حیزبە کۆمەڵێک کادرن کە پلانی کارکردنی کۆمۆنیستیان هەیە و دەیانەوێت جێبەجێی بکەن. مشتومڕێکە لەوەوە دەستی پێکرد. کە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران چەترێکە کە لە کەشوهەوای زریاناویدا دەینە ژێرییەوە یان پلانێکە بۆ کاری سیاسی. لەو ڕێکخراوانەدا هەموو جۆرە مرۆڤێک هەبوون. ڕەوتێک هەبوو کە دەیگوت نابێت حزبی کۆمۆنیست دروست بکرێت.

با ئەزموونەکتان بۆ باس بکەین. لە سێیەمین کۆنگرەی کۆمەڵەسە میوان بوون. عزالدین حوسێنی و جەلال تاڵەبانی و من. نۆرەی قسەکردنیان بە هەریەکێکمان دا. عەبدوڵڵا موهتەدیش قسەی کرد. چووم بۆ پەسەندکردنی بەرنامەی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران. ئێمە ڕەشنووسەکەمان نووسی. من چووبووم هەوڵ بدەم تا کۆمەڵە لەگەڵ یەکێتی کۆمۆنیستەکاندا حیزب لەسەر ئەم هێڵە پێکبهێنن. بەرگریم لە پێکهێنانی حیزب کرد. عەبدوڵڵا موهتەدیش لەو کاتەدا ئەم کارەی کردووە. بەڵام دوو میوانەکەی تر چاویان ئەم پرۆسەیەی نەدەبینی. دوو میوانەکەی تر بە درێژایی ژیانیان بەم شێوەیە بوون. وتیان چی دەکەیت؟ ئەوەی کورد هەموو شتێکتان بەگوێرەی ئیخلاس داناوە و دیار نییە ئەو فارسانە کێن؟ کەس نییە. باشە ئەگەر هەموو کەسێک هەموو بوونی سیاسی خۆی بەجێبهێڵێت و بە جانتایەکەوە بچێتە کوردستان، کەس لەوە نامێنێت. ئەگەر دوو ساڵ چاوەڕێی بکردایە، دەیبینی ئەوانەی کە کەس نین و بە کراسێکەوە هاتوونەتە کوردستان، هەموو

ڕێکخراوەکانیان لەگەڵ خۆیان بردووە و ڕۆیشتوون. کەواتە دەبێ
کەسێک هەبووبێت. ڕەنگە مێژووی شتە ماددییە زیاترەکان جیا بێت لە
بیست کەس یان زیاتر لە چادرێکدا. بە هەر حاڵ ئەم ئارگیومێنتە کە
ئەمانە کەس نین، بۆچی ئەمە دەکەن، سەربەخۆیی خۆت لەدەست دەدەیت و
ئەمە ناکەیت، قسەی عز الدین حوس□ینی و جەلال تاڵەبانی لەو کاتەوە و
پێش و دوای ئەوە بوو. بزووتنەوەی تۆبەکارانی کۆمەڵە، ئەوانەی کە
گیراون و لەسەروی ئەمانەوە مەعروف کیلانە بوو، دەیانگوت نابێت ئەو
حیزبە پێکبهێنرێت. هێڵی حزبی دروست مەکەن، حیزب خیانەت لەخەڵکی
کورد و خیانەتێکە لە کومەڵە کە بەقەد سپای پاسداران کۆنە. هێندەی
عەز الدین حوس□ینی کۆنە، بەقەد جەلال تاڵەبانی کۆنە. وە هەموویان
قسەیان دەکرد. ئەمڕۆ دوای بیست ساڵ و نیو، دوو میوان و
خانەخوێیەک پێکەوە ڕۆیشتوون، ئەوان لە یەک لا وەستاون و تەنها
ئێمە بەرگری لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران دەکەین. بێگومان دواتر
دەگەڕێمەوە بۆ ڕەوتی کۆمەڵە. حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بۆتە
ئەزم□وونێک کە ئێمە بەرگریمان لە دروستبوونی کردووە. ئێمە
بەرگریمان لە ڕەسەنایەتییەکەی کرد. عەبدوڵڵا موهتەدی خۆی ئەمڕۆ
چووە سەر پێگەی عزعەدین حوس□ینی و جەلال تاڵەبانی و مەعروف کیلانێ و
دەڵێت نەدەبوو ئەو حزبە دروست بکرایە. من لێرەدا مەبەستم لایەنی
تۆبەکاری مەعروف کیلانە نیە. مەبەستم لەهەڵوێستەکەی ئەوە. گرنگ
نییە ئەمەی وتووە یان لەبەر ئەوەی ئەمەی وتووە بڕیاری
هاوکاریکردنی داوە. بەڵام هەرچۆنێک بێت ئەم هێڵە لەدەرەوەی ئێمە
و لە شاردا بوونی هەبووە. لە لادێدا لەسەر دیواردەیانووسی مەنسوور
بەڵایە. یەکەیەکی سەربازی نزیک وەک زۆررۆ دەگوترا لە کۆمەڵەدا
هەیە کە هەرگیز پێکهێنانی ئەو حیزبەیان قبوڵ نەدەکرد. ئێمە
دەمانگوت ژن دەبێت سەرپۆشەکەی لاببات، دەیانگوت هەندێ پێشمەرگەی
ئەم یەکەیە قبوڵی ناکەن. ئەگەر لە هەر پێشمەرگەیەک بپرسیت ڕازیت
ئەڵێ بەڵێ. بەڵام یەکەیەکی بێناو هەبوو کە بەدەوری خۆیدا
دەسوڕایەوە، حیزبی قبوڵ نەدەکرد، یەکسانی ژن و پیاوی قبوڵ
نەدەکرد، چەکدارکردنی ژنی قبوڵ نەدەکرد، بانگەشەی دژ بە ئایین
قبوڵ نەدەکرد، ئارگومێنتەکەی مارکسی قبوڵ نەدەکرد. ئەمانە
بوونیان هەبووە. دواتر بێگومان کۆمەڵە دەنگی بە پێکهێنانی ئەو
حیزبە دا. چەند کەسێکیش بە نەرێنی دەنگیان دا. ئەوان
نەیانویستووە دروست بێت. لە ئەنجامدا ئەوەی دەیبینین ڕەوتێکە کە
لە ڕوانگەی ناسیۆنالیزمی کوردییەوە دژی پێکهێنانی حیزبی
کۆمۆنیستی ئێران بوو. حیزبی دیموکرات یەکێک لەو هێزانە بوو کە
نەیدەویست ئەم حیزبە دروست بێت. با چەند وشەیەک لەسەر ئەو
سەردەمە بڵێین. لەو کاتەدا حیزبی دێموکرات لە شورای میللی

مقاومەتدا بوو. بەرگرییەکانی بوونی ئەو لە حیزبدا بە مەیلی ناسیۆنالیستی لە بیرمە. ئەوان دەیانگوت دێموکراتەکان لەگەڵ شورای نیشتمانی بەرگریدان ڕۆیشتوون، ئێمەش لەگەڵ حیزبی کۆمۆنیستی ئێرانیدا ڕۆشتووین.
کاتێک حیزب دروست بوو، عەبدوڵڵا موهتەدی، سکرتێری گشتیی حیزب، وتارێکی بە هەمووان پێشکەش کرد کە هیچ شتێکی گرنگ ڕووی نەداوە. دەبینیت من سکرتێری گشتی حیزبم، دەبینیت کۆمەڵە زۆربەی ئەندامانی ئەو ڕێکخراوانە پێکدەهێنێت. ئەو وەڵامی ڕەشبینییەکی دەدایەوە. وەڵامی هێرشێکی ناسیۆنالیستی دەدایەوە لە دەیدا کە هەستی بە متمانەیەکی زۆر نەدەکرد. پێی وا نەبوو بەرگەی بگرێت. ناچار بوو بڵێت سەیرکە هیچ شتێک نەگۆڕاوە. ئەم بزووتنەوەی ناسیۆنالیستییە لەو سەردەمەدا بوونی هەبووە و لەگەڵ پێکهێنانی حیزبدا پەیوەندی بە حیزبەوە کردووە. یەک دوو کەسیان ڕۆیشتن و بوون بە ڕێبەری حیزبی دێموکرات. ئەگەر عەبدوڵڵا موهتەدی لەو کاتەدا ئەم کارەی بکردایە، یەکەمین ڕێبەری حیزبی دێموکرات بوو. یەکێک لە هەڵە تەبلیغییەکانی حیزبی دێموکرات لەدژی حیزبی کۆمەنیست و کۆمەڵە بەڕێکەوت ئەم هەڵە بوو. هەموو حیزب و گروپەکانی چەپ لە ئێران دەیانگوت نابێت ئەم حیزبە دروست ببێت، لاوازە، دروستکراوە و هتد.
وەک وتم هەندێک کەس دەیانویست حیزب ڕێکخستنەکانی خۆیان بهێڵێتەوە. ئەگەر ئاهەنگمان نەبوایە، ئەوا بەرەوڕووی هێرشی سوپا و ئەوەی پێی دەوترێت "زوڕە زوەی تەبەکارەکان"دا زیانیان بەردەکەوت. ئەوان پێیان وابوو ئێمە لەگەڵ حزبدا دەبینە خاوەنی سەرۆکی گەورەتر ، کە دەتوانێت بە ڕۆحیەت و متمانە بەخۆبوونەوە تێیدابمێنێتەوە و چالاکی بکات. ئەوان حیزبیان بۆ کاری ڕێکخستن دەویست. ڕێکخستنەکەی لەسەر بنەمای نەبوونی ستراتیژی چینایەتی دامەزراوە. لە دەی ئاڵوگۆڕەکاندا ئارام دەگرێت تا گۆڕانکارییەکانی دواتر چاوەڕێی پەرەسەندنی داهاتوو دەکات بە ئەوەی لەم کەگایە دەریبهێنێت. ڕێکخستنەکە ئەوە بوو: با بەرەنگاری ببینەوە، هێز لە دەست نەدەین، پارە لە دەست نەدەین، ناوچە لە دەست نەدەین، ڕووخسار لە دەست نەدەین، باهەبین، ئەوانی تریش هەن. ئاخر کۆماری ئیسلامی ئەبەدی نییە. ئێمە دەمێنینەوە تا کرانەوەیەک دروست دەبێت. و لە کۆتاییدا هەڵێک هاتە ئاراوە کە کۆمەنیزمی بە چالاکیی کۆمەنیستی دەویست. حزبی کۆمەنیستی کرێکاری درێژکراوەی ئەم هەڵەیە. کتێبێکی زۆر باش له باره ی ئه م بابه ته کتێبێکه به ناوی "سه باره ت به چالاکیی حیزب له کوردستان – به ڵگه نامه کانی باسە نێوخۆییه کانی حیزبی کۆمەنیستی ئێران" که له لایه ن ناوه ندی کۆمەنیزمی کرێکاره وه چاپکراوه ، که سەر به هه مان قۆناغه .

دڵنیابە هەوڵی خوێندنەوەی بدە. ئەو هەموو پرۆسەکە ڕوون دەکاتەوە کە من بە وردی وتم، مەیلی چی بووە، بیری لە چی دەکردەوە و بۆچی هاتۆتە ئێرە.

دوای پێکهێنانی حیزب و بەناو مانگی هەنگوینی، لێکترازانی ئەم مەیلانە دەستی پێکرد. ماوەیەک وەک حیزب بە گشتی قسەمان کرد. هەر گوتارێکم لە کۆنگرەدا پێشکەش دەکرد، دەمگوت "ئەمە بۆچوونی ئێمەیە"، "حیزب ئەمە دەڵێت"، "مەکتەبی سیاسی ئەمە دەڵێت"، "بەباوەڕی ئێمە…"، "هێڵەکەمان دەڵێت…" و هتد لەسەر. ئەم دۆخە تا باسەکانی کۆنگرەی دووهەمی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران هەر وەک خۆیەتی . ئه گەر به وردی سه یر بکه یت ئه م جیاوازییه له باسه کانی کۆنگره ی دووه می حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا ده بینیت. بەڵام هێشتا، من وەک نوێنەری ڕای گشتی "زۆرینە" لەوێ بەشداریم کرد. ئەگەر ئەمە وا نەبووایە. پێش ئەوەی بچینە کۆنگرە، لە مەکتەبی سیاسی گوتم ئەم دۆخە بۆ ئێمە ناپایەدارە. شتێکم هەیە بیڵێم. حیزب بچێت کار لەسەر هێڵێکی تر بکات. من درێژەدان بەو دۆخەی ئێستا قبوڵ ناکەم و نەکردنی هیچ شتێک، و ئەو پاسیڤیەت و نەبوونی هێڵەی کە هەمانە و تەنها سەیری ڕێکخراوەکان دەکەین. وشەیەکم هەیە کە دواتر قسەکانمان بوونە ئەوەی ئێوە دەیبینن. وتیان باشە وەرە پێم بڵێ. بەڵام بە نەریتی ئەو سەردەمە هەموومان هاوڕێ بووین و ئەم قسانەم بە ناوی قسەی هەمووانەوە گوتم. بێگومان هەمووان خۆکارانە قبوڵیان کرد و هەمووان بوون بە کۆمۆنیستێکی کرێکاری. بەڵام لە واقیعدا ئەم کەلێنانە دەست دەکەن بە کرانەوە.
ئاراستەیەکی بنچینەیی پرسەکە بریتییە لە ئاراستەکردن بەرەو چینی کرێکار و کۆمۆنیزم. کۆمۆنیزم و چینی کرێکار ئەو کۆڵانەن کە هێڵی ئێمەیان جیاکردەوە. ئێمە دەمانگوت: "دەمانەوێت کاری کۆمۆنیستی بکەین"، "دەمانەوێت لەگەڵ چینی کرێکار کار بکەین"، "کرێکاران لە شارن"، "بۆیە بزووتنەوەکەمان بزووتنەوەیەکی شارستانییە" و هتد. و ئەمەش دژایەتی بوو لەگەڵ بۆچوونە زاڵەکاندا. بۆ نموونە لەگەڵ تێڕوانینەکانی شێوازی کارکردنی کۆمەڵەدا دەکەووتەدژایەتیی□وە. لەگەڵ شێوازی بیرکردنەوەی هەڵوەشێنەرەوە و شکستخوازانەیە کدا کە دەیانگوت قۆناغەکە قۆناغی پوکانەوەیە و دەب□ بیرێکیتر بیربکەینەوە. کەوتنە ناکۆکی وردە وردە زیاتر دەبێت، قووڵ دەبێتەوە و دەگۆڕێت بۆ ناکۆکییەکی گەورە لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا. تەنانەت پێش قەیرانی سۆڤیەت و پێش داڕمانی بلۆکی ڕۆژهەڵاتیش. بەهۆی ئەم مشتومڕە ناوخۆییەوە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران تووشی گرژییەکی ناوخۆیی دەبێت و ئەم سێ هێڵەی تێدا دەبینین. هێڵی

ناسیۆنالیستی کورد تا کۆتایی کە عەبدوڵا موهتەدی گروپەکەی پێکدەهێنێت بە کردەوە بێدەنگە. واتا تا دامەزراندنی ڕێکخراوی زەحمەتکێشان ، هێڵی ناسیۆنالیستی کوردی، جگە لەو ماوە کورتەی کە جەلال تاڵەبانی و جۆرج بوش سولەیمانییان داگیرکرد، بێدەنگە و گوێ دەگرێت و هیچ ناڵێت. ئیستفزاز دەکات، درۆ دەکات، لەپشتەوە چەقۆ دەوەشێنێت، تیرۆر کەسایەتی دەکات، بەیتی نائومێدی دەڵێت. بەڵام نایە بە هیچ شوێنێک بۆ ئەوەی بۆچوونی خۆی دەرببڕێت. ناکرێ بگوترێ فیدرالیزم، ئەتۆنۆمی، مردن بە کۆمۆنیزمی کرێکاری و حیزب دروست نەکرابا. ئەوەی ئێستا ڕێکخراوێک دەیکات. هەرگیز نەهاتبوون ئەمە بڵێن. بەڵام ئەمە دەمانزانی ئەمە هێڵی ئەوانە. ئێستا لەگەڵ ئەو ڕووداوانەی دوای ئەم ڕووداوە ڕوویان دا، ئەگەر کەسێک، حیزبێکی کرێکاری، حیزبێکی توودە، لیبراڵێک، حیزبێکی خوردادی، یەکێک لە ڕێکخراوەی زەحمەتکیشانییەکان، یەکێک لە کۆمەڵەییەکان، دابنیشێت و خۆی بکاتە قازی دەڵێت کە باسەکەی ئەوان مەیلەکان ڕاست بوون. نەک تەنها ڕاست بوو، زۆر ڕاست بوو. ئەوەندە کە بزانین هەریەک لەو ڕەوتانە ڕێکخراوەکانی خۆیان دیاری کردووە. جیا بووینەوە و دەبینین چی لێ دەرچووە. ئەمە هێڵی حەجاریانمان هەیە کە لەم دواییانەدا لێمان جیابوونەوە. ئەو پێی وایە کە کۆماری ئیسلامی خەریکە دەگۆڕێت بە حکومەتێکی بۆرژوازی تەقلیدی و ئەوەی لە ئێراندا دەگوزەرێت، قەیران نییە، نە شۆڕشیش ڕوودەدات، نە کەسیش دەیەوێت ڕووخاندنیش ڕوبدات. ئەمەش گۆڕینی حکومەتە بە حکومەتی چینی دەسەڵاتدار. حەجاریانییەکان لە ناوەوە ئەمە دەڵێن، لە دەرەوە دەیڵێن. جگە لەمانەش کەسانێکمان هەیە کە بە دوای ئەتۆنۆمی و فیدرالیزمدا ڕۆیشتوون و کۆمۆنیزم بە خراپ و چەواشەکار ناودەبەن. ئەمە ئەوانەی دانیشتوون و سەریان کردوە بە ژێر بەفروە و دەمانەوێت ئەو ڕێکخراوانە سەیری ئەو ز[illegible]یە کە لێی ماوەتەوە نەکەن. وە ئەو کەسانەمان هەیە کە چوون و هێڵی کۆمۆنیزمی کرێکاری خۆیان کردۆتە ڕێکخراوێکی سەربەخۆ و خەریکی کاری خۆیانن. ئەگەر کەسێک دادپەروەر بێت، تۆزێک ڕێزی بۆ ڕاستییەکان هەبێت، کەمێک ڕێزی بۆ زانست هەبێت و ئەگەر بەڕاستی ڕاستگۆیی خۆی بهێنێتە ئەم باسە، ئەوا تێدەگات کە ئەم مەیلانە ڕاستەقینە بوون. عەبدوڵڵا موهتەدی دان بەوەدا دەنێت کە بەم شێوەیە بووە. دەڵێت سێ مەیلی هەبووە، من لە سێیەمەوە بازم دا بۆ یەکەم! لە دووەمدا ماوەیەکم بەسەر برد، بینیم کە هیچ سوودێکی نییە، بۆیە چوومە سەر یەکەمیان. عومەر ئیلخانیزادە پێشتر لە نێوان یەکەم و دووەمدا سەفەری دەکرد، ئێستا ڕۆشتووە و لە یەکەمدا ماوەتەوە. محەممەد شافیعی پێی وابوو لە ڕەوتی سێیەمدایە، ئێستا لە یەکەمدایە، فاروق بابامیریش هەروا.

ڕەنگە پێویست بێت سەرمان بخەینە خوارەوە چونکە ڕەوتی سێیەم هێزی زیاتری پێبەخشیون لە ڕەوتی دووەم! ئەمانە واقیعی مەیل و دابڕانەکانن کە سەریان هەڵدا. تەنانەت پێش ڕووخانی سۆڤیەت و قەیرانی بلۆکی ڕۆژهەڵات، ئەم دابڕانە قووڵتر بووەوە. نازانم تا چەند بەدواداچوونت بۆ مشتومڕەکانی ئەو قۆناغە کردووە، بەڵام لە کۆنگرەی ٣، لە پلینۆمی ١٣، لە پلینۆمی ١٤، پلینۆمی پازدە و لە پلینۆمی ١٦دا دەتوانرا ئەمە ببینیت. و پاشان لە ڕوداوەکانی شەڕی کەنداو و قەیرانەکانی کوردستانی عێراق. بە ڕوونی دەتتوانی ئەم ڕەوتانە ببینیت. کەبوونە هی ئەوەی، بۆ نموونە لە دوای کۆنگرەی سێیەم، خۆم بۆ پۆستی مەکتەبی سیاسی کاندید نەکەم. وتم کە من بەشوێن بیرۆکەکانی خۆم دەڕۆم. کۆنگرەی سێیەم حزبی کۆنگرەیی بوو کە لە پێگەی هێڵەی ٢ و بە هاوکاری هێڵەی ١، هاواریان دەکرد کە ئەمە شۆڕشگێڕی و بزووتنەوەی ناوخۆیی دەهێنین. لە کۆنگرەی سێیەمیشدا هەمان خەتی هەبوو کە ئەمڕۆ دەیگرێت. دوای شەش حەوت مانگ دیسان باسی کۆمۆنیزمی کرێکاری لەدەرەوەی کۆمیتەی ناوەندی و لەدەرەوەی هەڵبژاردن و دەرەوەی کۆنگرە لاپەڕەکەی هەڵدایەوە. دوای ساڵێک و دوای پلینۆمی ١٦، ڕابەرایەتی کۆمەڵە لە دەستی چەپدایە. هێڵی چەپ دەڵێت ئەمە سیاسەتی ڕاستە و سیاسەتی هێڵەکانی 1 و 2 هەڵەیە و لایەنگری کۆنگرەی شەش کۆمەڵەیە کە بڕیارنامەکانی هێڵی چەپی پەسەند کردووە.

٢- هۆکارە سیاسیی و کۆمەڵایەتییەکان:

کۆتایی هاتنی شەڕی ئێران و عێراق، شەڕی کەنداو، داڕمانی یەکێتی سۆڤیەت، چارەنووسی ناسیۆنالیزم لە چوارچێوەی هەرێم لە سنووری دابەشبوونە ناوچەییەکان، کێشەی “دیپلۆماسی” لەگەڵ حکومەتی عێراق، بەدەسەڵاتگەیشتنی حزبە ناسیۆنالیستەکان لە کوردستانی عێراق…

دەمەوێت چەند شتێک لەبارەی ماوەی نێوان کۆنگرەی شەشەمی کۆمەڵە و کۆنگرەی سێیەمی حیزب واتە لە ساڵی ١٩٨٦ تا ١٩٨٧ بڵێم. لەم نێوەندەدا شتگەلێکی سەرنجڕاکێش ڕوویدا. کۆنگرەی شەش کۆمەڵە کۆنگرەیەک بوو کە تیایدا کۆمەڵە ڕۆشتە سەرهێڵی چەپ. بەڵگەنامەکانی ئەو کۆنگرەیەم نووسی. ستراتیژی حیزب لە کوردستان، تێبینییەکانم لەسەر چالاکیی سەربازیی حیزب لە کوردستان، ئاگربەستی تاکلایەنە لەگەڵ حیزبی دێموکرات. ئەمانە هێڵەکانی من بوون. چوومە ژوورەوە و ئەمانەم بەرزکردەوە. خۆشبەختانە ئیبراهیم عەلیزادە لەسەر ئەم خەتە بوو. عەبدوڵڵا موهتەدی دژایەتی ئەم باسانە دەکات، خۆی بەدوورگرت، لەو کاتەدا ئامادەنەبوون بە مانای دژایەتی دەهات، هەروەها چەند کەسێکی دیکەی ناو کۆمیتەی ناوەندی. ئەم کەسانە هەر لە شیکردنەوەی ئەمەوە بۆ حیزبی دێموکرات تا ئاگربەستی تاکلایەنە

ئەم باسانەیان قبوڵ نەکرد.

کۆنگرەی شەشەم باسی ئەم هەڵەی کرد. بێگومان لەو نێوەندەدا ئۆردوگاکان بۆردومان کران و نەمتوانی بەشداری ئەو کۆنگرەیە بکەم. پەسەندکردنی هێڵی چەپ لە کۆنگرە پەسەند دەکرێت. لە سەردەمی کۆنگرەی شەشەمی کۆمەڵە کە بە ڕواڵەت هێڵی چەپیان لە کۆمەڵە دامەزراند، تا کۆنگرەی سێیەمی حیزب کە بە کردەیی چەپەکانیان سەرەوەی حیزبیدا پێشکەش دەکەن، چی ڕوویدا؟ ئەوەی ڕوویدا کۆتایی شەڕی ئێران و عێراق بوو و هەروەها ئەو لێدانە کوشندە سەربازیانەی کە لێماندرا. وە ئەو کەشوهەوایە کە زاڵ بوو کەشوهەوای نائومێدی بوو. ئەو کەش و هەوایەی کە قوربانیمان لێ وەردەگرن، ئەو کەشوهەوایە کە ئێمە لەناو دەچین، ئەو کەشوهەوایە کە “ئێستا باسەکە لەسەر ڕۆحیەتە” و ڕۆحیەت دەبێت بەرز بکرێتەوە. کاتێک شەڕ کۆتایی هات، لە پلینۆمی کۆمیتەی ناوەندی حیزبدا بڕیارێکمان پەسەند کرد کە وابەستەییمان بە عێراق کەم بکەینەوە. هەوڵ بدەین چ لە ناوەوە و چ لە دەرەوە لەسەر پێی خۆمان بوەستین. هێڵێک کە خەریکی ئیدارەی ڕێکخستن بوو و هەروەها هێڵی نیشتمانی عێراقی بە تاکە ڕێگای ڕزگاری و مانەوە زانی. دەنەدانێک کە ئەم هەڵە لەسەر ئەوەی کە “ئەوانەدەیانەوێت پەیوەندی عێراق لەگەڵ کومەڵە تێکبدەن” دەستیپێکردبوو، دیار بوو. لە نێوان کۆنگرەی ٦ی کۆمەڵە و کۆنگرەی ٣ی حیزبدا، کەش و هەوا گۆڕا، چونکە ڕێکخراوەکان لەژێر مەنگەنەی فیزیکی، دارایی، ماددی، ئایندە و هتد بوون. چوون بۆ ئەوەی بزانن سەرچاوەی ڕۆحیە چییە بۆ ئەوانەی بڕیارە لە شاخ و گردەکاندا بەبێ ئاسۆیی و بێ تفەنگێک و بێ ئازاری پشتەوە چاوەڕێ بکەن بزانن چیە؟ کۆمۆنیزم ناتوانێت هیچ ڕۆحیەتێک بە کەسێکی لەو جۆرە بدات. ئەگەر بڕیارە لەسەر لوتکەی شاخێک دابنیشیت و دڵخۆش بیت کە بەم زووانە دەگەڕێیتەوە شار، پێویستە بچیت و نەریتی سیاسی ئەوانی تر بەکاربهێنیت. وە ئەم کارەیان کرد. لە ماوەی شەش حەوت مانگدا، وەها ناسیۆنالیزم و تەشکیلاتی پەرستنی و دەمارگیری کومەلە و بژی ناوەوە(داخل) بەرز بووەوە کە کاتێک ئەو کەسانەت لە کۆنگرەی سێهەمی حیزبدا بینی، ئیتر نەتدەناسیەوە. تەنانەت وەڵامی سڵاویشتیان نەدەدایەوە. دادگاییان کردبوویت و حوکمیان دابوویت و جێبەجێیان کردبوو و هاتبوونە کۆنگرە. لە کۆنگرەی سێهەمدا هێڵەکەمان شکستی هێنا. ئەگەر بەڵگەنامەکانی کۆنگرە بخوێنیتەوە بۆت دەردەکەوێت کە ئێمە گوتمان ئەم شتانە هیچ سودێکیان نیە، پێداگرتن لە زینەکە نیە. ئەو کۆنگرەیە شکستی کۆنگرەی چەپەکان بوو و دوای ئەو ماوەیە ئێمە چیتر وەک کۆمیتەی ناوەندی

بەدواداچوونمان بۆ گفتوگۆکەمان نەکرد. ئیتر ئەمە وەک خۆمان قسەمان دکرد. وە باقی چیرۆکەکەش دەزانیت.

قەیرانی کەنداو و ڕووخانی یەکێتی سۆڤیەت ڕووداوی گرنگ بوون. هەر لەبەر ئەمەشە دەڵێین کەسەکان گرنگ نیین. تۆ پرسەکی وەک داڕمانی بلۆکی ڕۆژهەڵات دەخەیتە بەردەم ڕێکخراوێک لە یۆنان، ئەوان لێکجیادەبنەوە. ماوتسیتۆنگ لەسەر پارە لەگەڵ ستالین کێشەیان هەبوو، دوو باڵی گرنگ لە کۆمۆنیزمی نێونەتەوەییدا دروست دەبێت، تابگات بەوەی کە بلۆکی پەیوەندیدار کۆتایی بێت. یوگانیست و تاچەریستەکان هەموو شتێکیان داگیر کرد و تاڵانیان کرد. ئاشکرایە کە حیزبێکی کۆمۆنیستی لەم بەشەی جیهاندا کاریگەری لەسەر دەبێت. ئەگەر بچن باسەکانی ئەم قۆناغە بخوێننەوە، تێدەگەن کە هەموو باسەکەمان ئەوەیە کە ناتوانین بەم ئاوەتە هاوپەیمانییەی هێزە کۆمەڵایەتی و سیاسییە جیاوازەکان بچینە سەر ئەم تالوکەیە. دەبێت بیربکەیتەوە. پێویستە لە بەردەم داڕمانی بلۆکی ڕۆژهەڵات و شەڕی ئەمریکا لەگەڵ عێراق، لە دۆخەکدا کە هەناسەدان قورس بوو، بوەستین و قسە بکەین. ئەمە ناتوانین لەگەڵ کۆمەڵێک کەسدا بچینە چارەنووسێکی وا کە ئێستا دەزانن ئۆتۆنۆمی، فیدراڵیزم، مردن بە کۆمۆنیزم و ئەمەی “کوردی ڕاستگۆین” پایە ئایدۆلۆژییەکانی پێکدەهێنین. تەنانەت پێش ئەوەی ئەمە بڵێین و پێش ئەوەی ببێتە پرسێکی جددیش شەڕوکێشەیان لە دژی ئەمە بەرپاکرد. ئەمە شکستمان پێهێنا. بۆ جاری دووەم کە دەستیان بە پشێوی نانەوە کرد، بەیارماندا حیزب بەجێبهێڵین. ئەمە جارێکیان خۆتی ناسیۆنالیستیمان لە ڕێکخراوەکانی کوردستاندا تێکشکاندو پاشەکشەمان پێکرد و ڕێکخراوەکانمان لە دەستی دەرهێنا. کاتێک جەلال تاڵەبانی بۆ جاری دووەم ئاڵای ناسیۆنالیزمی لە سلێمانی هەڵکرد و دەرکەوت کە بەهەشت لە بەردەم ناسیۆنالیزمی کورددا کراوەتەوە و مارکسیزمیش لەسەر شانەی جیهانیدا لە دۆخێکی خراپدایە، دیمەنەکە وەرچرخا بۆ ئەوەی کە لە بنەڕەتدا بۆچی ئەبێت مارکسیست بیت ؟ لینین هەرچی گوت و گوتوویەتی، بژی واقیعی شیرین عەینی و… و بەم ئاسەیە ڕۆیشتن. لێرەدا، ئیتر هەڵە بوو حزبی کۆمۆنیستی بهێڵیتەوە و خۆ فریودان بوو. بەیارماندا لە حزبی کۆمۆنیست دەربچین.

ڕوخانی ڕۆژهەڵات مارکسیزمی لەبەرچاو خست. ڕۆژهەڵات مارکسی نەبوو، بەڵام ڕووخانی ڕۆژهەڵات مارکسیستی لەبەرچاوی هەمووان خست. هۆکاری ئەوەی کە هەندێک کەس لە کوردستان گوێیان لە قسەی کەسانێک کە وادیارە لە تارانەوە بە یەک کراسەوە هاتوونەتە کوردستان، لەبەر ئەوە بوو کە پێیان وابوو کۆمۆنیستن. کۆمۆنیست هێشتا سەز و

خۆشەویستی هەبوو. کاتێک کۆمۆنیست هیچ جەزبەی نەبوو، بە ئاسانی لە دژی مەنسوور حیکمەت کە تادوێنێ پێی لە لە ئۆتۆمبێلەکە نەختوەتە دەرەوە لەدەوری کۆبوونەتەوە، قسەی ناشیرین و سوکایەتی کردوە. ئەمەش بە ئاسانی دەکرا ئەنجام بدرێت. ئەگەر باسی کۆمۆنیزملە گۆڕێدا نەبێت، ئەم کەسە و ئەوانەی خۆیان بە کۆمۆنیزمەوە دەبەستنەوە چ بەهایەکیان هەیە؟ ئەوان دەستیان بە کودەتایەکی خزان کرد، کە ئێستا ڕابەرەکانیان لەم ڕێکخراوی زەحمەتکێشانەدا دەبینین، ئەو کودەتای خزانە کە لەسەر پرسی جەلال تاڵەبانی و دەسیەی سولەیمانی دەستیان پێکرد، ئەو باوەڕەی لای ئێمە دروست کرد کە دەبێ بچین. لە گەڵ خۆمدا کەوتمە بیرکردنەوەی ئەوەی کە ئیتر ئێمە ئەم پرۆسەی دووەمە لەدەست دەدەین. ئێمە لە قۆناغی یەکەمدا سەرکەوتنمان بەدەستهێنا چونکە یاساکانی یارییەکە زانرا. حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بەبێ ئێمە پارێزگاری لێناکرێت، بۆیە دەبێت کودەتاچییەکە بگەڕێتەوە دواوە. بەڵام کۆماری ئۆتۆنۆمی سلێمانی نەک هەر بێ بە ئێمە پارێزگاری لێ بکرێت، بەڵکو بە ئێمەش پێدەچێت ناچاربن بەسەر تەرمەکانی ئێمەدا تێپەڕێن و پێدەچێت ئەمجارەش ببێت. هێرشی یەکەم هێرشیتەشکیلات چیەکان بوو، بەڵام هێرشی دووەم هێرشی ئەوان نەبوو، هێرشی هێڵی یەکەم بوو، واتە ناسیۆنالیستەکان. ئەگەر سەیری نووسینەکانی عەبدوڵڵا موهتەدی بکەیت لەو ماوەیەدا، دەتوانی گواستنەوە لە ئۆردوگایەکەوە بۆ ئۆردوگاکەی تر ببینیت و کارەکانیان ئەمڕۆ لە دەسەزی بە هەڵەکەیان زیاتر نییە. لە ئەنجامدا لە قەیرانی دووەمدا، کاتێک شاوشیسکەیان گرت و لە یەک ڕۆژدا کوشتیان، لەبارودۆخێکداکە ئەگەر بتووتایە کۆمۆنیستم خاوەن خانووەکە کرێی خانووەکەی هەڵوەشاندەوە ، لەو بارودۆخەداکاتێک کەناسیۆنالیستەکان هێرشیان کردە سەر ئێمە، هەرچەندە لەگەڵ ئەوەی لەڕێکخراودا هەرگیز ژمارەیەکی زۆر نەبوون ، هەرچەندە هەموو پایە ڕێکخراوەییەکان لە دەستی ئێمەدا بوو، هەرچەندە هەموو ناسنامە و مۆر و واژۆی ڕێکخراوەکان ئێمە بووین، بەڵام هەموو شتێکمان بەجێهێشت و ڕۆیشتین. ڕوونی دەکەمەوە کە بۆچی لە ژێر ڕۆشنایی ئەوەی ئەمڕۆ ڕوودەدات، کارێکی یەکجار دروست بوو. هەرچۆنێک بێت، ویستم بڵێم حیزبی کۆمۆنیستی ئێران لە پرۆسەیەکی ماددی مێژوویدا و بە هۆی بارودۆخی سیاسی و بە هۆی جیاوازی چینایەتی و بزووتنەوەکانی تیایدا دابەش بوو. من تا ئێستا بڕیار نەبوو گوێ لە وتارەکەی کاک ئیلخانی زادە بگرم. ئەگەر یەکێتی سۆڤیەت نەڕووخابا و جۆرج بوش سولەیمانی نەدایە دەست جەلال تاڵەبانی، نەماندەتوانی بە دیار قسەوباسی کەسێکەوە دابنیشین کە فیدرالیزمی دەوێت. کێشەکەی لەگەڵ ئێمە لەسەر خودی پرسی فیدراڵیزم دەستی پێکرد. لەسەر پرسی

دیموکراسی لەگەڵ ئەمە دەستی کرد بە مشتومڕ. شێوەکەی لە مەسەلەی مافی دیاریکردنی چارەنووسی لە ئەمەوە دەستی پێکرد. لە کاتی باسی ژندا شێوەی لەگەڵ ئەمە دەکرد. لە شێوەشی فەرهەنگی لە ئێران و لە مشتومڕەی حەجارییەکان لەگەڵ ئەمە خەباتی دەکرد. و بەم شێوەیە ڕوویدا. لە هەر یەکێک لەو قۆناغانەدا هەندێک کەس لە ئەمە جیابوونەوە. لە ئەنجامدا ئەم پرۆسەیە بە هۆکاری سیاسی چارهەڵنەگر بوو. ئەم کەسانەی بەشداری ئەو پرۆسەیەیان کرد، تەنانەت ئەوانەی کە هیچ ڕێزێکم بە بۆچوونەکانیان نییە، سەرێک لە چەپی دوور بەرزتر بوون. هیچ کامیان مرۆڤی خۆبەزلزان و بچووک نەبوون. هەموویان کاری گەورەیان کردبوو و جیابوونەوەیان بەهۆی فێرکردنی کەسێکەوە نەبوو. وا نەبوو. ئەوان مرۆڤی گەورە بوون، بەشداری پڕۆسەیەکی گەورەیان کرد و بەهۆی دەرئەنجامی ئەو پرۆسەیەوە لەیەکتر جیابوونەوە. ئەم کەسانە سێ چوار ڕێکخراوی جیاوازیان دروست کرد و ئەگەر ئەمڕۆ ئاروەند ئەبراهامیان بیەوێت جیاوازییەکانیان ڕوون بکاتەوە، ئەوا دەتوانێت لە یەک لاپەڕەدا ئەوە بکات. ئەمڕۆ ئەگەر کەسێک بیەوێت ئەم پرۆسەیە شی بکاتەوە، ئەوا بە شێوەیەکی سیاسی ئەو کارە دەکات. چەپ، ڕاست، ناوەند، ناسیۆنالیزمی کوردی و هتد نیشان دەدات. ئەمانە ئەو هێڵانەن کە مانایان هەبوو، جیاکرانەوە. نەک لەبەر ئەوەی کورد و فارسن و بەم شێوەیەش ڕاستگۆ و ناپاکن، نەک لەبەر ئەوەی هەندێک کەس زوو ڕۆیشتن، چەپڕەویان کرد، بە تەنەکی خراپ قسەیان کرد، کتێبێکی بەڵگەنامەیان بڵاوکردەوە، هەڵسوکەوتی باشیان نەکرد و هتد. چونکە بە ئەمە ئاسانە، ئەگەرحزبی بەلشەفیکیش ڕووبەڕووی ڕووداوێکی جیهانیی وەها ببوایە، ئەوان دەبوونە هەشتا و پێنج مەزهەب. هەمووان بوون بە دەکرا چ جۆرە ڤاکسینێکمان پێ بدرێت تا لە بەرامبەر سەرهەڵدانی دووی خۆرداد، کۆتایی هاتنی شەڕی ئێران و عێراق، داگیرکردنی کوردستان لە لایەن هێزەکانی کۆماری ئیسلامی، ڕووخانی بلۆکی ڕۆژهەڵات، ئەوشەڕەی ئەمریکا و عێراق، سەرهەڵدانی ناسیۆنالیزمی کورد لە کوردستانی عێراق، و ئایا هەشتا پێکەوە وێنە بگرین؟ ئەمەش پراکتیکی نەبوو. ڕەوتی جیاواز هەبوو. بەڵگەش ئەوەیە ئێستا چوار حزب لێی دەرچوون کە جیاوای زەویەوە بە ئاسمان لەگەڵ یەکتر هەیە.

٣- زەمینە بابەتییەکانی دامەزراندنی ڕێکخراوی زەحمەتکێشان:

لاوازی ڕابەرایەتی ناسیۆنالیزمی کورد، دووی خورداد، بێباکی ڕابەرایەتیی کۆمەڵە

دروست بوونی ڕێکخراوی زەحمەتکێسان شتێکە کە ئەگەر ناسیۆنالیزم دەسەڵاتی هەبوایە، دەبوو بیست، پانزە، یان دە ساڵ لەمەوبەر بکرایە. بەچی ناسیۆنالیزمی کوردی لەو ڕێکخراوەدا ناچار بوو بیست

ساڵ چاوەڕێ بکات تا بگاتە ئەم ئاستە؟ ئەمە پرسیارێکە کە دەمەوێت کەمێک لەسەری بمێنمەوە، کە بە بۆچوونی من زیاتر لە هەموو شتێ کەمئاستی شێوازی مامەڵەکردنمان لەگەڵ ئەم پرسەدا نیشان دەدات.

لەکاتی جیا بووینەوەدا بەشێک لە هاوڕێیان پێیان گوتین ئەمە زۆرینەی یەکلاکەرەوەین، بۆچی لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران دەڕۆین؟ بۆچی ناوونیشان و ڕادیۆ و چەک و پارە و هەموو شتێک بە ئەوان جێدەهێڵین و دەڕۆین؟ بۆچی ئەم کارە دەکەین؟ بابەتی من ئەوە بوو کە ئەمە مشتومڕێکە کە نابێت لەم دۆخەی ئێستادا بچینە ناویەوە. گوتم بە بۆچوونی من لە ئێستادا کۆمۆنیست کوژییە، ناسیۆنالیزم دەسەڵاتی لە کوردستانی عێراقدا وەرگرتووە، پارە و چەکی هەیە، سەدەم دژە کۆمۆنیزمە، ئەوا ئایا بڕیارە لە پێگەیەکی دەستوورییەوە بەرامبەر ئەم شەپۆلە بوەستین و بین لەپرسینەوە؟ ئەگەر ئێمە لەو سەردەمەدا هەوڵی یەکلاکردنەوەی (ڕاست)مان لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا بدایە، ئەوانیش هەمان ئەو کارەیان دەکرد کە ئەمڕۆ عەبدوڵڵا موهتەدی کردی. کەسانێک کۆدەبوونەوە و دەیانگوت پێکهێنانی حیزب لە سەرەتاوە هەڵە بووە، فارسەکان خیانەتیان لێکردین، ئێمە هەموو شتێکمان بە دڵسۆزییەوە جێهێشت، ئەوان هەوڵی دەسەڵاتی خۆیان دەدەن و لەبری ئەوەی لەگەڵ دوانزە کەسدا بچنە دەرەوە، چوونە دەرەوە لەگەڵ سێ سەد کەسەوە دەرچوون. ڕێکخراوێکیان دروست کرد و خۆیان ناویان ناوە کۆمەڵەی زەحمەتکێشان. دە یان دوانزە ساڵ لەمەوبەر هەمان کاریان دەکرد و ئەگەر ئەم کارەیان بکردایە بۆ ئێمە خەسارێکی گەورە بوو. جێمان هێشتن تا لەگەڵ ئەو دیاردەیەدا بڕۆن کە بۆیان بەجێهێشتبووین. ئەگەر ئێمە هەستاینە و هێڵی ناسیونالیستی کوردمان پاک بکردایەتەوە، دە ساڵ لەمەوبەر ئەم بەرنامەیەی جێبەجێ دەکرد و ئەو کاتەش ئەو سەردەمە بوو کە ئینسانەکانیان لە جیهاندا لەسەر مارکسیست بوون دەدا لەشیش. ئەمڕۆ کە ئەم کارەیان کرد، حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری تەنانەت لەو سەردەمە گەورەتر لە بەردەمیان وەستاوە. ئەمڕۆ کە ئەم کارەیان کرد، چیرۆکی شکستی کۆمۆنیزم کۆتایی هاتووە و لانیکەم لە چوارچێوەی ئێراندا چیرۆکەکە چیرۆکی هێرشی کۆمۆنیزمە. ئێستا کە ئەم کارەیان کردووە، هیچ شانسێک نییە. ئەگەر لەو کاتەدا ئەم کارەیان بکردایە، هەموو ناسیۆنالیستەکانی لە کونەکانیان دەردەهێنا. دەهاتنەوە و هەرکەسێک کە سەر توێشووی کەوتبوو کۆیان دەکردەوە و دەیانبرد. بۆیە دروست ئەوە بووکە ئێمە بڕۆین و هێزی خۆمان کۆبکەینەوە و ڕیزی تۆکمە و بزوتنەوەی خۆمان دروست بکەین. هێزێک کە ئەمڕۆ بۆتە دیاردەیەک و هەموو چەپی ئێرانیش نابێتە گۆشەیەکی بچووکی کادرەکانی. لە ڕووی

گرنگی سیاسی و لە ڕووی بڕی هێزەوە. لە ڕووی چالاکی و لە ڕووی قسە ڕوونیەکەوەکە لەگەڵ خەڵکدا دەیکەن.

بۆچی ئەمڕۆ ڕەوتی ناسیۆنالیستی جیا دەبێتەوە؟ بەڕای من عەبدوڵڵا موهتەدی و هاوڕێکانی دە ساڵ لەمەوبەر ئەم هێڵەیەیان هەبوو. هۆکاری ئەوەی کە نەیانتوانی بە سادەیی بڵێن ئێمە ئەم ڕەوتە پێکدەهێنین، شێوازی لە ڕادەبەدەر بۆدواوە گەڕانەوەی جیابوونەوە بوو. گوتمان ئەم ڕێکخراوە هی ئێوەیە، هەموو شتێک هی ئێوەیە و حزبەکەتان هی ئێوەیە، بەڕێوەی ببەن. بەڵێنیان دا کە دەچن لەسەر هێڵی ئێمە بەڕێوەی دەبەن. ئەگەر سەیری بەڵگەنامەکانی ئەو قۆناغە بکەیت، لە پلینۆمی حزبدا سوێند دەخۆن و دەڵێن پشتیان لە بناغەکانی بیری خۆیان کردووە و ئێمەش دەچین کۆمۆنیزمی کرێکاری جێبەجێ بکەین. ئەمانە ئێمەیان لاواز کرد، بەڵام ئێمە خەریکی نۆژەن کردنەوەی حیزب بووین و حزبی پڕشانازی کۆمۆنیستی ئێران بەرەو پێشەوە دەبەین. وتمان هەربژیت ئەگەر ئەم کار□ بکەیت ئێمەش دڵسۆزی ئێوە دەبین. عەبدوڵڵا موهتەدی لەو سەردەمەوە هەوڵی داوە ئەدەبیاتی بەدیلی ئەو ڕێکخراوە دروست بکات. ل□ گ□قارەکەیاندا دەستی کرد بە نووسین لەسەر ئەوەی کە کۆمۆنیزم چییە، دیموکراسی چیی□، س□قی□ت چییە و هتد. هەوڵیدا چیرۆکێک لەسەر بنەمای بۆیاخ کردنی وێنەکەمان بەدەستبهێنێت. وێنەی لیژنەی سەرۆکایەتی کۆنگرەی دامەزرێنەری پیشان دا و وتی ئەمە عەبدوڵڵا موهتەدی و ئەمە ئیبراهیم عەلیزادە، و نازانین بۆچی کەنغر□ک لە ناوەڕاستدا وەستاوە!! هەوڵیدا وێنەکانمان بۆیاخ بکات و لەبری ئەوە کەنغر□ک دروست بکات. شەش حەوت مانگ هەوڵیان دا، بەڵام نەیانتوانی بیبینن. حیزبی کۆمۆنیستی ئێران دەمامک نییە. دیاردەیەکی ڕاستقینەیە، بیرۆکەکان ڕاستقینەن، کۆمۆنیزم ڕاستقین□ی□، مر□ق□کان □استقینەن، بیردەکەنەوە، هێڵیان هەیە، مێژوویان هەیە، مێژوو ڕاستقینە و یادەوەری مێژوویی مانای هەیە. ناتوانیت گ□قارێک بە تیراژی ٧٠٠ دانە دەربکەیت و دواتر بە دوو با□□تی دیموکراسیەوە، ئەو پارچە دەستی یەکەم یان ڕەسەنانەی کە مەنسوور حیکمەت یان ئێکس و وای وتوویانە، وەلا بنێن و ئەوەی تری لە ئابووری خواردنەوە و “مێژوویی□کی کورت” لەسەر ی□□ک دابنێن. وە بۆ بەدەستهێنانی دڵی ئەو چەپەی کەماوەتەوە، بڵێ ئەمانە قسەی سەربەخۆی منن و چاوەڕێی ئەوە بکەن ئەو بزووتنەوە و ئەوهێڵە یەکگرتوو بن. تاکە هەڵوێستی ڕاستقینە ب□ نۆژەنکردنەوەی ک□م□□□□ ل□ دوای ئێمە ئەو هەڵوێستە بوو کە ئ□م□□□ ع□بدوڵڵا موهتەدی گرتوویانتیبەر. تاکە هەڵوێستی ڕاستقینە، لە ڕوانگەی مێژووییەوە، بۆ بنیاتنانەوەی ڕێکخراوێک

لە بەردەمماندا بە ناوی کۆمەڵە، فۆرمولەکردنی بوو لە بەرامبەر هەموو ئەزموونەکەدا. ناتوانی بچیت ئەو ئەزموونە بهێنیتەوە و بڵێیت من چاکی دەکەم و ئەوانەی دروستیان کردووە هیچ نین. زۆر جێگای سەرنجە کە ئەمە کە ڕۆیشتین، ڕەوتە چەپەکان گرنگییان پێنەدەدا کە بەرنامەکەیان چییە و لێدوانەکانیان چییە. قبوڵیان کرد. بە باوەشی کراوەوە قبوڵیان کرد. هەرچەندە ئەمانە مۆر و واژۆ و هەموو ئاسانکارییەکانی ڕێکخراوەکان و بەرپرسیارێتی مشتومڕەکانی پێشوویان لەگەڵ چەپدا هەبوو. بە شێوەیەکی فۆرمی دژی قسەی خراپیان لەدژی ڕێگای کریکار (راە کارگەر) کردبوو، ئەوان شەڕیان لەگەڵ دیموکرات کردبوو. بەڵام دیموکرات درکیان بەوە کرد کە گوایەئەو شەڕەی خۆی لەگەڵ ئەمەدا کردووە.

ڕێگای کرێکار تێگەیشت کە ناکۆکی لەگەڵ ئەمە هەیە، یەکێتی چەپی کرێکاران و هەموو نەتەوەیی- ئیسلامیەکانی دەرەوەی وڵات تێگەیشتن کە ئەوانەی لە حیزبی کۆمۆنیستدا ماونەتەوە ئینسانگەلێکی باشن و مومکینە لەگەڵیاندا ڕێکبکەون و هەموویان وایان وت حیزبی کۆمۆنیستی ئێران کە چاومان نەبوو بیبینین، ڕۆیشت ڕاستە ئەم دیاردەیەی کە ماوەتەوە پێی دەوترێت حزبی کۆمۆنیست، بەڵام لە خۆمانە. دەتوانیت مامەڵەیان لەگەڵ بکەیت. یانیش بە قسەی ئیبراهیم عەلیزادە، وتیان ئەوانە گەلی کوردن، با بچین پێشەکیان بدەینە. ئەمانە بوون بە گەلی کورد و بانگهێشت کران بۆ ئەوەی بچنە ناو بەرەیەکەوە. کاتێک عەبدوڵڵا موهتەدی دەڵێت من چووم و تفەنگی یەکێتی نیشتمانی کوردستانی عێراقم کردەتە ملی کۆمەڵە بۆ ئەوەی پێنجا بە پێنجا ببمە شەریک لە کۆمیتەی ناوەندیدا و کۆمەڵەش دەڵێت نەخێر، کەس نا□□□ت ئەم کارە وەک ڕفاندنی فڕۆکە وایە . کاتێک باڵەکانی حیزبی دێموکرات جیابوونەوە، گوتمان حیزبی دێموکرات حیزبی دێموکراتە وباڵەکانیشی باڵن. ئەمە ئامادەنین باڵەکانی حیزبی دێموکرات بە حیزبی دێموکرات ناو ببەین. تەنانەت ئەگەر بەت بە ئاشتی لەگەڵ ئەمە. دیموکراتەکان ئەوانەن کە لەوە دانیشتوون و کۆنگرەی یاسایی خۆیان دەبەستن. بەڵام لە بەر ئەوەی لە ڕوانگەی ئەم چەپەوە بە گەلی کورد هەژمار دەکرێن و بڕیار نییە کەس بڵێت پشتی چاوتان برۆیە و پێویستە هەمووان ئەبێت بگەن بەوانە و یەکبگرن لەگەڵیان، کەس ناڵێت چەپ پێوەریان هەیە و یان دەبێت لە کۆنگرەی ڕێکخراوەکەتدا دەنگ بهێنیت یان باڵێک دروست بکەیت. کۆمیتەی ناوەندی لەگەڵ من دابەش بکە بە ٥٠بە٥٠ ئەگینا الا و بیلا دەیکەم واتە چی؟ چۆن ناوی خۆت دەنێی کۆمەڵە؟ وابوو کابرا لە کۆمەڵە دەرچوو و ناوی خۆشی ناوە کۆمەڵە و لەگەڵ ڕادیۆی فەرەنسا چاوپێکەوتن ئەنجام ئەدات و کاتێک کۆمەڵەدەپرسی بۆچی بە ناوی

سکرتێری گشتی کۆمەڵە قسە دەکەیت؟ بۆ بەدەنگی وەڵام دەداتەوە! تۆ کەیت کە دەستوەردان لە کارەکانی کۆمەڵە بکەیت؟ ئەمە ئەو فەزایەیە کە دەین و تەوقەیان لەگەڵ دەکەن و لەی نزیک دەبنەوە. چونکە ئەمە نەماوین.

ئەو هەمــووو ڕق و کینە و ئەم هەمــوو دژە چەپ بــوونە و ئەو هەمــوو تیرۆرکردنی کەسایەتی و ئەو هەمووو جەنجاڵییە لەبەر ئەوە بوو کە خەتی ئەمە لەو حیزبەدا زاڵ بوو و خەمان لەوە بووین و کە ڕۆیشتین حیزبی کۆمۆنیستی ئێران ڕۆیشت. ئەمە مۆر و واژۆمان دانا چونکە نەماندەویست لەگەڵ ئەو هێــزانەدا بچینە شەڕێکــی نایەکســان و پێشوەختە کە لە فەزای سیاسی و کۆمەڵایەتی ئەو قۆناغەدا دەستی باڵایان هەبوو. کەم بوون و نەیانتوانی لە کۆنگرەدا ١٥ کەس لەگەڵ خۆیان ببەن. ئەگەر ئەمە بچینە کۆنگرەی چوارەم، هەمان کارەسات بەسەر عەبدوڵڵا موهتەدیدا دەهات کە لە کۆنگرەی خۆیاندا بەسەریدا هــات: هەڵنەبــژێردرا و دەنگــی نەدەدا ئەگەر ئەمە پێشنیارمــان نەکردبا. به ڵام به شێوه یه ک چووین که له پلینۆمی بیست و یه که میدا گوتم ده ڕۆین و خۆم کاندید کرد بۆ ئه وه ی ڕابەری ئه و ڕێکخراوانه بم، هه موویان ده نگیان پێدام، به کاک موهتەدی و عه لیزاده و بابامیریشه وه . ئەم بڕیارانە لە گۆڤاری کۆمۆنیستدا بڵاوکرانەوە. ئەمە بەجۆرێــک چــووین کە دەنــگ بەو کەســە دەدەن کە ڕایگەیانــدووە کە تــا ئەو کــاتەی کە لەوە بێــت لە ڕابەرایەتــی ڕێکخراوەکاندا دەبێت. لەو پلینۆمەدا عەبدوڵڵا موهتەدی چوار دەنگی دا، من هەمووو دەنگەکانم دا. کاک موهتەدی خۆی دەنگی پێداوم کە لە کاتی جیابوونەوەکەدا بەردەوام بم لە ئەستۆگرتنی بەرپرسیارێتی ڕێکخــراوەکەی. ئەو فەزایەی ئەمە دروســتمان کــرد، ڕێگەی نەدا هیــچ شتێکــی تــر بکەن. ئەگەر ئەمە دژایەتیمــان بکــردایە، وەک دواتــر بینیتان، مافە دەستووریەکان وئەوەی کە کە خاوەنی ناوی حیزبەو هتد بەمانا دەبن،ئەوکاتە هەمان ئەو قسەوباسانەیان دەکرد کە ئێستا دەیکەن: ئەمە کۆمەڵەییــن، ئێــوە بەنــاڕەوا داگیرکــردووە، ئەوە ئەوانەتان کردەوە،ئەوە خیانەتتان کرد، سێ سەد کەس دەبوون و ئۆردوگای خۆیان هەبوو. وە نەمانتوانی بڕۆین و دەستمان بۆ تاک تــاکی هەڵســوڕاوانی ئەو ڕێکخــراوە بگــات و وەک ئەمڕۆ بڕۆیــن چــی ڕوویدا. لە ئەنجامدا ئەمە ئەوانمان لەو دەرفەتە مێژووییە بێبەش کرد. ١٠ ساڵ هەوڵیان دا کۆمەڵە بکەنە ئەو هێڵەی کە ئێستا لەسەرین، بەڵام سەری نەگرت. ئەو کەسانەی کە بۆ کراسەکەوە هاتبوون و وەک دیارە کەسێکیش نەبوون، ئەوەندە کەس نەبوون کە تەنانەت کاتێک دەڕۆیشتن، نەتدەتوانی باقی ئەوەی مابووەوە بەدەست بهێنیت. ڕووتی

موهتەدی-ئیلخانی هەشتا دەگەڕێنەوە و دەڵێن "ئەوان (کومەڵە) هەگری هەڵەی کۆمەنیزمی کرێکاری و شیکارییەکانی ئەم هەڵە دەگوێزنەوە"، "تەواوینی ئەوان لەمەڕ پرسی نەتەوەیی هەشتا دیدگای حزبی کۆمەنیستە". ئەگەر ئەمە ڕاستە ، دەبێ ئەوە قبوڵ بکرێت کە ناسیۆنالیزمی کورد لە حیزبی کۆمەنیستی ئێراندا دیاردەیەکی بێچارە و لاواز بووە، ئەوە مافی خۆیەتی وەک ئەستا دەیبینن و حیزبی کۆمەنیستیش لەسەر ئەو بناغەیە بنیات نراوە. ناسیۆنالیزمی کورد یەکەک بوو لەو مەیلە ناڕاست و دروستکراوانە، کە خۆی لەناو ئەو حزبەدا چەقاند، چونکە هیچ بەدیلێکی تر نەبوو. دە ساڵ هەوڵیان دا ڕێکخراوەکەیان لەسەر ئەم هەڵە بجوڵێنن و شکستیان هێنا. دەرکەوت شیکارییەکەمان ڕاستە. ڕێکخراوەگەرایی وەڵام نییە. بەڵام خۆیان ڕێکخست. دە ساڵ چوون و ڕێکخراویان پێکهێنا. وتمان ئەگەر ئەم کارە بکەیت ناگەیتە هیچ شوێنێک. وە نەگەیشتنە هیچ شوێنێک. ئەگەر سەیری ڕەخنەی عەبدوڵڵا موهتەدی بکەن لە کۆمەڵە، دەڵێت ئێمە لەم دە ساڵەدا پاسیڤ بووین، هیچ چالاکییەکمان نەکردووە، وەک ئەوەی هیچ هەوادارێک نەبێت و نامانەوێت هیچ بکەین. ئەو ڕەخنە لە هەڵەی ناوەند دەگرێت بەتەواوی وەک ئەو کاتە ڕەخنەمان لێدەگرت: نایەوێت هیچ بکات و تەنها چاوەڕێ دەکات. گوتمان کۆمەڵگا گۆڕاوە، کارێک بکەن. بەتەواوی لە هەڵەی ناوەند دەدا، بەمان ڕوون دەکاتەوە کە لەمان دەدا و دەڵێت ئەم هەڵە ئاسایە هیچ چالاکییەکی سیاسی نییە. کە حزبی کۆمەنیست دروست دەبێت دانیشتووە و چاوەڕێ دەکات. بەڵام عەبدوڵڵا موهتەدی و هاوڕێکانی ناتوانن زیاتر چاوەڕێ بکەن. وڵات خەریکە قەرەباڵغ دەبێت، کۆمەڵگا جەمسەرگیری دەبێت، دەرگا کراوەتەوە و هەزار و یەک ئەگەر دروست بووە و هیچ شتێک لەسەر بنەمای ئایدیۆلۆژیای کۆمەڵە نابێت. موهتەدی دە ساڵ هەوڵیدا هەڵەی خۆی زاڵ بکات، بەڵام نەیتوانی، هەزێکانی برد و چووە دەرەوە. ئەمە ئەوە بوو کە ڕوویدا.

لە ئەنجامدا ڕێکخراوی زەحمەتکێشان ڕێکخراوێکە کە دوای چەندین ساڵ بە هەکاری جۆراوجۆر دروست بووە و لە بەر ئەم هەکارانەش لە ڕوانگەی سیاسییەوە دیاردەیەکی لاوازە. ئەم هەکارانەم لەو بابەتەدا کە لە بڵاوکراوەی هەفتانەدا نووسیبووم، خستە ڕوو. حیزبی دیموکرات لە قەیراندایە. ئەگەر حیزبی دیموکرات لە قەیراندا نەبێت، ناسیۆنالیزم دەڕوات و دەبێتە ئەندامی حیزبی دیموکرات. ڕەنگە دوو کەس نەبنە ئەندام، بەڵام بە گشتی ئاڕای ناسیۆنالیزمی کۆمەڵگا بەرزە و ئەوانیش دەچنە پاڵی. قەیرانەکە لە حیزبی دێموکراتدایە، ڕەنگە بە "برسکە" دەدات ئەمە بەڵێت، ناسر ڕەزازیش ئەوە بەڵێت و عەبدوڵڵا موهتەدیش قسە بکات و هتد. ئه گەر ئه م قه یرانه

ن□بووایه ، ه□ژمونی له حیزبی دیموکراتدا هه بوو. ئ□گ□ر ئ□ستا قاسملوی□ک ه□بوای□ ک□ و□ن□ گ□ور□ک□ی حیزبی دیموکرات ل□ پ□ش چاوی ک□م□□گای کوردی ناسیونالیستی ل□ ناو□و□ و د□ر□و□ ه□بوای□□، ئ□م ئ□نجوم□ن□ی س□ر□و□ی د□بوون□ گروپی گوشار ب□ س□ر حیزبی د□موکرات د□کرد. ب□یار بوو م□رجی ی□کگرتوویی خ□یان ب□ حیزبی دیموکرات ب□□ن. حیزبی دیموکرات ل□ ق□یراندای□ و خ□وی ل□ک□وتوو□. حیزب□کی دام□زراو□یی ناو ک□م□□گای□، ب□□ام هیچ ناکات. ک□س حیزبی دیموکرات ل□ ژیانیدا نابین□ت. ل□ لای□ک حیزبی دیموکرات ل□ پ□و□ندی ل□گ□□ ناسی□نالیست□کانی د□ر□و□ی و□ت هیچ کار□ک ناکات، ل□ لای□کی دیک□و□ ل□ ناو□و□ خ□ریکی دروستکردنی بزووتن□و□ی دوو خوردادن، ک□ ب□ ب□چوونی من دوو خورداد ل□ کوردستان، وات□ حیزبی دیموکرات ، ب□□ام □اب□رای□تیی حیزبی دیموکرات ب□ ه□ی ن□زانیی□و□ ل□م شت□ ت□ناگات و دژی ئ□و ه□□و□ست□ی□. حیزبی دیموکرات د□ستی کردوو□ ب□ م□حکوم کردنی بزووتن□و□ی دوویی خوردادی ل□ کوردستان، ل□ کات□کدا ل□ □استیدا ئ□وان هاو□□ی خ□یانن. حیزبی د□موکرات ل□ ه□ر حا□□ت□کدا □اب□رای□تیی□کی ب□توانا و ناکارام□ی ه□ی□، ئاس□ی نیی□ و ل□ ئاکامدا ناسی□نالیست□کان و□□ بوون. ئ□گ□ر ک□س□ک ب□ت و فیک□ ل□بدات ک□ “خواردنی ئ□وار□ ئامادی□”، ه□مووی د□گ□□□ت□و□ ب□ حیزبی دیموکرات.ئ□ب□ت □اب□رای□تی□کی ل□و ج□ر□ ل□ حیزبی د□موکراتدا س□ره□□بدات.

فاکت□ری دوو□م گ□ش□ی ک□م□نیزمی کر□کاری□. ئ□وان د□م□ک□ د□یانگوت ک□م□نیزمی کر□کاری هیچ نیی□ و د□ سا□□ ب□رد□وام ئ□م□ دووبار□ د□ک□ن□و□ ک□ ئ□وان هیچ نین. ب□□ام ب□د□نیایی□و□ □اپ□رت□ ناوخ□یی□کانیان د□ست د□ک□و□ت، ب□د□نیایی□و□ د□زانن چیر□ک□ک□ چیی□ و ل□ دیم□نی ناوخ□ی کوردستاندا د□ب□ت ل□ب□رد□م حزبی ک□م□نیستی کر□کاریدا بو□ستن. و□□امی حزبی ک□م□نیستی کر□کاری ب□ ه□□ی پاسیڤ نادر□ت□و□. پ□ویست□ ل□س□ر پ□گ□ی سیستماتیکی “ئاس□ی س□سیالیزم” بو□ستین، ئ□ب□ت د□ست بک□ن ب□ تیر□ری ک□س□تی، د□ست بک□ن ب□ در□کردن، و ق□ومی□تی ک□س□کان بکات□ گوناه ب□یان. ن□ت□و□ی□ک□ ئ□وان د□یب□خشن ب□ خ□□ک. ئ□م□ کوردین و ئ□مان□ش فارسن. پ□ویست□ د□ست بکات ب□ وروژاندن و در□کردن ل□س□ر م□ژوو، پ□ویست□ ل□س□ر ئ□م ه□□و□ست□ بو□ست□ت. ک□م□□□ و□□امد□ر□و□ی ئ□م□ ن□بوو.

ل□ ک□تاییدا پرسی دووی خورداد فاکت□ر□کی چار□نوس ساز□. گوای□ ب□یار□ دانوستان بکر□ت. “دووی خورداد هاتوو□ و ب□یار□ دانوستان بکر□ت و ئ□م□ بانگه□شت ن□کراوین”. ل□ ئ□نجامدا د□ب□ت بچین کار□ک

بکەین کە بانگهێشتمان بکەن و لەسەر مێزی دانوستاندا بین. ئەوان هیچ بیرۆکەیەکیان نییە کە ئێران بە گۆڕانکاری شۆڕشگێڕانەدا تێدەپەڕێت و دەیانەوێت بڕوخێن. زۆربەی بیرۆکەی حەجاریانیان هەیە سەبارەت بە پرۆسەی سیاسی داهاتوو لە ئێراندا. دەگوترێت بڕیارە لە مانگی حوزەیراندا بالەی دووی خوردای بێت و هەلومەرجی ئێران ئاسایی بکاتەوە و لەگەڵ کورد دابنیشێت و باسی ئۆتۆنۆمی بکات و باشترە لە دواوە نەبن. کە گۆڤاری "هەواڵنامەی کۆمەڵە" دەکەیتەوە دەڵێت "د. ڕەئیس دانا" تەشریفی بردووە و ئەمەی وتووە، خاتوو کادیەر، نوێنەری خەڵک، ئەمەی وت، کاک فەان، سەرنووسەری فەان- و-بەیە ڕۆژنامەی موسڵمان ئەمەی وتووە، و هتد. وا دیارە زۆرینەش خەریکن قسە دەکەن. هەواڵنامەی ڕێکخراوی زەحمەتکێشا لە ڕووی هەڵوێستەکانیشیەوە سەبارەت بە ڕووداوەکانی ناوخۆی ئێران هیچ جیاوازییەکی نییە لەگەڵ ڕۆژنامەی کاری ئەکسەریەت. ئەگینا کەی من ئەحمەدی کوڕی ئەحمەدم وەک نوێنەری شا یان پەرلەمانی شا وەک پەرلەمان قبوڵ کردوە لە کاتێکدا جەمیلە کادیەر وەک نوێنەری خەڵک قبوڵ دەکەیت؟ کەی ئەمە میسباح زادە سەرۆکی کەیهانمان وەک ڕۆژنامەنووسێک قبوڵ کرد و ئێستا بڕیارە کاک ئەکس وەک ڕۆژنامەنووسێک لە تاران پێناسە بکەین؟ کەی هوشەنگ نەهاوەندیمان بە ئابوریناسێک زانی تا ئێستا بە ڕەیس دانا بڵێین ئابوریناس؟ ئەمە هەڵبژاردنێکی سیاسییە، بە ئەوەی لە تەنیشتیان بوەستیت و بچیتە ناو پەلەکەیانەوە. ئەمە هەڵوێستی ئەکسەریەتەکانە و هەڵوێستی ئەکسەریەت و ڕەوتی شەفیق و ئازەرین و ڕەزا موقەدەم و ئەمیر پەیام و حەسەنوارشە. هەڵوێستی هەمان ئەو کەسانەیە کە لە نەو ئەمەدا لە پەنجەرەوە کەوتنە دەرەوە. ئەمە هەڵوێستی حەجاریانە. لە ڕوانگەی سیاسەتەکانیانەوە سەبارەت بە ئێران، دیدگای حەجارییەکانیان قبوڵ کردووە. لە کۆتاییدا موهتەدی پشکی خۆی دەوێت. حەجاریان هەرچی بیەوێت دەتوانێت بیکات بە مەرجێک پشکی ئەوان بدات. ئەمە هەڵوێستی ئەوانە. ئەم فاکتەرانە، واتە لاوازی حیزبی دیموکرات، گۆشەی کۆمۆنیزمی کرێکاری، پاسیفی ئەو کۆمەڵەیەی کە ئێستا هەیە و بێتوانایی لە وەڵامدانەوەی ئەم پرسانە و دواجاریش دووهەمی خورداد و ئاسۆی دانوستان، چوارچێوەی جیابوونەوەکانی ئێستا پێکدەهێنێت و دەبێت بچنە سەر ئەم بابەتە.

٤- ماهیەتی سیاسی ڕێکخراوی زەحمەتکێشان و نهێنی ناکۆکی لەسەر ناوی "کۆمەڵە".

ئایا ئەم جەماعەتی ڕێکخراوی زەحمەتکیسانە هێزێکن؟ بەڕای من لە ڕوانگەی کۆمەڵایەتییەوە نەخێر، بەڵام لە ڕوانگەی سەربازی و سیاسییەوە، بەڵێ. بەڕای بەڕێخستنی باندی چەکداری توندوتیژ لەسەر

بنەمای ڕەق و کاریزمای ڕابەرێکەی، و لەسەر ئاڵۆزاندن بنیات نرابێت، بە هیچ شێوەیەک هیچ سوودێکی نییە. سەیری سوپای ڕزگاریخوازی کۆسۆڤۆ بکەن، سەیری عەبدوڵڵا ئۆجالان بکەن کە ئێستا خەریکە زۆر کۆمەڵایەتیتر کاردەکات. ئەو پلاتفۆرمەی کە عەبدوڵڵا ئۆجەلان هەیەتی هیچ هێزێکی ماددینییە لە تورکیادا. کۆمەڵگەی تورکیا سەرئەنجام نازانێت چی لەم دیاردەیە بکات. عەبدوڵڵا ئۆجەلان وەڵامدەرەوەی کێشەکان نییە، بەڵام ئەم ڕاستییە ڕێگری لە ئۆجەلان ناکات کە بۆ ماوەی دە ساڵ هێزێکی زۆر پاش و پێش پێبکات و بێت و بڕوات. سوپای ڕزگاریخوازی کۆسۆڤۆ لەلایەن سی ئای ئەی دروستکراوە.

بەڵام ئێستا نازانن لە مەقدۆنیا چۆن ڕزگاریان بێت لێی. بەڕای من ڕێکخراوی زەحمەتکێشان دەتوانێت دوو هەزار و پێنج هەزار و شەش هەزار چەکدار کۆبکاتەوە و ببێتە مووی لوتی هەموو کەسێکی شارستانی لە کۆمەڵگای کوردستاندا سواری شوراکان ببن ، فڵان شتیان داماڵیوە،ژێر بەژێر لەگەڵ هاوتا فارسەکەیاندا لە تاران کەین و بەین بکەن بارو دۆخەکە هەقنە بکەن بۆ خەڵکی کوردستان. بۆ ڕێکخستنی تیرۆری سیاسی و سەربازی. ئەوە نییە لەبەر ئەوەی لە ڕوانگەی کۆمەڵایەتییەوە نابنە هیچ، چونکە نایانەوێت ڕابەرایەتی ناسیۆنالیزمی کوردی وەربگرن، چونکە چینی کرێکاری کوردستان لەگەڵیاندا ناڕوات، لە ئەنجامدا دەبنە گروپێکی وەک "برەسکە".

نەخێر، وا نییە. من پێم وایە بە هەڵە سەیرکردنی ڕەوتی ڕێکخراوی زەحمەتکیشان. چونکە بە ئاگاییەوە دەیەوێت ناسیۆنالیزم بۆ ئاستێکی توندوتیژ بەرز بکاتەوە و دەیەوێت حزبێکی نەفرەت لە دژی چەپ دروست بکات. حیزبی دیموکراتیش شەڕی لەگەڵ ئەمە کردووە، بەڵام کاتێک لە بەرێکەوە سەیری دەکەیت، دەبینیت کە ڕەنگە لە چوارچێوەیەکی سیاسیدا ملکەچی پەیڕەوێک بێت و ڕێساکانی یارییەکە قبوڵ بکات.

ئەوان بەو شێوەیە نین. فالانشیزم لەم ڕێکخراوانەدا زۆر دیارە. ڕەق و کینەی لە چەپ و شێواندنی مێژووەکەی و ئەو مشتومڕە ئەخلاقی-سۆزداریانەی کە هەیەتی: "دڵسۆزی"، "ڕاستگۆیی". ئەمە نەمانبینیوە حیزبی دیموکرات باسی دڵسۆزی و ڕاستگۆیی بکات. دەڵێت ئەمە هەڵوەستی منە. باسی دڵسۆزی و ڕاستگۆیی و خیانەت ئەو وشانەن کە بۆ پاکتاوکردنی نەتەوەیی بەکەڵک دێت. لە ئەنجامدا ئەمە لەواندا "ئەرکانەکان"، "تودجمانەکان" و "کەرادیچەکان"ی داهاتووی ئەو وڵاتە دەبینین. تا چەند گەشە دەکات؟ ئەوە بەندە بەوەوە کە بەشەکەی ئەمە چۆن مامەڵەی لەگەڵ دەکەین. بەڕای من ئەگەر گەشە دەکەن، ئەوە لەبەر ئەوەیە کە ڕەوتی کۆمەڵە ناچالاک و خەواڵووی بووە، بەپێی هەمان کێشە کە ڕووبەڕووی دەبنەوە. چونکە یەکەم بەربەست لە بەردەمیاندایە کۆمەڵەیە. کۆمەڵەیە کەلەیە کە دەبێت

ناسنامەی ئەوان لە کۆمەڵگەدا بە ناشەرعی ڕابگەیەنێت. ئەوانەن کە دەبێ بڕۆن کەس نابێ بە دەوری ئەواندا بڕوات. ئەگەر مەیدانێکیان داوە بڕوان، و بە تەنیا جێیان هێشتوون. تەنانەت من و تۆش ناتوانین تێبگەین کام بەیاننامەی نوسینگەی نوێنەرایەتی کۆمەڵە هی کێیە؟ کام هەواڵ دەخوێنێتەوە؟ دەبێط بڕۆین بە قسەوباسی کامەیان؟ ئەو ئاهەنگە کە گۆڕاویەتی ؟ چونکە کومەڵە سەری کردوە بە ژێر بەفرەوە و بیردەکاتەوە "هیچ نییە"، "هیچ نییە" تێدەپەڕێت و کێشەکە چارەسەر دەبێت و لایەنەکە بنەبڕ دەبێت، لایەنی بەرانبەریش دەست کردوە بە شێوازێکی زۆرساویلکە فریودەرانانە بۆ وەرگرتنی هێز لەمانە و لە زۆرترینیاندا خۆیان بنیات بنێنەوە. بەڕاستی بە فێڵبازترین شێوە. لە پێناسەکردنی هەندێک کەس بە ناوی "تەیفی کۆمەلە"، ئەوانەی کە خۆیان لە کۆبوونەوە جۆراوجۆرەکاندا باسیان لە دواکەوتوویی سیاسی ئەوانیان کردووە، تا دەگاتە شەهیدخواردن. دەستیان کردووە بە شەهید شەهیدکردن و هەموو لایەک تاوانبار دەکەن. دەیەوێت مێژووی ئەو ڕێکخراوە بخوات، خەڵکەکەی بخوات، خۆشەویستییەکەی بخوات و هتد.

ئەمانە خۆیان ناو ناوە کۆمەڵە. ئەمە بە یەکێک لە گەورەترین دزییە سیاسییەکان هەژمار دەکرێت. کۆمەڵە ناوی ڕێکخراوێک بوو بە ناوی ڕێکخراوی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران. ئەم ڕێکخراوە سێ کۆنگرەی بەستووە. کۆنگرەی یەکەم لە لایەن نۆ کەسەوە ڕێکخرا و ئەوانەی لە کۆبوونەوەی ئەنجومەنی مارکسدا بوون سەبارەت بە مێژووی زارەکیی کۆمەڵە، بیریان دێتەوە کە چ جۆرە کۆنگرەیەک بوو. ئەمە بەڵگەنامەکانمان هەیە، ئەگەر بیانەوێت دەتوانین چاپیان بکەین. کۆنگرەی دووەمی سڵاو بە یەکێتی خەباتکارانی کۆمەنیست دەنێرێت و دەڵێت من چەپم و ڕەخنە لە پۆپۆلیزم دەگرم. کۆنگرەی سێهەم بەرنامەی حیزبی کۆمەنیستی ئێران پەسەند دەکات و بڕیاری پێکهێنانی ئەو حیزبە دەدات. کام لەم کۆنگرەیە ڕەوایەتی بە بوونی ئەم ڕێکخراوە دەدات؟ ئەوانە پشتگیری کام کۆنگرەی ڕێکخراوەکەیان دەکەن؟ پێویستە لەمانە بپرسیت ئەوە لەگەڵ کام لە کۆنگرەکانی ڕێکخراوی زەحمەتکێشاندان؟ هیچ؟ بۆ چ مۆڵەتێک ئەم ناوەت بە لەخۆتان ناوە؟ ئایا دەتوانم لە سەرووی دوکانەکەمەوە M بنووسم و بڵێم ئەمە ماکدۆناڵدە؟! لە کۆتاییدا قانون و یاسا هەیە. سازمانی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستان لە ڕێگەی کۆنگرەکانی و نوێنەرەکان و ڕابەرە هەڵبژێردراوە یاساییەکانییەوە پەیوەندی بە حزبەکەوە کرد. من تەنها ڕیفراندۆمم لەسەر ئەم بابەتە ئەنجامدا و ئەوە دەنگتان نەهێنا. هەمووان، بە خۆشتەوە لەو حیزبەدا بوون بە ئەندام. وەک ئەوە وایە هاوڕێیەک کە پێشتر دەماناسی لەسەر خۆی

چووە بە پێکهێنانی یەکەتی خۆباتکارانی کۆمۆنیست. دەزانرێت ئەم ڕێکخراوە چی بەسەر هاتووە. لێرەوە چووە بۆ ئەوێ. ناتوانی ناوی خۆت بنێیت داروین و باقی تیۆرەکەی بگۆڕیتەوە یان لەگەڵی کەسەکی تر وەربگریت، ئەوە بەدەست تۆ نییە. ڕێکخراوی شۆڕشگێڕانی زەحمەتکێشان، لە ڕووی یاساییەوە، بە پێی خۆیان و بە بۆچوونی خۆیان و بە پێی پڕۆسەی یاسایی خۆیان، پەیوەندییان بە حیزبی کۆمۆنیستی ئێرانەوە کرد. ئەمە هەڵکشانی ڕێکخراوەکە. من قبوڵم دەکرد ئەگەر بتگوتەیە من بیرۆکەکانی ئەو ڕێکخراوە قبوڵ دەکەم. بەڵام بیرۆکەکانیشی قبوڵ ناکەن. ئەو ڕێکخراوە "لە کۆنگرەی یەکەوە بۆ کۆنگرەی دوو"، کە شوعەیب زەکەریای نوسیویەتی، بەڕێگەنامە ناسنامەیەکەیەتی، و ڕەخنەی لە پۆپۆلیزم گرتووە، وتی کە پێویستە حزبێک پێکبهێنرێت، لۆمەی منیان دەکرد کە بۆچی ئیکۆنۆمیستانە دژی پێکهێنانی حزبم بۆیە ڕوونە کە ئەوان تەنها ناوکەیان دەوێت.
بۆچی ناوی ئەویان دەوێت؟ چونکە ئەگەر سبەی ڕۆژنامەی کەیهان بنووسێت سێ کەس بە ناوەکانی بابامیری و ئیلخانیزادە و موهتەدی ڕێکخراوەکی دیکەیان پێکهێناوە، هەمووان دەڵێن، کەواتە چی؟ ئەمه ئەبێ چی بکەین؟ ئایا تاهر خالیدی دروستی نەکردووە ؟ ئایا سەد کەسی تر لە کۆمەڵەوە شتی تریان پێک نەهێنا؟ کابرا ناوی ئەوی دەوێت و بە فۆرمی دزی چەکداری لە ڕۆژەکی ڕووناکدا ئەنجام دەدات. ناوەکەی دەوێت چونکە خۆی کەسێک نییە. ئەگینا دەتەوێت چ نەریتێک بە ئاگا بێنیتەوە؟ ئەوە پەیڕەوی لە کام نەریتی ئەم کۆمەڵەیە دەکەن و بەرگری لە دەکەن؟ ئەوەی مەعروف کیلانە ڕاستی کرد، خەریکە ئەوەی جەلال تاڵەبانی ڕاستی کرد، ئەوەی مامۆستا شێخ عیزەدین ڕاستی کرد، ئینجا بەخۆی دەڵێت کۆمەڵە،خەریکە قسە بە کومەڵەدەڵێت، بەڵام دەڵێت من کومەڵەم. کۆمەڵە نەیگوت جەلال تاڵەبانی ڕاست دەکات. کۆمەڵە نەیوتووە کە مەعروف کیلانە ڕاست دەکات، کۆمەڵە ئەو قسانەی نەگوتووە کۆمەڵە کاتێک کە زیندوو بوو و کەسەکانی نەکوژرابوون، بە ئەوەی ئەستا نەتوانن شایەتی بدەن. خەڵکێکی زۆر بەناوی سۆسیالیزمەوە کوژراون و وتوویانە بژی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران! ئەمە دزییە. وە جێگای سەرنجڕاکێشە کە کۆمەڵە دانیشتووە و دەڵێت ناوکە گرنگ نییە، پێویستە ڕەخنە لە ناوەڕۆکەکەیان بگیرێت!

ناو گرنگ نییە،چییە؟ خەریکە گەورەترین دیاری ڕۆژی لەدایک بوونی خۆیی پێدەبەخشێت و دەڵێت، ئەو ناوەی دەتەوێت وەریبگرە و ئەوەندەی دەتەوێت فریوکاری پێبکە. هەرچەندە کەسێک باوەڕی بەوە هەبێت کە ناوی کومەڵە ناوەکی معتەبەر و گرنگە، بەهەمان ڕادە پێویستە بێزار بێت لەو کارەی کە ئەوان کردوویانە، چ جای ئەوەی کە هێشتا خۆشی

ناوی کومەڵە بێت. ئەمەش بەخشینی بەهانەیە بە چەند ناسیۆنالیستێک کە سبەی بە ناوی ڕێکخراوێکەوە کە لە مێژووی چەپی کۆمەڵگادا خاڵی گەشاوە بووە، پاکتاوی نەتەوەیی ئەنجام بدەن، نەتەوەیی خۆمان لە پێناسەکانماندا بنووسن، ڕق و کینە لە چەپ تێشەنە بکات، و لە قوتابخانەکاندا قسەی بێمانا بڵێنەوە. دەتوانین ئەو مێژووە ببینین کە باسی دەکات. دەیەوێت ئەمە بنووسێت و لە وانەکانی مێژووی قوتابخانەدا بیخوێنێتەوە. ئێمە خەریکین سەیری چی دەکەین کە بڕیارە سبەی ببێتە سوپای ڕزگاری کۆسۆڤ. وە دەیەوێت بە ناوی کۆمەڵەوە ئەم کارە بکات. وەک ئەوە وایە سوپای ڕزگاریخوازی کۆسۆڤ ناوی حزبی بەلشەفی لە خۆیان بنێن. بەڕای من ئەم پرۆسەیەی کە ئێمە لە بەردەم ئەم ڕەوتەدا وەستاوین نەک دانیشتوانی گەڕەک، کە ڕێک خەواڵوییان ئەو شتە بوو کە ئێمە بەهۆیەوە لێیان دورکەوتینەوە، جێگەی شەرمەزارییە. بێباکیان لە سیاسەت و چین و توێژ و ئایدیۆلۆژیا و بە تیۆری و لە ئایدیاڵە کۆمەڵایەتی و سیاسییەکان شتێک بوو کە ئێمە گوتمان چیتر تەحەمول ناکەین و جێمان هێشتن. ئەمە هەمان ئەو دیاردەیە کە خەریکە خوانێکی ئاسمانی دەبەخشێت بە هەندێک کەس کە لە غیابی ئەم ناوەدا تەنانەت ناتوانن یازدە کەس لە دەوری خۆیان کۆبکەنەوە، بابچن قاڵپێکە بخولێننەوە و هێز کۆبکەنەوە. درۆ بکە و هێز کۆبکەرەوە. وە دەزانین بۆچی هێز کۆدەکەنەوە. خەریکن ناسیۆنالیزمی کوردلە ڕێکخراوێکی توندوتیژدا ڕێک دەخەن. بەداخەوە ئەوانەی دوێنێ هاوڕێمان بوون و لە چەپ بوون بوونەتە پێشەنگی ئەم چیرۆکە. بەڵام ئەمە پێشتر ڕوویداوە و سەیر نییە. هەندێکیان ئامادەن بچنە هەر شوێنێک بۆ ئەوەی ببنە ڕابەر. نەیتوانی ببێتە ڕابەری کومەڵە، بوو بە ڕابەری ڕێکخراوی خۆی. بەهەر حاڵ دەبێت ئەوە لە بەرچاو بگرین کە ئەمانە بزووتنەوەیەکی فالانژن و هیچ ڕەوایەتییەکیان لە بارەی ناوی کۆمەڵەوە نییە.

٥- ئۆتۆنۆمی، فیدرالیزم و کێشەی میللی

باسی ئۆتۆنۆمی هەڵوێستێکی زۆر ڕوونە. ئێمە سەرنجمان لەسەر ئۆتۆنۆمی دا. ئێمە لە بارەی ئۆتۆنۆمییەوە بۆچوونی خۆمان داوە.گوتوومانە کە ئۆتۆنۆمی قبوڵ ناکەین و ئۆتۆنۆمی خۆبەخۆ بەشێک نییە لە مافی گەلان. ئێمە مافی دیاریکردنی چارەنووسمان هەیە، مافی دیاریکردنی چارەنووس بە مانای مافی جیابوونەوە دێت. وە مافی جیابوونەوە مافێکی تاکلایەنەیە. لەو حاڵەتانەی کە پێمان وایە مەسەلەی نەتەوەیی هەیە، پێمان وایە میللەتێک کە مەسەلەی نەتەوەییەکەی ئەوەندە بەرچاو بووە کە ڕێگرە لە گەشەکردن و فراوان بوونەوەیدا و ئاستەنگ لە بەردەم خۆشبەختی مرۆڤەکانیدا ، پێویستە

بتوانێت دەنگ بدات و تاکلایەنە جیاببێتەوە ئەگەر ویستی. بەڵام جیابوونەوە بە شێوەیەکی تاکلایەنە بەو مانایە نییە کە دەتوانیت بە شێوەیەکی تاکلایەنە باسی هەلومەرجەکانی مانەوە بکەیت. ئەگەر مافی جیابوونەوە لەگەڵ مافی تەڵاق بەراورد بکەیت، مافی ئۆتۆنۆمی دەبێتە شتێکی هاوشێوەی مافی فرەژنی. بەو مانایەیە کە من دەمەوێت بەو مافانە لە ئێران بمێنمەوە. ئەگەر بتەوێت بمێنیتەوە دەبێت ئەوانی تر ڕازی بن. ئەگەر دەتەوێت بچیت، دەتوانیت خۆت بڕیار بدەیت. بەڵام ئایا دەتەوێت لەسەر هەلومەرجەکانی خۆت بمێنیتەوە؟ ئەمە جیاوازە. لەم حاڵەتەدا پەیوەستە هەندێک کەسی تر دابنیشن و بزانن ئەم هەلومەرجانە لە تۆ قبوڵ دەکەن یان نا؟ وە هەر لەبەر ئەمە هۆکارەیە کە ئەو کەسەی دوای دوو خولەک ئۆتۆنۆمی دەوێت یەکسەر دەڵێت فیدراڵییە. تۆ پێی دەڵێی بۆچی دەتەوێت قەومی بهێنیتە ناو پەیوەندیی هاووڵاتیانەوە؟ بۆچی لە پاسپۆرت و بڕوانامەی لەدایک بوونماندا بنووسین لە کوێوەین؟ بۆچی دۆکیومێنتێک دروست دەکەیت کە کەسێکی تر کەمپێک دروست دەکات و کورد لە شوێنێکدا دەسوتێنێت و لە شوێنێکی تر لوڕەکان بسوتێنێت و لە شوێنێکی تر منداڵەی تورک لە سێدارە بدات؟ بۆچی دەتەوێت ناسنامەی نەتەوەیی خەڵک پیشان بدەیت؟ بۆچی ئۆتۆنۆمیتان دەوێت؟ دەڵێت هەمووان بکەنە فیدرالیست. هەرکەسێک بچێت و وڵاتی خۆی پێکبهێنێت… تاران سەر بە کام میللەتە؟ سەر بە کام نەتەوەیە؟هەر ئەوەندە بەسە بە ئەوە پرسی فیدرالیزم لە ئێران بوروژێنن تا تاران ببێتە بەیروت. ئەگەر ئەوان پلاتفۆرمی فیدرالیزم لە ئێران قبوڵ بکەن، وڵاتی ئۆتۆنۆمی ئازەربایجان دروست دەبێت، پاشان وڵاتی ئۆتۆنۆمی کوردستان، بەلوچستانی ئۆتۆنۆم و منیش کە لە تاران دانیشتووم و ئازەریم، دەڵێیم نیوەی ئەم شارە هی منە . عەبدوڵڵا موهتەدی میهرەبان بوو و ئەو پرسەی بە ناوچەیی ناوبرد. وەک ئەوەی سبەی کەسێک تفەنگێکی لەسەر شان بێت بڵێت نا! کاک بابامیری مەبەستی هەرێمێک بوو. قەومییەتتان فوو تێکردووە، خستووتانەتە ناو ناسنامەی خەڵکەوە، کردووتانە بە خاڵی جیاوازیی خۆتان، و دەڵێی هەر نەتەوەیەک وڵاتی خۆی هەبێت و ئێرانیش دابەش بکرێت بەسەر وڵاتێکدا کە هەموو کەسێک بە پشت بەستن بە نەژادی خۆی خاکی هەبێت، پاشان چاکەیەک لەگەڵ خەڵک دەکەیت دواتر لوتف دەنوێنی وهۆشداری دەدەیت بە تاران کە هات وهاوار مەکەن مەبەستمان هەرێمێک بوو؟ گوایە خەڵک تەنیا لە کوردستان ئۆتۆنۆمیان هەیە، کە هاتە تاران هاتە تاران. وەک ئەوە وایە ئەگەر هەر بەتەنها ئەوان بفەرموون ئیتر خەڵک واز لە ناسیۆنالیزمی خۆیان بهێنن و ئیتر لەتاران ئەمن و ئاسایش بەرقەرار دەبێت. تاران نموونەیە. ئایا ئەگەر پارێزگاکانی کۆماری ئیسلامی بژمێرین و ئۆتۆنۆمی بە هەر

پارێزگایەک بدەین؟ ئایا هیچ شتێک لە نێوان ئازەری و کورد لەسەر نەغەدە ڕوونادات؟ ڕوینەداوە؟ ئایا لە ئەهواز شتێ لە نێوان عەرەب و غەیرە عەرەب ڕوونادات؟ ئایا لەسەر کەهکیلۆیە و بەیار ئەحمەدی شتێ لە نێوان عەرەب و لوڕ و فارسدا نابێت؟ ئەگەر حکومەت بە هەرێمایەتی دەکەیت، ناکۆکی لەسەر هەرێم هەیە.

کابرابە سادەیی، تەنیا لەبەر ئەوەی دەیەوێت نەژادی خۆی بکاتە بنەمای دەسەڵاتی سیاسی خۆی و نایەوێت بچێت و پلانی ئامانجە کۆمەڵایەتییەکانی دابنێت، بڕیاری داوە کە ئەمەی باقی ، شەست ملیۆن کەسەکەی تر، یوزەیەک بکەینە شانمان و تا بیست ساڵ لەو وڵاتەدا بست بەبست دەبێت شەڕ بکەین لەسەر بەتورکی کردن و بە لوڕی کردن و بە پشتو کردن و بە گیلکی کردن و بەعەرەب و بەلوچ کردنی خاکی ئەو مەملەکەتە شەڕ بکەین. یەکتر و منداڵی یەکتر بکوژین. بە بڕوای من هەڵوێستی ئۆتۆنۆمی و فیدرالیزم وەک یەکە. لە وڵاتێکدا کە هەرگیز فیدراڵی نەبووە، نەتەوەیی مرۆڤەکان دەهێننەوە بیریان و دەیگوازنەوە بۆ هەیکەلی ئیداری کۆمەڵگا. ئەمە ڕووتەکی ڕاستەوە. بزووتنەوەیەکی توندوتیژە. دەڵێت، من ئۆتۆنۆمیم دەوێت، ئەوەش فیدراڵی بکەن. چونکە نایەوێت بارگرانی گوناهی ناسیۆنالیزم هەڵبگرێت. تێدەگات کە دیارە. دەڵێ من دەبمە کورد، تۆش دەبیتە لوڕ. بۆ ئەوەی بتوانم ببمە کورد، تۆ ببە بە عەرەب. بۆ ئەوەی من بتوانم لەڕێ لەسەر شانی مەیلە نەتەوەییەکان حوکم بکەم، ئەوە دوو کەس لە مەشهەد شەڕی یەکتر بکەن. ئەفغانییەکان لە کوێن لە ئێران؟ ئەمانە کەسانی نابەرپرسن کە تەنها پاڵاوتەیەک لە دەمارگیری نەتەوەیی و میللی و حکومەتی خۆیانن. ئەمە. بەرپرسیارێتی کۆمەڵایەتی نییە، بیر لە داهاتووی خۆی ناکاتەوە،نە خەڵکی خۆش دەوێت و نە هیچ شتێکی تر. تەنها وڵاتی خۆی دەوێت و ڕازی نییە بڕوات. ئەمە دەڵێین ڕیفراندۆم دەکەین، ئەگەرخەڵک بیەوێت جیا دەبینەوە، ئەوا جیا دەبنەوە. ئەوە نا! دەمەوێت بمێنمەوە و ئەم گەوهەرە بەنرخەی ناسیۆنالیزم لەگەڵ هەمووتان دابەش بکەم. هەڵوێستی ئەمە لەسەر ئۆتۆنۆمی ئەوەیە کە ئۆتۆنۆمی شتێک نییە کە بتوانیت ڕیفراندۆمی لەسەر ئەنجام بدەیت. خودموختاری له لایه ن ئه نجومه نی ناوه ندی له تاران که نوێنه رایه تی هه موو خه ڵکه وه په سه ند بکرێت و بڕیار بده ن که پێکهاته ئیدارییه کانی کۆمه ڵگه چۆنه ؟ ئەگەر بنچینەی ئۆتۆنۆمی بێت، دەبێت ئەو لایەنە ڕازی بکەیت کە بڕیاریدا لە پەیوەندییەکی فرەژنیدا لەگەڵت بمێنێتەوە و دەستبەرداری بەشێک لە مافەکانی لە کوردستاندا بێت. ئەگەر ئۆتۆنۆمی وەک کوردێک لە هەرێمێکدا مافی زیاترت پێبدات، مانای ئەوەیە دەسەڵاتی کەمتر دەدات بە خەڵکی سمنان؟ ئایا دەکرێت عەرەب

بتت و لەوێ ببـێت بە كانديدى بەرپرسى قوتابخانە، بەرپرسى ڕاد□□ و تەلەفزيۆن، يان سەرۆكى شارەوانى سنە؟ ئايا دەكرێت كەسێكى خەڵكى سێمنان يان مەشهەد لەوێ كار بكات؟ هەرگيز دەكرێت ئۆتۆمبێلێكى ژمارە ڕەشت لە سنە ڕابوەستێنرێت(پاركين)بكات؟ لايەن خەريكەحكومەت جێگايەك دەداتە كوردەكان. ناسيۆناليزم دەكاتە بنەماى ژيانى هاوبەش و پێكەوەيمان. ئێمە ئەمەمان ناوێت. بەڕاى من هەندێك كەسى هيچ نەزان لە چەپى ئێران، كە تەنانەت يوگۆسلاڤيا و باڵكانيان لە بەر چاوى خۆيان بينيوە، لە پێناو فيدراليزمدا گەڕەلاوژێيان ناوەتەوە، پێيان وايە تا زياتر دەسەڵات بدەن بە خانى ناوخۆ، ئەوەندە ديموكراسيتر بووە. ئەم مەملەكەتە لە فيدراڵى فيدراڵتر بووە. ئەم وڵاتە تيولێك #بوو. ئينسانى خێڵە جياوازەكان وڵاتيان لە نێوان خۆياندا دابەش كردبوو. هەموو ئەمانە سەرمايەدارى بە زۆرەملێيە خئينسانەكانى هێناوەتە ناو شار و ڕووخساريان وەك يەك لێدەكات تا بتوانن قسە لەگەڵ يەكتر بكەن و زمانێكى هاوبەش دروست دەكەن بۆ ئەوەى كە ئێوە بتوانيت لەيەكتريان جيا بكەيتەوە؟ ئەمە ڕەوتێكى كۆنەپەرستانەيە. ئەو چارەسەرەى بۆ كوردستان پێشنيارى دەكات، كۆنەپەرستانەيە و كاتێك بانگەشەى ئۆتۆنۆمى دەكات، بانگەشەى كۆنەپەرستى دەكات. كەسێك بانگەشەى ئۆتۆنۆمى دەكات وەك كەسێك وايە بانگەشەى فرەژنى يان ڕەگەزپەرستى بكات. ئەگەر ئەمە وڵات بێت، وڵاتێكە. ئەگەر بتەوێت تێيدا بمێنيتەوە يان نا، بڕيارەكە هى تۆيە، بەڵام ئەگەر بتەوێت تێيدا بمێنيتەوە، دەبێت چاوەڕێ بكەيت و بزانيت مرۆڤەكان دەيانەوێت چۆن بژين. وە ئەگەر ئەو ڕێسايانەى كە ئێوە دەتانەوێت بۆ ئەو وڵاتە لەگەڵ سكۆلاريزم و يەكسانى مرۆڤەكان بەبێ گوێدانە نەتەوە و ڕەگەز و نەژاديان‌دا لە ناكۆكيدايە، پێموايە ئێوە كۆنەپەرستن.

٦- كێشمەكێشى زەحمەتكێشان لەگەڵ كۆمەڵەدا

لە مامەڵەكردنيان لەگەڵ كۆمەڵەدا دەڵێن يەكێك لە هۆكارەكانى جيابوونەوەمان لێيان ئەو ناچالاک بوون و گۆشەگيريە بووە كە دەست و ئێخەى گرتبوون، بە بڕواى من دەستيان لە سەرخاڵى ڕاست دا ناوە. بينيويانە بەم هێزە و بەم كۆمەڵەيە ناگەنە هيچ شوێنێك. ئەوان لە مەيدان دوور دەخرێنەوە، پێويستە بچنە سەر جەمسەرى سياسى خۆيان و لە پێگەيەكى هێرشبەرانە دەست بە كاركردن بكەن. وە بەڕاى من ئەمە يەكێكە لە خاڵە بەهێزە گەورەكانيانە ل□ بەردەم باقى كۆم□□□يانەدا كەماونەتەوە. ڕێكخراوى زەحمەتكێشان وزەيان هەيە. لە كۆتاييدا مرۆڤ لە شوێنێك بڕيار دەدات كە من باڵى ڕاستم و دەڕۆم، ئەمە بە خەڵك دەڵێين و هێز كۆدەكەينەوە. لانى كەم شتێك دەست پێدەكەم.

ئەمە هەواڵنامەی کۆمەڵە دەدات و سبەی بە "هاونیشتیمانیانی خەباتکار" دەست بە ڕاگەیاندنەکەی دەکات. ئەو پێی وایە هەموو مرۆڤەکان ئەم نۆستالژیایە سیاسییەیان هەیە، وەچاوەڕێی ئەوەن کەسێک ناوی گۆڤارەکەی بنەڕەت هەواڵنامە، بە ئەوەی لەبەردەمیدا بکەونە سەر زەوی. تێناگات کە هەمان ئەو کەسانە کاتێک باسی هەواڵنامەی کۆمەڵەیان دەکرد بە کافیان نەزانی و چوون و شتێکی تریان کرد. دەیەوێت کاتژمێرەکە بگەڕێنێتەوە بۆ ئەو کاتەی کە ئەو کەسانە هێشتا نەگەیشتنە ئەنجامێکی دیکە. لەو بەروارەوە تا ئێستا ڕەنگە ژمارەی دانیشتوانی کوردستان دوو هێندە و نیو زیادی کردبێت و هیچ کامیان نازانن هەواڵنامەی کومەڵە مانای چییە. ڕەنگە، سبەی بیەوێت بە "هاونیشتیمانیانی تێکۆشەر" دەست بە ڕاگەیاندنەکەی بکات. پێدەچێت ئەو کاتەی لە شۆڕشی ١٣٥٧دا بە هاونیشتیمانی قسەی لەگەڵ خەڵک دەکرد، کارێکی باشی دەکرد. ئەمە نۆستالژیا و پەرستنی ڕابردووە. دوودڵی و پەشیمانی ئەو ڕابردووەیە کە پێی وایە دەتوانێت بە تەنیا سەرکەوتوو بێت. کە لەمێژی خۆیدا شکستی هێناوە. چۆن دەتوانیت دووبارە دروستی بکەیتەوە؟ لە ئەنجامدا بە بڕوای من ڕەوتی سازمانی زەحمەتکێشان وەک ڕێکخراوێکی کۆمەڵایەتی هیچ شانسێکی نییە. ئەگەر بچێتە سەر ناسیۆنالیزم هێز لە دەست دەدات. دەبێت لەگەڵ حیزبی دیموکرات چەقەسرەی بکات لەسەر ناوچەی کاریگەری خۆی. بچێتە ئاڵای ناسیۆنالیزم لە حیزبی دیموکرات وەربگرێت. ئەگەر حیزبی دیموکرات پاسیڤ و ناچالاک بێت، هێندێک کە کوردن، ناسیۆنالیستن و ڕەچەڵەکێکی نەتەوەییان هەیە و دەیانەوێت کارێک بکەن، بەدوای ڕێکخراوێکی ئەڵتەرناتیڤدا بگەڕێن. هێندێکیان لەگەڵ شێخ جەلال و هێندێکیشیان لەگەڵ عومەر ئیلخانیزادە دەچن. ئەمەش ڕوودەدات. بەڵام ئەگەر حیزبی دیموکرات چالاک بێت، ژینگە تەسک دەبێتەوە و ناچار دەبن پێناسەیەکی نوێ تر بە ناسیۆنالیزمەکەی خۆیان بدەنە دەرەوە و بە بۆچوونی من ڕوو لە فالانژیزمی نەتەوەیی دەکەن. بە بەراورد لەگەڵ حیزبی دیموکرات کە جۆرێکە لە ناسیۆنالیزمی سەرەکی و دامەزراوەیی لە کۆمەڵگای کوردستاندا و پلەیەک لە ناسیۆنالیستی عەلمانییە، پێدەچێت ئەمانە ناسیونالیستەکان چەتر بکەنەوە و لە داهاتوودا لە پێگەیەکی ناسیۆنالیستییەوە فشار بخەنە سەر حیزبی دیموکرات. ئەوان سەرنجیان لەسەر کولتووری نەتەوەیی، لەسەر دابەشبوونی کورد-فارس، لەسەر سازانی حیزبی دیموکرات لەگەڵ ناوەند. ئەو ئامانجەی کە هەیانە و ئەو ئیلهامەی کە بەدەستی دەهێنن بریتییە لە پ.کا.کا بینیویانە کە لە ئێراندا ڕەنگە هێندێک گەنج هاوسۆزیان بە پ.کا.کا هەبێت و وێنەی ئۆجەلان بەرزکەنەوە و لەسەر دەرو دیوار بنوسن "ئاپۆ" وا

بیردەکەنەوە دەڵێن وئەوە لە دەستی ئەجەلان دەردەهێنن.وابیر دەکەنەوە ئەگەر عەبدوڵڵا ئەجەلان بتوانێت کاریگەری لە ئێراندا پەیدا بکات، بۆچی ئێمە عەبدوڵڵا ئەجەلانی خۆمان دروست نەکەین؟ عەبدوڵڵا ئەجەلان ڕووبەڕووی کۆمۆنیزم نییە، نە ڕووبەڕووی ناسیۆنالیزمێکی کوردی جێکەوتە و چەسپاوە کە لە ئەوە کەنتر و بەتواناتر بێت. عەبدوڵڵا ئەجەلان لە دۆخێکی سیاسی و لە دۆخێکی کۆمەڵایەتی جیاوازدا کاردەکات. لە دۆخێکی زۆر خنکێنەردا. تا ئەو ڕادەیەی کە ئەگەرلە ئێراندا کرانەوەیەک ڕووبدات و بزووتنەوەیەکی جەماوەری سەرهەڵبدات، ئەم پڕۆژەیە سنووردارتر دەبێت و بە ناچاری وێران و خەمناکتر دەبێت. ئەگەر خەڵکی ئەم ڕێکخراوە عەقڵیان هەیە و ئەگەر دەیانەوێت خۆیان لەم ڕێبازە بەدفەڕێیە بە پاکتاوی نەتەوەیی تێنەپەڕێنێت، پێویستە بچنە ناو حیزبی دیموکراتەوە. پێویستە بە ویژدانەوە بچێتە ناو حیزبی دیموکراتەوە. ئایا پلاتفۆرمی ئەوە جیاوازە لە حیزبی دیموکرات؟ بەس نییە کە ئەوان سەرەکی خۆیان هەبێت و ئەمەش دەمانەوێت ببینەسەرەک بەس نیە. کەسێکی سیاسی دەڵێت ئەو حزبە بیرەکەی من دەردەبڕێت و منیش پەیوەندی پێوە دەکەم. پێم وایە دە ساڵە لەمەوبەر عەبدوڵڵا موهتەدی و عومەر ئیلخانیزادە و کەسانی دیکەی لەو جۆرە دەچوون و دەیانگوت دوای ئەم دابەشبوونەی حیزبی کۆمۆنیست دەبێ سەرلەنوێ بە بیروباوەڕەکانمدا بچمەوە. و پاشان وتی کە من خۆم بە کۆمۆنیست دەزانم، بەڵام ئەم سەرلە ئەوارەیە فڵان و فیسارە، و ئەو قسەکانی ئێستای خۆی دەڵێت و وتی کە من هاتووم بۆ ئەوەی بچمە ناو حزبی دیموکراتەوە، دوو سێ ساڵ بوودواتر لە کۆمیتەی ناوەندی سەیریان دەکرد، بەڵام ئێستا بووەتە ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی. ئێستا خەریکی دانوستان بوو و باسی ئۆتۆنۆمی خۆی دەکرد و بەخۆڕای دەماری هاوڕێیانی پێشووی ورد نەدەکرد. ئەوان ئەم کارەیان نەکرد. بەڕای من ئەمانە ئەبێت وەک بزوتنەوەیەک سەیر بکرێن کە دەیانەوێت بچێت و فالانژیزمەکی میللی ڕێکبخات و ئەبێت ڕێگری لێبکرێت. ئەمانە پێویستە بەو شێوەیە ئاشکرا بکرێن. وە بەڕای من لانیکەم ئەمە لە حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری دڵنیابین لەوەی کە خەڵک ماهیەتی ئەم شتانە و کەمتەرخەمی سیاسی خۆیان دەزانن. بەڕای من هێزێکی سەرەکی نین، هێزێکی تێکدەرن، مووێکن لەسەر لوتی حیزبی دیموکرات و مووێکنە لەسەر لوتی حزبی کۆمۆنیستی کرێکارین و نابن بە هێزێکی سەرەکی لە کوردستاندا کۆمەڵگە بەهۆی ئەوەی کە دوو دیوی جەمسەری سیاسی لە کۆمەڵگادا پێناسە کراون.

٧- سەبارەت بەو کۆمەڵەی کەهەیە

لێرەدا دەمەوێت چەند وشەیەک لەسەر ڕەوتی کۆمەڵە بڵێم ئەو ڕەوتەی کە ئیبراهیم عەلیزادە سەرپەرشتی دەکات. ساف و سادە، ئەوەی ئێستا دەیبینین لەیەک دەچێت. ئەم دۆخەی ئێستا ناتوانێت بەردەوام بێت. ئەو دۆخەی کە تێیدا وەستاوە دژبەیەکە. ئەمە ئەو ڕەوتەیە کە ناسیۆنالیزم نایەوێت لەگەڵیدا بڕوات. دەیەوێت بە بەراورد بەو کەسانەی کە لێی جیابوونەتەوە چەپ بێت. بەڵام پێی وایە پێویستە ناسنامەی خۆی لە بەرامبەر چەپدا بکێشێت. لە ڕوانگەی ماددییەوە، هەوادارەکانیان لە کۆمەڵگادا خۆیان بە نزیک لە ئێمە دەزانن، هەرکەسێک بڵێ من کومەلەییەکم لە شاری مەهاباد و سنە وهتد دەڵێ من هەست بە نزیکیی لەگەڵ جەماعەتی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریدا دەکەم. بەڵام درێژەپێدەری کولتووری ڕق و کینەی هەیە، کە سەرچاوەکەی ڕەوتی جوداخواز بووە. وە ئەمانە خۆیان کەم نەبوون. زۆرینەی کۆمیتەی ناوەندی بوون ئەوان ئەوانەن کە چاوییان حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری نابینێت. ئێستاش هەشتا.شەڕی خۆی لەگەڵ هیچ کەسێکی تر نەدەکردوە، موڵک و ماڵیان ئەویان خوارد و لەژێرەوە کاریان لەدژی ڕێکخراوەکەی ئەنجامداوە، ئەو پێداگری لەسەر ئەوە دەکات کە بچێت لە ڕادیۆکەیەوە بانگەشەی دژی ئەمە بکات. لە ڕادیۆی کۆمەڵە. سنووردانان لەگەڵ ئەمەدا، بە بڕوای من، بەڵگەنامەی لەناوبردنی ئەوانە. سنووردانانیان و هەڵوێستی ناسیاسیان بەرامبەر بە ئەمە و بەم هۆیەشەوە بێتواناییان لە ڕووکردنە چەپ، لەناویان دەبات. کۆمەڵە ئێستا یان ئەبێت بچێتە لای چەپ، یان هێزەکانی بداتە دەست عەبدوڵڵا موهتەدی. هیچ دەربازبوونێک لەم شتە نییە. بە ئەوەی چەپ بێت، ناچارە دان بە چەپی کۆمەڵگادا بنێت کە ئێمەین. وە ئەرکێتی لەم چەپە نزیک بێتەوە و ئەرکیتی بە ئاشکرا ئەم کارە بکات. ئەوەی کە یەکێک لە جەماعەتەکەی ئێوارانی ڕۆژێک سەلام وعەلەیەک لە یەکێک لە جەماعەتەکەمان دەکات وەڵامی نییە. ڕابەرایەتی ڕێکخراوێک کە دەیەوێت هەڵوێستی چەپ بگرێت چاوی خۆی دەکاتەوە بۆ ئەوەی بزانێت چ کەسانی دیکە چەپن و هەمان شت دەڵێن. دەڵێت ئێمە لەم یەکە نزیکین و دوورین لەو یەکە و هتد. ئەوان دەیانەوێت لێمان دوور بکەونەوە، تەنانەت هەندێک جار دوژمنایەتیمان بکەن و پڕوپاگەندە لە دژی ئێمە بڵاو بکەنەوە و پێگەی خۆیان لەم دۆخەدا بهێڵنەوە. ئەمە ئەستەمە. بە بڕوای من ئەگەر کومەڵەی ئێستا لەسەر پێگەی مامناوەندی ئێستا بوەستێت، ئەوا نامێنێت. جگە لەوەش خوارەوە و سەرەوە ڕووبەڕووی یەکتر دەبنەوە. ئەمە شتێکە کە ئێمە گەرەنتی دەکەین. ئەگەر لەسەر هەڵوێستی دژە حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری بوەستن، بە بڕوای من، ڕێکخراوەکانیان لە شارەکاندا، هەرچەندە ڕەهەندەکانیان گەورە بن، بەم زووانە

ڕابەرەکانیان دەخەنە ژێر مەخ، ئەوە چی دەکەن؟ من خۆم بە کۆمۆنیست دەزانم و ئەمە هاوڕێی کۆمۆنیستی منە لە حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریدا، شەو و ڕۆژ پێکەوە بیر لە ئاکسیۆن دەکەینەوە. ئەو کەسەی ویستی حزبێکی ڕق و کینە دروست بکات و قێزەونی بەکارهێنا ڕۆیشت، ئەمە کولتوری ئەوان بوو، بۆ تا ئێستاش بەدوای تێزەکەیاندا دەگەڕێیت؟ بەڕای من ئەگەر بیانەوێت خۆیان لە ئەمە دوور بخەنەوە یان تەنانەت دوورییەک بپارێزن، خوارەوەیان لە دژی سەرەوەیان ڕادەوستێت. ئەگەر ئیبراهیم عەلیزادە و ڕابەرایەتی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران و ڕابەرایەتی کۆمەڵە نەیەن و بە ئاشکرا نەڵێن: ڕاستڕەوەکان ڕۆشتوون، ئەوە ڕاستڕەوەکان بوون مێژوویان شێواند، ئەوە ڕاستڕەوەکان بوون کە مەودایان دانا لە نێوان ئەمە و نزیکترین بزووتنەوە لە ئەمە، ئەوە ڕاستڕەوەکان بوون کە تیۆری کەساێتییان ئەنجامدا ئەمە ئەم کولتوورە قبوڵ ناکەین، و حزبی کۆمۆنیستی کرێکارای بە حزبێکی نزیک و هاوکار دەزانین، و پێمان وایە ئەمە لە یەک ئۆردوگادا ین لەگەڵ ئەوان، ئەگەر ئەمە نەڵێن، خوارەوەیان دێن لەگەڵ ئەمە. من ئەمە بە چاکەی ئەوان نالێم. من وەک ڕاستییەکی بابەتیی دەیڵێم. دەڵێین ئەگەر نەهاتنە لای ئەمەدا ئەوە ئەمە خوارەوەیان دەبەین. هەرچی بیانەوێت دەتوانن بیکەن.کۆمیتە ناوەندییەکەی دەتوانێت بچێت لە ڕادیۆ سنوور بەندی بکات. لەهیچ شوێنێک سنووربەندی ناکەن، تەنها لە نۆرەی ئەمەدا نەبێت. ئەم دیاردەیە ناتوانێت بەردەوام بێت. ئەمە دژایەتییەکە لە ناوەکانیاندا دەبینین. لایەنی بەرامبەر پێیان دەڵێ بۆچی ناوی حزبی کۆمۆنیستان هەڵگرتووە؟ ئەم ناوە بێمانایە، بۆ سەیرت کرد؟ ئەم ناوە پێویستە وازی لێبهێنرێت. دەڵێن نەخێر! ئەمە بەرگری لەم ناوە دەکەین. ئەمە ئەو بیرەیە کە تێی کەوتوون. تۆ ناتوانی بەرگری لە ناوی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بکەیت بەبێ بەرگری لە مێژووی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران. وە ناتوانن بەرگری لە مێژووی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بکەن ئەگەر بە سەر بەرزییەوە بەرگری لە ئیمەمانان نەکەن. هەموو دونیا ئەو حیزبە بە هی ئەمە دەزانێت، مێژووی ڕاستقینەی ئەو حزبە لەسەر حسابی ئەمە نووسراوە، ئەو بەڵگەنامە و ئەدەبیاتانەی کە دەتەوێت بەرگری لێبکەیت، هێشتا هی ئەمەیە. ناکرێ بڵیت و بەرگری لە کۆنگرەی شەشەم بکەیت و دواتر ڕستەیەک بنووسیت کە نووسینی ئەو بەڵگەنامانە بێگومان گرنگ نییە و هەر کەسێک دەیتوانی بیانووسیبێت. ئەوە بەو شێوەیە نییە. ئەگەر کۆنگرەی شەشەم بهێڵیتەوە، مەنسوور حیکمەت لە مەخی ئێسکی ڕێکخراوەکەتدا دەهێڵیتەوە. ئەوە ناتوانن پارێزگاری لە پێکهاتنی حزبی کۆمۆنیست بکەن و هەڵە بکەن، چاوپۆشی بکەن یان هەوڵی ئەو کەسانە بشارنەوە

کە لەدژی ئەو ناسیۆنالیستانەدا خەباتیان کردووە و لایەنگریان کردووە و هەشت ساڵ ئەو حزبەیان بردۆتە پێشەوە. خەڵک داوات لێدەکەن کەمێک لەسەر ئەم مێژووە ڕوون بکەیتەوە کە بەرگری لێدەکەیت. ئێمە گرەنتی ئەوەتان پێدەدەین کە ئێوە ناتوانن ئەم کارە بکەن. بەرگریکردن لە ناوی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران، بەرگریکردنە لە مێژووی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران، بەرگریکردن لە مێژووی حیزبی کۆمۆنیستی ئێرانیش بەرگریکردنە لە ئێمە. ئەوەی نایەوێت بەرگریمان لێبکات، درۆ دەکات کە دەیەوێت بەرگری لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بکات. ئەمەش ناکرێ. وەک چۆن کەس ناتوانێت بەرگری لە بەلشەفیزم بکات و هێرش بکاتە سەر دەرودەستەی لینین لە ساڵانی پێش ش□شدا. ئەمەش ناکرێ. پێت پێدەکەنن، قبوڵ ناکەن. لەوانەیە مر□ق س□ری بخاتە ژێر بەفر، بەڵام ئەوانی تر بە پێ دەڕۆن و دیمەنەکە دەبینن. لە ئەنجامدا هێشتنەوەی ناوەکە بەبێ ئەوەی لە ڕاستیدا ڕوو لە حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری بکات، لەناویان دەبات. ئەگەر بێن و بڵێن ئێمە حیزبی کۆمۆنیستی ئێرانین، ئێمە کە ئێمە لە حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری ئێران جیانەبووینەتەوە، ناڵێین بەچوونەکانماندا چووینەتەوە ، تا دوا سات کە جێیان هێشتین لەگەڵیان بووین و کاتێک ڕۆیشتن دەنگمان پێیان دا. ئێمە هیچ ڕەخنەیەکمان نەوروژاند، ئەوان مەودایان هێشتەوە، ئێمە لەسەر یەک هێڵین و بۆ ئەم شانازیەش تا ئێستا نەریتێکی هاوبەشمان هەیە، ئەگەر ئەمە بڵێن شانسیان هەیە. ئەمە ئاسۆیەکە بۆ هەندێک کەس کە دابنیشن و گفتوگۆ بکەن. بەڵام ناکرێ مێژووی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بە پێی گێڕانەوەی عەبدوڵڵا موهتەدی بنووسرێت و دواتر بەرگری لێبکرێت. دەبێت هێرشی بکرێتە سەر. لە ئەنجامی نەهێشتنی ئێمە، نەهێشتنی ئەوانەی ل□بر□ دانیشتووین، نەهێشتنی من، نەهێشتنی ئێوە، نەهێشتنی ڕابەرایەتی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی ئێران کە زۆرینەی سەرکردایەتی ئەو ڕێکخراوە بوو، لەو بەروارەوە بە واتای ڕاگەیاندنی شکست دێت. کاتێک گروپی موهتەدی دەست دەکەن بە هێرشکردنە سەر مێژوو، ئەم لایەنە نامەی داخراو ب□باودەکاتەوە کە چاوەڕێی ئەوە دەکەین هەموو ئەوانەی ئارەزووی ئەم مێژووەیان هەیە بێن و بەرگری لەم مێژووە بکەن. تۆ لەگەڵ ئێمەدایت بەسەرچاو! عەبدوڵڵا موهتەدی لە ئێمە دەترسێنن. واتە بڕۆ وەڵامەکەت لە حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری ئێران وەربگرە. تا ئێستا بەم شێوەیە. تا ئێستا ئێمە تاکە بزووتنەوەین کە بەرگری لەو مێژووە دەکەین. ئێمە تاکە ڕەوتین کە بەها بەو مێژووە دەدەین. وە ئەم هەڵوێستەی ئەوان ناسکە و بەردەوام نییە.

لەوانەیە بیر لە ئەگەرێکی دیکە لێکۆڵینەوە بکەن و ئەمەش لە

هەموویان کۆمیدیترە. بۆ ئەوەی بگەڕێینەوە و بیبینین لە ڕێگادا
کەوتووەتە ناو توێشووی کێوەو، یان بچن بە دوای حزبی کۆمۆنیستی
کرێکاری و هەرکەسێک لە پەنجەرەوە کەوتبێتە دەرەوە بانگ بکەن و
بڵێن با پێکەوە بەشی سەراسەری چاک بکەین. ئەمە شتێکی سەیرە،
بەڵام دوور نییە لە ناسیاسیبوونیان کە ئەوانیش پێیان وابوو کە
کێشەی ئێمە نەبوونی فارسە. ئەگەر فارس بهێنین، بە تایبەت ئەگەر
پێشتر لەم بەنداوە کەوتبێتە دەرەوە، دەتوانین بچین بە هاوکاری
ئەو حزبی کۆمۆنیستی ئێران بنیات بنێین. ئەمە پراکتیکی نییە. ئێمە
حیزبی کۆمۆنیستی ئێرانین. ئێمە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بووین.
ئەمە قسەی ڕێگای کرێکارە، جەلال تاڵەبانی دەڵێت، شێخ عز الدین
حوسێنی دەڵێت، عەبدوڵڵا موهتەدی دەڵێت، کۆماری ئیسلامی دەڵێت،
ئەدەبیاتەکەت دەڵێت، پەسەندکراوەکانتان دەڵێن. هەموو ئەمانە
دەڵێن ئێمە حیزبی کۆمۆنیستی ئێرانین. ئەمە هێندەی بەناڕەوا
هەڵگرتنی بزووتنەوەیەکی ڕاستقینەیە، ئەوەندەش کاری ئەو کەسەیە
کە دەیەوێت ناوی کۆمەڵەبخاتە سەر خۆی. ل□ بەر هەندێک هۆکاری سیاسی
و ئایدۆلۆژی، کە جیا بووینەوە، ناوی حیزبمان دا بە میللەت. دە
ساڵە بەم ناوە دەسوڕێنەوە و یاری بەخۆیان دەکەن. ئەو ناوە هی
ئێمە بوو. لە حسابی تۆدا ناینوسن. ئەگەر دەتەوێت بنووسن، پێویستە
بێیت و ئەزموونی بکەیت و بەرگریمان لێبکەیت. بە ئاشکرا و بە
سەرێکی بەرزەوە بەرگری لێ بکە و وا مەزانە ئەگەر ئەمە بڵێیت
پاسەوانەکەت وەک جاران چا لێ نانێت. دەبێت ورەت هەبێت بەرگری لەو
مێژووە و ئەو کەسانە بکەیت. پێم وایە ئەوان چانسی ئەم کارەیان
هەیە. ئەگەر کەسێک ب□د□زرێتەوە، ئەگەر چەپی ئەو ڕێکخراوانە
بوونێکی بات□تیانەیان هەبێت و ئەم کارە بکەن. سەبارەت بە سەرەوە،
گومانم هەیە چەپ زۆر بەهێز بێت، پێم وایە هەندێک کەسی چەپیان
هەیە، بەڵام پێموایە خوارەوە چەپ بێت، چونکە کەسێک ڕاست بێت و
نەتەوەپەرست بێت و ئەوەندە ڕقی لەو حزبە بێت، چ پێویست دەکات لە
ڕێکخراوی کۆمەڵەدابمێنێتەوە، دەڕوات لەگەڵ موهتەدی… بۆ یەکەمجار
لە کۆمەڵگادا، پەنجەرەیەک هەیە کە ڕق و کینەی حیزبی کۆمۆنیستی
ئێران و ڕق و کینەی ئەو مێژووە لێی وەربگیرێت و بکرێتە سەرمایەی
سیاسی و ببێتە کادر. لە ئەنجامدا ئەگەر لەگەڵ چەپی ڕێکخراوەکەتدا
بمێنیتەوە، ئەوا ناتوانیت بەم شێوازە نیوە ناچڵە خۆت بپارێزیت.
حیزبی کۆمۆنیستی ئێران دەبێ بە ئاشکرا شانازی بە مێژووی خۆیەوە
بکات و لە ئەنجامدا ڕوو لە ئێمە بکات و بیەوێت لە قەڵایەکی
بەهێزدا لەگەڵ ئێمە لە کۆمەڵگادا بێت، کە من پێموایە لەم
حاڵەتەدا و تەنانەت لە گرنگێکی دیکەشدا ئەگەری هەیە یەکتربڕینی
سیاسی و کۆمەڵایەتی لە قۆناغێکی تری مێژوودا، تەنانەت یەکێتی لەم

دێڕەدا. بەڵام ئەگەر ئەم کارە بکەن زۆربەی ڕابەرەکانیان دەڕۆن. دەبێت ئەمە بڵێین، بێن یان نا، لە هەموو بارودۆخێکدا، لە هەموو قەیرانێکدا و لە هەموو فشارێکدا، دوو لەو کەسانە دەچنەوە ماڵەوە. وە دوای ما□و□یەک ڕوون دەبێتەوە کە ئەوان پەیوەندیان بە فراکسیۆنێکی ترەوە هەیە و پەیوەندیان پێوە کردووە. بەڕای من ئەوانەی لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران و کۆمەڵە دژی ئێمەن، لە ڕیزەکانی بزووتنەوەی موهتەدا جێگای خۆیان هەیە و دەچنە ئەوێ. پێم وایە ئەوە فەرهاد شەعبانی بوو کە بابەتێکی نووسی و وتی زۆر کەس هاوسۆزی قسەکانی عەبدوڵڵا موهتەدی بوون، بەڵام بەدڵیان نەبووە و لەگەڵی نەچوون بەهۆی چالاکییەکانی دژە دامەزراندنەوە. ئەو ڕاستی دەڵێت. ئەگەر کەسێک بە سووکایەتی لەگەڵ کەسێک جیابوبێتەوە، دوای دوو ساڵ لێی خۆش دەبێت. ناحەزی کەسێک لە عەبدوڵڵا موهتەدی چەند قووڵ بوو؟ شەش مانگ؟ هەشت مانگ؟ حەوت مانگ؟ دواجار حیزب ئەم بەربەستە تێدەپەڕێنێت و دەچێتە پاڵی. بەڕای من ئەم دیاردەیە هەمیشەیی و زوو تێپەڕ نییە. ئەو دیاردەیەی ئەمڕۆ پێی دەوترێت کۆمەڵە، هەوڵدەدات ببێتە مەیدان و تێرمیناڵێک بۆ ئەوەی خەڵک بچنە ئەوێ، هەندێکجار پەیوەندی بە ڕێکخراوی زەحمەتکیشانەوە بکەن، هەندێکجار پەیوەندیمان پێوە بکەن، هەندێکجاریش واز لە سیاسەت بھێنن. تێرمیناڵێکە چونکە هیچ ناسنامەیەکی سەربەخۆی نییە و ئامادە نییە تاکە ناسنامەی ڕاستەقینە قبوڵ بکات کە چەپەکان دەتوانن لە کوردستان هەیانبێت. گوتیشی، حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری هاوڕێی من بوون، ئێمە ناکۆکیمان لەگەڵیان هەیە، بەڵام بڕیارە ئەم جیاوازییە چارەسەر بکەین.

٨- بوێری سیاسی، کۆمەڵەی کۆمۆنیست یان...؟

ئەمەش پێویستی بە بوێری سیاسی هەیە. بەڵام بە بڕوای من ئێمە و ڕەوتی زەحمەتکێشان ئەم بوێرییەمان نیشان دا. تەنها لەم ناوەندەیە کە ئازایەتیی□کەی بە پێچ وپەنایە. دواجار موهتەدی بڕیاریدا پشت لە بەشێکی گرنگی ژیانی خۆی بکات کە بۆ ماوەیەکی زۆر بەوهۆیەوە ڕێزیان لێدەگرت. ل□ بەرئەوەی سکرتێری گشتیی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بوو یان زۆر ماندوو بوو بۆ بنیاتنانی ئەو حیزبە، پۆپۆلیزمی تێکشکاند و وەک کەسایەتییەکی کۆمۆنیستی ڕێزی لێدەگیرا کە یارمەتی کۆمەڵەی دا بۆ چوونە ناو حیزبی کۆمۆنیستی ئێران. بڕیاری داوە ئەم مێژووە و ئەو ڕێزگرتنە تێپەڕێنێت. ئازایەتی خۆی بەخەرج داوە و هەڵبژاردەیەکی گرنگی کردووە. وە ڕاستەوخۆ سەیری هەڵبژاردنی خۆی کرد و لەسەری ما□□□ی کرد. بە خۆ لە گێلیدان و بە سەرخۆدا نەهێنان ناتوانیت ڕێکخراوێکی سیاسی دروست بکەیت. ڕێکخستنی سیاسی

دەرئەنجامی هەڵوێستێکی شەفافە. ئیتر هەموان ئەمە فێربوون. هەڵوێستێکی ڕوونت هەبێت، هەوادارەکانت لە کۆمەڵگادا لە دەوروبەرت کۆدەبنەوە. لە ئەنجامدا بە بڕوای من بزووتنەوەی ئیبراهیم عەلیزادە، بزووتنەوەی کۆمەڵە لە دۆخێکی ناڕێک و پێکدایە. ئەو ڕاستییەی کە دەڵێن ناسیۆنالیستەکان لە ژینگەی کاردا کاریگەرییان نییە، ژینگەی کوردستان فاڵانژیستی و قەومی نییە، مرۆڤەکان لە کوردستان زیاتر دەیانەوێت لە ئێراندا یەکبگرن لەوەی کە دەیانەوێت جیاببنەوە، هەروەها هەڵاواردنی ڕەگەزییان نییە بەرامبەر بە نەتەوەکانی دیکە گروپەکان، هۆکارێکی کافی نییە بۆ ئەوەی بڵێین ڕەوتی زەحمەتکێشان بۆ هیچ شوێنێک ناڕوات. لە کۆتاییدا لە کۆمەڵگەیەکی چەند ملیۆن کەسیدا ئەگەر دوو هەزار کەس بدۆزیتەوە، ڕێکخراوێکت هەیە. تا ئێستا ئەم کارەی کردووە. کۆبووەوە، شمشاڵێکی بۆ کولتووری نەتەوەیی و میللی لێدا و هەندێک کەسی کۆکردەوە بۆ ئەوەی بەشداری کۆبوونەوەیەک بکەن بۆ ئەوەی هاوار بکەن بژی پ،ک،ا. حیزب لەسەر ئەم هێڵە کۆدەبێتەوە. ناکرێ تەنیا خەڵکی ئاسایی کۆمەڵگا کۆبکرێتەوە. به ڵام هه موو کۆمه ڵگه یه ک که سانی نابەرپرسی هه یه ، هه ندێک جاریش مێژوو له لایه ن که سانی نابەرپرسەوە وه دروست ده کرێت و ژیانی خه ڵک بۆ چه ند ده یه یه ک پڕ له ناخۆشی ده که ن. لە ئەنجامدا ئەم ڕێکخراوەی کۆمەڵە ئەگەر نەیەوێت وەڵامی ئەم پرسیارانە بداتەوە، دۆڕاوە. ئامۆژگاری من بۆ ئەوانەی چەپن ولەم ڕێکخراوەدا ماونەتەوە، لابردنی ناوەکەیە لە خۆت. ناوی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران لابەرن، خۆتان بەکۆمەڵەی کۆمۆنیست ناوببە، بۆ ئەوەی ڕوون بویەوە تۆ خۆت بە کۆمەڵەی کۆمۆنیست دەزانیت و ئەوانیش کۆمەڵەی ناسیۆنالیست. هەرکەسێک بیەوێت بڕوات با بڕوات. یادی ئەزمونی مێژووی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران ڕابگەیەنن و بڵێن کە ئەزمونێکی بەنرخ بوو، ئێمە لە ڕاستیدا ئەو حیزبە نین، حیزبی کۆمۆنیستی ئێران کەسانی جیاوازی لەخۆگرتبوو کە چوونەتە شوێنی جیاجیا، ئێمە ئەو ئەزموونە نین ، ئێمە ئەو پراکتیزەیە نین، ئێمە کۆمۆڵەی کۆمۆنیستین، ، کە ئەگەر بیانەوێت ببن، بەڕاستی هەن. ڕابگەیەنین کە هێزەکانمان دەهێڵینەوە و با ئایندە دیاری بکات کە ئایندە چی دەڵێت لەسەر یەکڕیزی چەپەکان لە کوردستان. ڕەنگە لەگەڵ حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری و هەموو کەسێکی تر و هتد زۆرێک لە ناک□ی□کان چارەسەر بکرێن. ڕەنگە هەزار و یەک ڕەخنەی هەبێت کە پێویستە بۆچوونی خۆی لەسەری بدات. لە هەر حاڵەتێکدا پێویستە خۆیان بە کۆمۆنیست ناوب□ن و مشتومڕ لەسەر ناوەڕۆکی سیاسی و چینایەتی ناکۆکی خۆیان لەگەڵ بزووتنەوەی موهتەدی وەربگرن و هەوڵی بەدەستهێنانی هێز بدەن. ئەگەر ئەو دە

کەسەی سەرەوە گەیشتنە ئەو ئەنجامەی کە ناکۆکیان لەگەڵ عەبدوڵڵا موهتەدی ئەوەندە قوڵ نییە، با بڕۆن. چونکە هەرچۆنێک بێت ئەوان دەسەڵاتی ئەو لایەنەن. لە ئەنجامدا ئەگەر چەپەکان لە کۆمەڵە لێم بپرسن چی بکەین؟ پێیان دەڵێم بڵێن کە ئەم ناوە بەم شێوەیە بەرگری لێ ناکرێ، با خۆمان بە حزبی کۆمۆنیست ناو ببەین و بە ئاشکرا ڕایبگەیەنین کە ئێمە لە حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری نزیکین و پێمان خۆشە لێیان نزیک بین. وە باس لە ڕاستییەکانی ڕابردووی هاوبەشمان بکە و ئەگەر جیاوازیمان لەگەڵیان هەبوو، با جیاوازیەکانمان بڵێین. ئه گه ڕ ئه م کاره نه که ن، خوارەوەی کۆمه ڵه له گه ڵ ئێمه دێن و سەره وه ی ئه وان ده چێته پاڵ موهتەدی. ئەمە شتێکە کە سەد لەسەد ڕوودەدات. درەنگ یان زوو. ڕەنگە یەکێک یان دوو لەوانەی سەرەوە لەگەڵ مەهتەدی نەڕۆن، ڕەنگە هەندێکیان پاسیق بن و لەگەڵ کەسدا نەڕۆن، هەروەها ئەگەری ئەوە هەیە هەندێکیان بگەڕێنەوە و خۆیان بچنە ناو حزبی کۆمۆنیستی کرێکارییەوە. بەڵام بەڕای من ئەزموون دەتوانێت شتێکی تر بێت.

بۆ نابێ بنانەوێت هەموو کۆمەڵە بە ئێمەوە پەیوەست بن؟ بۆچی بوونی کۆمەڵ□ یەکی کۆمۆنیست باشە؟ من پێم وایە ئێستا بوونی کۆمەڵ□ یەکی کۆمۆنیت باشە، چونکە کۆمەڵە هێشتا مەقولەیە کە دەبێت لە کۆمەڵگای کوردستاندا چارەنوسی دیاری بکرێت. من لە ڕوانگەی مێژووییەوە هیچ گومانێکم لەم دیاردەیە نییە. ئێمە گروپێکین. تۆماری مەدەنی هەرچییەک لەسەر ئەم پرسە بڵێت، پەیوەستە بە خۆیەوە. ئێمە گروپی خۆمانین، حیزبی کۆمۆنیستی ئێرانمان پێکهێنا و پەیوەندیمان بەو حیزبەوە کرد. ئێمە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بووین. لە هەمان کاتدا کە لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران جیا بووینەوە، گوتم ئەمە پاکتاوێکی ئەرێنییە. لەبری پاککردنەوەی نەرێنی، ئێمە پاککردنەوەی ئەرێنی دەکەین. گوتمان ناو و سەرپێکهاتە هی تۆیە، نەریت و هێز هی ئێمەیە. وتیان قبوڵمان کردووە و بە دوای کارەکانیاندا ڕۆیشتوون. بەڵام کەس باوەڕی نەدەکرد کە ئەوان□. □□نگە زۆر کەس قبوڵیان کرد بێت کە کۆنگرەی یەکەم کۆمەڵێک کرێکاری زەحمەتکێشن. ئێمە ئەو گرووپە نەبووین و ئیدیعا ناکەم کە ئێمەش بووین. کۆمەڵە پێش ۵۷ ئێمە نەبووین و ئیدیعا ناکەم کە ئێمەش بووین. بەڵام سازمانی کوردستانی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران و تەنانەت کۆنگرەکانی پێشووی کە لەسەر ئەم هێڵە بووین ئێمەین، کەسایەتییەکانی لێرەن، نەریتەکەی لێرەدایە، بەرگرییە سەربەرزەکەی لێرەدایە، هەستیاری بەرامبەر بە ناوەکەی لێرەدایە و هەستیاری بەرامبەر بە ناوەکەی چارەنووسی لێرەدایە. من پێم خۆش نییە کەسێک خێڵە جیاوازەکان ڕیز بکات بۆ ئۆردوگاکانیان، کوملێی لەسەر سنگی نووسیبێت. کومهلێ مێژووی

ژیانمانە. بە تایبەت کە چەمی عەلیزادە هەزیان پێدەبەخشێت. بە ئەو گروپەی کە دەیانەوێت قەڵەبەستی کۆمەڵە ببەستن و فەرمان بکەن، "قسە بکەن!" هێز دەبەخشێت. ئەمە ڕێگە نادەین کەسێک بە ناوی کۆمەڵە ئەم کارە بکات. وە بوونی گروپێکی کۆمۆنیستی یارمەتیدەرمانە بۆ ئەوەی ڕێگە بەم کارە نەدەین. حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری ئێران خۆی سەربەخۆ لەم مەڕ و واژۆیانە ناسنامەی خۆی بەدەستهێناوە و ئەگەر ئەم پرۆسەیە بۆ ماوەی ٨ مانگ یان ساڵێکی دیکە بەردەوام بێت، دوو جەمسەری ڕوون لە کوردستانی ئێراندا سەرهەڵدەدەن کە یەکێکیان ئێمەین. ئەم جەمسەرە تازە دروست بووە. پارێزگاری کوردستان تاوە دەستی لە دەستی جەلال تاڵەبانی نەدا تا هێزەکانی ئیبراهیم عەلیزادە نەچنە مەریوان. ئەو دەیویست نەچینە مەریوان. تا ئێستا ناڕەزایی دەرنەبڕیوە بەرامبەر بە ڕۆیشتنی ئەو تیپانە. ئەمە کێشەی بۆرژوازی لە کوردستانداین، ئەمە کێشەی کۆماری ئیسلامیین لە کوردستان، کێشەی ڕاستیشین لە کوردستان. وە بێگومان ئەمە فەرشەکانمان لە ئاوەکە دەکێشین. ئەگەر کۆمهلە ئەم شەڕە نەکات ئەمەش ئەم شەڕە دەکەین. ئەگەر بەم فالانکسەیە نەشکێن ئەمەش دەشکێنین. ئەمە چارەنووس و کاری ئێمەیە. بەڵام گرنگە حزبێکی کۆمۆنیستی هەبێت کە ڕێگە نەدات بە هەمان شێوە بوختان بەم ناوە بکرێت، ئەم باسە بە کراوەیی بمێنێتەوە و با پێکهاتەی کوردستان حوکمێکی ڕاستەقینەی لەسەر بدات. لە کۆتاییدا حزبی شیوعی پەیوەندی بە هەر ئەزموونێکەوە دەکات کە حزبی شیوعی کرێکاری لە کوردستان دروستی دەکات. نازانم چەند کەسی ئەمەی کۆمەڵە تێیدایە. لەوانەیە هیچ کام لە سەرکردەکانی تێیدا نەبن. بەڵام ئەگەر دەتەوێت، لە بەردەم ڕێکخراوی زەحمەتکێشان ڕێکخراوێک ڕێکبخە، و ئەگەر دەتەوێت بڵێیت من بەرگری لە ناوی حزبی کۆمۆنیستی ئێران دەکەم، و ئەگەر دەتەوێت بڵێیت ئەمە کۆمۆنیستین، ئەوا سەرقاڵی گەشەپێدانی… بناغەکانی بزووتنەوەکەمان. ئێوە هێز بۆ پارتی ئەمە دروست دەکەن. پێویستە ئەمە بزانیت و شانازی پێوە بکەیت.

ئەوەی کە ئەمە جارێک لەگەڵ ئێمانەدا چووین و دواتر ئازارمان چەشت، هۆکارێکی بەس نییە بۆ ئەوەی خۆمان لەم پرۆسەیە بەدوور بگرین. چی کێشەیەکی تێدایە؟ جاری پێشوو بە چاوی داخراو و بەبێ شیکردنەوەی بارودۆخی کۆمەڵایەتی-سیاسی کردت، باشە ئەمجارە چاوت بکەرەوە و ئەم ڕێزە هەڵبژێرە. ئەی جاری پێشوو چیمان کرد؟ ئەمە هێڵێکمان دانا و تۆ هەڵتبژاردن کرد. ئەگەر ئەمجارەش ئەو کارە بکەیت چ کێشەیەکی تێدایە؟ هەندێکیان دەتوانن ئەم کارە بکەن. من کێشەی کالیبەرم لەگەڵ ئەم ڕێکخراوەدا هەیە. کەسێک کە کالیبەری

هەبێت دەتوانێت بچێت ئەم ڕێکخراوە لەم دۆخە دەربهێنێت و بیکاتە ڕێکخراوەکی دینامیکی کە ڕۆڵێکی ئەرێنی لە ژیانی چەپەکانی کوردستاندا دەگێڕێت. ئەگەر کەسێکی وا نەبێت بەڕای من نامێنن. پێم وایە ئەم ڕەوتە بەو شێوەیەی ئێستا نامێنێت. بە هەڵمەت ئەحمەدیان بەڵێ بەڵێ گۆڤارەکە لەچاپ بدە، هیچ وەڵامێکی نییە. دەبێت ئاڵاکەت بەرز بکەیتەوە. وە ئەگەر لە ئاڵاکەت دەترسیت، یان ئەگەر ئاڵاکەت بەو شێوەیەی کە دەتەوێت، بەڵێ من هەم، بەڵام هەڵیناگرم چونکە ئەگەر هەڵیبکەم، خەڵک دەبینن کە من ئەم ئاڵایەم لە پەیوەندی لەگەڵ ئەو بزووتنەوە گەورەیەدا دەستکەوتووە لە دەرەوەی من، و نیگەرانم لەوەی کەسێک سەرنجمان بدات، تۆ ناگەیتە هیچ شوێنێک. لە بزووتنەوەیەکی سیاسیدا، بە تایبەت لە قۆناغەکانی گێژاودا، دەبێت ئاڵا هەڵبکرێت، بەبێ دووفاقی، چونکە ناتەوێت کەسێک کە لەگەڵتان نەبێت لەگەڵت بێت. خراپترین شت بۆ سیاسەتمەدار ئەوەیە ئەوانەی لەگەڵی نین بیخەنە پاڵی. دەبێت شتێک بکەیت بۆ ئەوەی ئەوانەی لەگەڵتن لەگەڵت بێن. وە ئەگەر ئەوان نەیانەوێت بڕۆن کەن بۆ ئەوەی مرۆڤ تێبگات کە دەبێت پەیوەندییان پێوە بکات یان نا، ئەوا ناگەنە هیچ شوێنێک. حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری دەبێ زۆر چالاکانە مامەڵە لەگەڵ ئەم بابەتەدا بکات.

بەڕای من ڕەوتی سازمانی زەحمەتکێشان ڕەوتێکی سیاسی ناتەندروستە.
بەرهەمە هەڵبژێردراوەکان – لاپەڕە ١٦٤٣ تا ١٦٦٢
دەقی نوسراوەی ئەم وتارە بە یەکەمجار لە “بەرهەمە هەڵبژێردراوەکان”دا، چاپکراوەکانی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری-حیکمەتیست، خوردادی ١٣٨٤ (٢٠٠٥)دا بڵاوکرایەوە.

تیول:

فەرهەنگی فارسی معین
(ناونیشان.] (أ.) بەخشینی زەوی و موڵک بە کەسێک لەلایەن پاشاوە، کە لە ڕێگەی باجدان لەسەر ئەو موڵکە داهات بۆ خۆی دابین دەکات.وەرگێڕ

hekmat.public-archive.net #3370fa.html
قەیران و جیابوونەوە لە کۆمەڵە
وتارێک لە ئەنجومەنی مارکسی لەندەن
مەنسور حیکمەت
وەرگێڕانی: کاوە عومەر

٢٤ی مارسی ٢٠٠١

دەقەکە لە کاسێتی وتارەکە وەرگیراوە

هاوڕێیان!

گفتوگۆی ئەمڕۆ لەسەر کۆمەڵە و جیابوونەوەیەکە کە لەودا ڕوویداوە. من دەمەوێت ئەم باسە بنەمایەک بێت، لانیکەم بۆ خۆم، بۆ ئەوەی لەسەر بنەمای ئەو باسەی کە لێرەدا دەیکەین و ئەو پاش وپێشەی کە پێدەچێت لە قسەکانی داهاتوودا ڕووبدات، بابەتێک بنووسم لەسەر تەواوی ڕووداوەکەی کۆمەڵە و شێوازی مامەڵەکردنمان لەگەڵ باڵە جیاوازەکان، پرسی جیابوونەوە خۆی، سروشتی لایەنە کۆمەڵایەتی و سیاسییەکانی هەریەکێک لەو کوتلانە و حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری دەبێت چی بکات؟ زۆرێک لە ئێوە کە لێرە دانیشتوون بۆچوونی زیاترتان هەیە لەسەر ئەو پرسە، بۆیە هەوڵدەدەین ببێتە دەرفەتێک بۆ ئەوەی هەمووان دەرفەتیان هەبێت بۆ گفتوگۆکردن لەسەر ئەم بابەتە.

بە تایبەتی باس لە سێ لایەنی کێشەکە دەکەم. یەکەم: ناوەڕۆکی ڕاستەقینەی ئەم دیاردەیە، واتە کۆمەڵە و جیابوونەوە. دەگەڕێمەوە سەر ئەم مانایە و باسی مێژووی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران دەکەم. بۆچی ئەو دیاردەیەی کە لە هەشتاکانی سەدەی ڕابردوودا هەبوو بە ناوی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران، ئەم تێکەڵە هێزانە لێی هاتەدەرەوە، بە هاتنە دەرەوە و ئەم جیابوونەوەی کۆتایی دەکەوێتە کۆڵەی ئەو پرۆسەیە ؟ دووەم: دەمەوێت سەرنجێک لەسەر دوو فراکسیۆنی کۆمەڵەو ماهییەتی سیاسی و ڕێبازەکەیان بدەم. و لە کۆتاییدا بۆچوونی خۆم سەبارەت بە چۆنیەتی مامەڵەکردن لەگەڵ هەریەکێک لەمانە ڕوون دەکەمەوە کە پێموایە دەبێ بنەمای سیاسەتی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی ئێران بێت.

جیابوونەوەی ڕەوتی عەبدوڵڵا موهتەدی، عومەر ئیلخانیزادە، محەمەد شافیعی، فاروق بابامیری و چەند کەسێکی دیکە لە کۆمەڵە ڕووداوێکی چاوەڕوان نەکراو نییە. بە هیچ شێوەیەک شتێکی نوێ نییە و ئاماژەیە بە وەرچەرخانێکی سیاسی دیاریکراو. ئەمە ئەو هێزەیە کە لە سەرەتای دامەزراندنی حیزبی کۆمۆنیستی ئێرانەوە هەبووە. ئەمە ئەو هێزەیە کە بەشداری لە دروستکردنی کۆمەڵەدا کردووە. ئەمە ئەو هێزەیە کە بە درێژایی مێژووی ئەم بزووتنەوەیە لەگەڵیدا بووە و ئەگەر ئەمڕۆش ببینین وەک کۆمەڵە بەش بەش و جیاواز جیا دەبێتەوە و خۆی بە کۆمەڵە ناودەبات، ئەوە لە بەر ئەوەیە کە بۆ یەکەمجار هەلومەرجەکان لە ڕووی مێژوویی و لەڕووی سیاسییەوە ڕەخساوەکە دەتوانێت ئەم شان

وشکە بە خۆی بدات. تا ئەمڕۆش ئەم بزووتنەوەیە نەیتوانیبوو ڕێکخراوێک دروست بکات، چ جای ئەوەی بگاتە ئەوەی بە ناوی کۆمەڵەوە بیکات. بۆ ئەوەی هەڵە نەکەین، لەم باسەدا، بزووتنەوەی ئیلخانیزادە-موهتەدی بە "ڕێکخراوی زەحمەتکێشان" ناودەبەین و بزووتنەوەی ئیبراهیم عەلیزادەش بە "کۆمەڵە" ناودەبەین. بۆ ئەوەی جیایان بکەینەوە و ناچار نەبین ناوی کارەکتەرەکانیان بێنین. لە ئەنجامدا ئەو ڕێکخراوی زەحمەتکێشانەی کە ئەمڕۆ دروست بووە، لەسەر بنەمای داتایەکی کۆنی سیاسی لە کوردستان دامەزراوە، لەسەر بنەمای داتایەکی سیاسی کۆن لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێرانی پێشوو و کۆمەڵەی پێشوو. ئەوەی نوێیە ئەو هەلومەرجە مێژوویيانەیە کە ڕێگەی دا ئەم ڕێکخراوە بەم ئاڕایە و لەلایەن ئەم هێزە بە یەکجار دروست ببێت. هێزەکەی کۆنە و لە دیمەنەکەدا ئامادە بووە. ئەو جەریانەی کە دەمێنێتەوە بە هەمان شێوە ڕاستەقینە. کۆمەڵەی ئێستا دیاردەیەک نییە کە بەرهەمی گۆڕانکاری بێت لەناو خۆیدا. بەڵکو بە جۆرێک ئەمانەش لەسەر بنەمای مێژووی سیاسی هەبووی بیست ساڵی ڕابردوومان سەریان هەڵداوە، ئاماژە بە وەرچەرخان یان پچڕان لە هیچ شتێک ناکەن. ئەمەش دیاردەیەکە کە لەسەر خۆی وەستاوە. بۆیە دەمەوێت بەدواداچوون بۆ ئەم مێژووە بکەم و بڵێم چۆن لە ناخی ئەم ڕوداوە دێنە دەرەوە، جێگایان چییە، تواناکانیان چین و داهاتوویان چییە.

١- جیابوونەوەی مەیلی کۆمۆنیزمی کرێکاری

پرۆسەی پێکهاتن و دیاریکردنی ڕێکخستنی مەیلە جیاوازەکان لە ناوکۆمەڵەو حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا

ئەوڕوداوە مەزنەی کە لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا ڕوویدا، جیابوونەوەی ئەمە بوو. جیابوونەوەی ئەمە سەرەتای ئەم هەموو پرۆسەیە. بەڵام ئەمە بەو مانایە نییە کە ئەگەر ئەمە جیا نەبووینایەتەوە، ئەم پرۆسەیە بە شێوازی دیکە ڕووی نەدەدا. ئەو باسە سەرەکییەی کە ئەمە لەو کاتە لەو حیزبەدا کردمان، ئەوەیە کە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران حزبی ڕووبەڕوو بوونەوەی مەیلە سیاسی و کۆمەڵایەتییە جیاوازەکانە و ئەمەش ناوی ئەو مەیلانەمان ناوە. گوتمان ڕەوتێکی ناسیۆنالیستی کورد هەیە. دەمانتوانی ئەم پرۆسەیە و ئەدای لە ڕێکخراوەکەدا نیشان بدەین کە ئەمە لە رابەرایەتیدا بووین. زۆرێک لەوانەی ئەمڕۆ لەم کۆبونەوەیەدان، و پۆستی سەرەکییان لەو ڕێکخراوەدا هەبووە و لە سەڕابەرایەتییەکەیدا بوون، دەتوانن نیشان بدەن کە مەیلی ناسیۆنالیستی کورد چۆن و لە چ ئەرکێکدا خۆی دەرخستووە. مەیلی ناسیۆنالیستی کورد بە دژایەتیکردنی پێکهێنانی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران، بەقەد خودی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران کۆنە و تەنانەت کۆنترە. ڕەوتی ناسیۆنالیستی کورد

کە بە دوای ئۆتۆنۆمیدا دەگەڕێت و هیچ پەیوەندیەکی بە سۆسیالیزمەوە نییە و مەسەلەکەش تەنیا ئۆتۆنۆمییە لە کوردستان، لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران کەنترە. ئەو مەیلەی ناسیۆنالیستی کورد بە نەچوونە ناو حیزبی دێموکراتەوە، سەرەڕای ئەوەی کە حیزبی دێموکرات ئۆتۆنۆمی خوازە، لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران کەنترە. مەیلی ژەهرپڕێنی دژ بە خودی چەپ و ئەنجامدانی تیرۆری کەسایەتی و تیرۆری سیاسی و فیکری لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران کەنترە. ئەمڕەورتە بوونی هەبوو. لە ڕۆژی خۆیدا هەوڵیدا ڕێگری لە دامەزراندنی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بکات. وە لەڕۆژی خۆیدا شکستی هێنا. وە ئەمڕۆ دوای بیست ساڵ و بۆ یەکەمجار دەرفەتێک بۆ گروپێکی بچووک هەیە کە ئەرکی نوێنەرایەتیکردنی ئەو بزووتنەوە سیاسییە لە ئەستۆ بگرن کە لەم بیست ساڵەدا لە ساتەوختە جیاوازەکاندا شکستی هێناوە. ئەوەی کە کەسایەتییەکانی ئەم بزووتنەوەیە، بۆ نموونە عەبدوڵڵا موهتەدی، سەر بەو بزووتنەوە ناسیۆنالیستییە نەبوون، بە بڕوای من سەیر نییە. مرۆڤەکان ڕێگاکانیان دەگۆڕن و چەندین هەڵبژاردن دەکەن. مێژووی چەپ پڕە لەو کەسایەتیانەی کە بە گوتەی ئینگلیزەکان لە هێڵەکەیان پەڕینەوە و لەڕیزاکانی ئەم حزبەوە پەیوەندیان بە ڕیزەکانی حزبێکی ترەوە کرد. لە حزبی کرێکارانی بەریتانیادا کەسانێکی زۆر هەن کە هەڵسوڕاوی حزبی کۆمۆنیستی بەریتانیا بوون. پیتەر ماندێلسۆن کە سەرکردەی ڕۆشنبیری پارتی کرێکارانی نوێ، “نیو لەیبر” و دروستکەری پارتی کرێکاران، ئەندامی ڕێکخراوی لاوانی کۆمۆنیست و ئەندامی حزبی کۆمۆنیستی بەریتانیا بووە. چەندینخەزنەداریان ئەندامی حزبی کۆمۆنیستی بەریتانیا بوون، ئەگەر هەڵە نەبم جاک سترۆ، وەزیری ناوخۆی ئێستا، ئەندامی حزبی کۆمنیستی بەریتانیا بووە. لە مێژووی چەپدا زۆر کەس هەن کە دەگەنە ئەو ئەنجامەی کە کۆمۆنیزم هیچ سوودێکی نییە و دەچن بۆ ئەوەی ببنە ئەندامی پارتی سۆسیال دیموکراتی وڵاتەکەی خۆیان. ئەگەر سەیری لیستی پارتە سۆسیال دیموکراتەکان بکەیت بۆت دەردەکەوێت کە پڕە لە کەسایەتییە کۆمۆنیستەکانی پێشوو. هەڵگۆڕینی تاکێک پێویستی بە ڕوونکردنەوەیەکی زۆر نییە، هەرچەندە من ڕوونی دەکەمەوە، هەرچەندە هیچ شتێکیش ناگۆڕێت، نە لەماهیەتی ئەو ڕێکخراوەی کە دروست بووە. ئەو ڕێکخراوەی ئێستا دروست بووە، ڕێکخراوی زەحمەتکێشان، پلاتفۆرمەکەی باشترین ناسێنەرەتی. ئەم ڕێکخراوە چی دەوێت؟ دەوڵەت ئۆتۆنۆمی. دەوڵەت فیدراڵیزم. دەڵێ، هەڵەیەکی مێژوویی گەورە بوو کە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران دروست بوو. نەدەبوو دروست بوایە. دەوڵەت کۆمۆنیزمی کرێکاری کۆمەڵەی لەناوبرد، مێژووی کۆمەڵەی لەناوبرد. ئەم پلاتفۆرمە حزبێکی نەفرەت و کینەیە لە دژی کۆمۆنیزمی کرێکاری.

ئەم پلاتفۆرمە پێشتر بوونی هەبوو. پێش دروستبوونی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بوونی هەبووە، پێش جیابوونەوەمان بوونی هەبووە. پرسیار ئەوەیە، بۆچی دیاردەیەکی لەو شێوەیە دەرفەتی ئەوەی هەیە ببێتە گروپ؟ ئایا گروپێکی لەو جۆرە توانای گەشەکردنی هەیە یان نا؟ وە لە کۆمەڵگای کوردستاندا چ پێگەیەک دەدۆزێتەوە؟

بە بڕوای من حیزبی کۆمۆنیستی ئێران لە سەردەمی هاوچەرخدا یەکێک لە دیاردە سیاسییە هەرە گرنگەکانی چەپ بووە. حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بە هۆکاری بابەتی و ئاشکرا دوچاری جیا بوونەوە بووەوە. بەو هۆکارانەی کە کەسایەتیەکانی ئەمە بچووکترین کاریگەرییان لەسەر نەبووە. ئەوەی کە من کەسێکی باش بووم، فڵان کەسی خراپ بوو، چ کەسێک ئارامی هەبوو و چەکسێک بێ ئارام بووە، چ کەسێک هەموو شتێکی بە ڕاستگۆیی و دڵسۆزیەوە دەکرد و بە نموونە فارسەکان بەبێ دڵسۆزی و بە ڕاستگۆیی چوونەتە ناو ئەم پرۆسەیە، هیچیان ڕۆڵێکیان نەبوو. ئەوەی ڕوویدا هەمان بەڵایە کە دەکرێت بەسەر حزبی کۆمۆنیستی فلیپین و حزبی کۆمۆنیستی مالیزیا و حزبی کۆمۆنیستی ئیتالیا و حزبی کۆمۆنیستی فەرەنسی بێت. مرۆڤەکان دوای ماوەیەک لەژێر کاریگەری هەلومەرجی کۆمەڵایەتی و بابەتیدا، هەڵەکانیان لێک جیا دەبنەوە. ئەو ڕووداوانەی بەسەر حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا هات، بەس بوو بۆ داختستنی پێنج شەش ڕێکخراوی چەپی تەقلیدی. حیزبی کۆمۆنیستی ئێران حیزبێکە کە لە پێش ٣٠ی خوردادی ١٣٦٠وە پێشینەی بناغەی بیرکردنەوەکانی دەستەبەر دەبوو. لەو خاڵەی کە کودەتا و سەرکوتی کۆماری ئیسلامی دەست پێدەکات و کۆماری ئیسلامی شمشێر دەبەستێ، لەسێدارەدانی بەرفراوان دەست پێدەکات و سەرەک کۆمارەکەیان لە پۆستەکەی لادەبەن و شەپۆلی سەرکوتکردنێک کە دەیزانین دەست پێدەکات و چەپ تەفرو تونا دەبێت. باسە فیکرییەکانی پێکهێنانی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران لە دەی وتووێژ دژی پۆپۆلیستییەکاندا دەستی پێکردبوو، کۆکرابووەوە و بەرنامەکەی بەدەست هاتبوو. حیزبی کۆمۆنیستی ئێران و پرۆسەی پێکهاتنی کەوتە دوای یەکێک لە خوێناویترین سەرکوتەکانی سەدەی بیستەم. ئەم وشانە مانایان هەیە. بە ڕاستی ئەو ڕووداوەی لە ٣٠ی خوردادی ١٣٦٠ دەستی پێکرد، یەکێک بوو لە خوێناویترین سەرکوتی سیاسی سەدەی بیستەم. دەزانم لە شەڕی ئێران و عێراق یەک ملیۆن کەس کوژراون، یەک ملیۆن کەس لە ڕواندا کوژراون. بەڵام سەرکوتی سیاسی کاتێک حکومەتێک چەک هەڵدەگرێت و هاوڵاتیانی خۆی دەکوژێت بەهۆی بیروباوەڕی سیاسی و ڕێکخستنیانەوە، دەگمەنە. پێویستە سەدو بیست سی هەزار کەس بگرن و بکوژن و خەڵکی زیاتر زیندانی بکەن و سڕینەوەی پانتایی هەموو دەرکەوتنێکی ناڕازایەتی سیاسی بە ماوەیەک. بە ئەوەی ئەو کەسانەی

لە زینداندا ڕەتیدەکەنەوە بڵێن "من موسڵمانم" یەکسەر لە سێدارە بدەن. ئەمە یەکێک بوو لە گەورەترین ڕووداوەکان. حیزبی کۆمۆنیستی ئێران دوای ئەم پرۆسەیە پێک هات. وە بە جۆرێک لە وەڵامی ئەم دۆخەدا دروست بووە. بوو بە ئاڵای یەکگرتوویی ئەوانەی ئەو ئەزموونە خوێناوییەیان لە پشتەوە بوو. ئەگەر ئەو حیزبە دروست نەکرابا بەڕای من ئەو پانتاییەی ئەمڕۆ کاری لەسەر دەکەین زۆر تاریک دەبوو. هەر بە پێچەوانەی ئاڕاستەی کۆمەڵگا کە بە لێدان و کوشتنی چەپەکان بوو، بەشێک لە کۆمۆنیستەکانی ئەو وڵاتە کۆبوونەوە و گوتیان ئێمە دەمانەوێت حیزبی کۆمۆنیستی ئێران پێکبهێنین، ئەوانیش پێکیان هێنا. وە جێگای سەرنجە کە لە ماوەی یەک دوو ساڵدا ئەو فەزایەی کە دژی چالاکیی کۆمۆنیست بوو، کردە وێنەی خۆیان. ئەو ڕێژەی کە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران ویستی پێک بێت، نەماندەزانی ئەو کەسەی لە شارەوە هاتە ئۆردوگاکە بەکرێگیراوی ڕژێمە یان قارەمانی شۆڕشەکە؟ ئێمە نەماندەزانی کە ئالودەیە و وچکەسێک ئالودە نییە، کە پۆلیسە و کە نییە، کە تێبەکارە و کە نییە؟ ئێمە نەمانوێرا لە شار بە کەس بڵێین بەڵێ بەدەم قەول و قەراری کەسێکی ترەوە. لە ماوەی دوو ساڵدا حزبی کۆمۆنیست ئەو ڕێکخراوانەی ئاوەدان کردبووەوە و متمانەی بە گەڕاندەوە و دەستی کرد بە بڵاوکردنەوەی بڵاوکراوەکانی و بەرنامەی ڕادیۆیی لە سەرانسەری وڵاتدا پەخش کرد و ڕابەرایەتی ڕاگەیاند. قەوارەیەکی ڕاگەیاندبوو کە بوو بە خاڵی هیوا بۆ زۆرێک لە زیندانییەکان. بە یەکتریان دەگوت حیزبێک دروست بووە. لەبری ئەو وداڵوخانەی کە بوو، ئەم ڕوداوە واقیعەکی سیاسی گەشەسەندەوەو بەجێهێشت.

هەوە و دابەشکارییەکانی وەها حیزبێک ناتوانرێت بە "فڵان ڕاستگۆ بوو" و "فڵان کەس نەبوو" و "فڵان کەس ئێمەی بەرزکردەوە بە سەر پلیکانە" ڕوون بکرێتەوە. ئێمە تەنانەت بە وتنی کەسێک زۆر ناسیۆنالیست بووە، ڕوون ناکرێتەوە. پێویستە بزانرێت چی ڕوویدا کە حزبێکی لەڕادەبەدەر یەکگرتوو و لەڕادەبەدەر هاوذە لە ساڵانی ١٣٦٣ و ١٣٦٤ و ١٣٦٥دا بگۆڕێت بە ئەو ڕەوتەی کە ئەمڕۆ دەیبینم و چەند لقی سەرەکی لە دەردەچێت؟

بەڕای من یەکەمین کێشە ئەوە بوو کە تا ئەوکاتەی حیزب دروست نەبوو، خودی پێکهێنانی حیزب ئەو ئایدیاڵە بوو کە ئەم بزووتنەوەیە بەرەو پێشەوە دەبات. کە حیزب دروست بوو، بوو بە ئەجێندای حیزب و کێشەکانی. ئێمە چی دەکەین؟ ئەم حیزبە چی بکات؟ لێرەوە بوو کە ئەو ئەجێندا جیاوازانەی کە هەریەکەمان لە ڕووی سیاسییەوە هەمانبوو

دەستیان کرد بە دەرکەوتن. هەریەکە لە ئێمە کە ڕۆڵمان هەبووە لە دروستکردنی ئەو ڕێکخراوانەدا بیرۆکەیەکمان سەبارەت بە کۆمۆنیزم هەبوو، چالاکیی سیاسی، چالاکیی کۆمۆنیستی و کۆمۆنیزم چییە؟ ناوەڕۆکی چالاکیی کۆمۆنیستی چییە؟ ئەگەر بگەڕێیتەوە بۆ کۆنگرەی یەکیەتیی خەباتکارانی کۆمۆنیست، واتە تاکە کۆنگرەی یەکەتی خەباتکارانی کۆمۆنیست، بۆچوونێک دروست بکە، کارنامەکەی شتێکە لەسەر چۆنیەتی کارکردنی کۆمۆنیستەکان؟ نەک ئەوەی پلانیان چییە و بیروباوەڕیان چییە؟ پێمان وابوو چاکمان کردوون. پرسیارەکە ئەوە بوو، کاری کۆمۆنیستی چییە؟ کۆنگرەیەکی تایبەت بوو بۆ کاری کۆمۆنیستی. دەمەوێت بڵێم کەسانێک بۆچوونێکیان هەبوو کە سبەی کە حزبی کۆمۆنیستی ئێران دروست دەبێت، ئەم حیزبە چۆن کار بکات. ساڵێک یان دوو ساڵیان پێچوو تا ئەم بیرەکانە خۆیان نیشان بدەن. کەواتە مەبەستمان لە پێکهێنانی ئەم حیزبە چی بوو؟ حیزب دروست بوو، ڕادیۆی هەیە، ئیمکاناتی هەیە، هێزی چەکداری هەیە، بووەتە جەمسەرێک کە دەتوانێت هیوا بە خەڵک ببەخشێت و ئەوانیش بەی ڕادەکێشرێن. ئێستا پێویستە چی بکرێت؟

بە بەشێک لە ئەندامانی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران، وەڵامەکە بوو بە بنبەستێک. ئەو بنبەستەی کە بە هۆی گوشارەکانی کۆماری ئیسلامی و بە بڕوای من کۆتایی ئاسۆی گەڕانەوەی چەکدارانە بۆ شار لە کوردستانی ئێران بوو. ڕێکخراوەکانی کۆمەڵە بە مانای فراوانی وشەکە لە سەردەمی شۆڕشدا دروست بوون. زۆرێکیانم لەبیرە، لە کاتی وتنی ئەم ڕستەیەدا ڕووخساریانم لەبیرە، "پێیان گوتین دەڕۆنە چیاکان دەگەڕێینەوە، شارەکان دەگرین، جارێک ڕوویدا و دووبارە دەبێتەوە. دووبارە نەبوویەوە." گوتیان دەبێ چاوەڕێ بین تا شۆڕشی دیموکراسی و ئێستا یەکەتی خەباتکارانی کۆمۆنیست هاتە و دەڵێت پێویستە لەسەر ئەم شاخانە دابنیشین تا شۆڕشی سۆسیالیستی. واتە شۆڕشی سۆسیالیستی و بەرنامەی حیزب گۆڕابوو بە ڤاکسینێک کە دەتوانیت بیدەیت بە خەڵک بۆ ئەوەی لەسەر گۆڕەپانەکە بمێنێتەوە. ئەگەر نامەکەی عەبدوڵڵا موهتەدی بۆ من بخوێنیتەوە کە دەڵێت بۆچی حیزب دروست ناکەن و تیایدا ڕەخنەی لە بۆچوونەکانی من گرتووە سەبارەت بە پێکهێنانی حیزب - نامەیەک کە پێش پێکهێنانی حیزب و لە کۆتایی بوونی ئەو حیزبە نووسراوە ناوچە ئازادەکان و بەناوی نامەی شیرکۆوە ناسرابوو - سەرج بدە، دەڵێت، ئەگەر ئەمە نەکەین، لەناو دەچین. دەبێت بەرەو پێشەوە بچین. ئێمە ناتوانین بژین و دەبێت حیزب پێکبهێنین. سەعید یەزدیان لە شارەوە هاتبوو بۆ چاوپێکەوتن لەگەڵ موهتەدی، دەیزانی کێش و هەوا چییە. ئەوان گەیشتنە ئەو ئەنجامەی کە ئێمە حیزب پێکبهێنین و ئەم قسە ئیکۆنۆمیستیانەی مەنسوور حیکمەت کە دەڵێ

هەندێک لە کرێکاران لەگەڵمان بێن یان ڕابەرەە کرد□ی□کانی کرێکاران هەندێک جار لەگەڵمان بن، بەربەستێکە لەبەردەم حیزبدا. لەبەردەم ئەو باسەی ڕابەرە پراکتیکییەکان دانیشتمەوە. بەو هیوایەی چینی کرێکار بگەیەنینە بخەینە دەستوری حیزب، و منیش پرسی کادرم هێنایە ئاراوە تا بتوانین ئەم حیزبە پێکبهێنین، بەڵام حیزب کۆی هەموو ئەو کەسانە نییە کە لەم شاخانەدا دەژین. با بڵێین ئەم حیزبە کۆمەڵێک کادرن کە پلانی کارکردنی کۆمۆنیستیان هەیە و دەیانەوێت جێبەجێی بکەن. مشتومڕەکە لەوێوە دەستی پێکرد. کە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران چەترێکە کە لە کەشوهەوای زریاناویدا دێینە ژێرییەوە یان پلانێکە بۆ کاری سیاسی. لەو ڕێکخراوانەدا هەموو جۆرە مرۆڤێک هەبوون. ڕەوتێک هەبوو کە دەیگوت نابێت حزبی کۆمۆنیست دروست بکرێت.

با ئەزموونێکتان بۆ باس بکەین. لە سێیەمین کۆنگرەی کۆم□□□س میوان بوون. عزالدین حوسێنی و جەلال تاڵەبانی و من. نۆرەی قسەکردنیان بە هەریەکێکمان دا. عەبدوڵڵا موهتەدیش قسەی کرد. چووم بۆ پەسەندکردنی بەرنامەی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران. ئێمە ڕەشنووسەکەمان نووسی. من چووبووم هەوڵ بدەم تا کۆمەڵە لەگەڵ یەکێتی کۆمۆنیستەکاندا حیزب لەسەر ئەم هێڵ□ پێکبهێنن. بەرگریم لە پێکھێنانی حیزب کرد. عەبدوڵڵا موهتەدیش لەو کاتەدا ئەم کارەی کردووە. بەڵام دوو میوانەکەی تر چاویان ئەم پرۆسەیەی نەدەبینی. دوو میوانەکەی تر بە درێژایی ژیانیان بەم شێوەیە بوون. وتیان چی دەکەیت؟ ئێوەی کورد هەموو شتێکتان بەگوێرەی ئیخلاس داناوە و دیار نییە ئەو فارسانە کێن؟ کەس نییە. باشە ئەگەر هەموو کەسێک هەموو بوونی سیاسی خۆی بەجێبھێڵێت و بە جانتایەکەوە بچێتە کوردستان، کەس لەوێ نامێنێت. ئەگەر دوو ساڵ چاوەڕێی بکردایە، دەیبینی ئەوانەی کە کەس نین و بە کراسێکەوە هاتوونەتە کوردستان، هەموو ڕێکخراوەکانیان لەگەڵ خۆیان بردووە و ڕۆیشتوون. کەواتە دەبێ کەسێک هەبووبێت. ڕەنگە مێژووی شتە ماددییە زیاترەکان جیا بێت لە بیست کەس یان زیاتر لە چادرێکدا. بە هەر حاڵ ئەم ئارگیومێنتە کە ئەمانە کەس نین، بۆچی ئەمە دەکەن، سەربەخۆیی خۆت لەدەست دەدەیت و ئەمە ناکەیت، قسەی عز الدین حوسێنی و جەلال تاڵەبانی لەو کاتەوە و پێش و دوای ئەوە بوو. بزووتنەوەی تۆبەکارانی کۆمەڵە، ئەوانەی کە گیراون و لەسەروی ئەمانەوە مەعروف کیلانە بوو، دەیانگوت نابێت ئەو حیزبە پێکبهێنرێت. ه□□□ی حزبی دروست مەکەن، حیزب خیانەت لەخەڵکی کورد و خیانەتێکە لە کومەڵە کە بەقەد سپای پاسداران کۆنە. هێندەی عەز الدین حوسێنی کۆنە، بەقەد جەلال تاڵەبانی کۆنە. وە هەموویان

قسەیان دەکرد. ئەمڕۆ دوای بیست ساڵ و نیو، دوو میوان و خانەخوێیەک پێکەوە ڕۆیشتوون، ئەوان لە یەک لا وەستاون و تەنها ئەمە بەرگری لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران دەکەین. بێگومان دواتر دەگەڕێمەوە بۆ ڕەوتی کۆمەڵە. حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بۆتە ئەزموونێک کە ئەمە بەرگریمان لە دروستبوونی کردووە. ئەمە بەرگریمان لە ڕەسەنایەتییەکەی کرد. عەبدوڵڵا موهتەدی خۆی ئەمڕۆ چووە سەر پێگەی عزەدین حوسێنی و جەلال تاڵەبانی و مەعروف کیلانێ و دەوڵەت نەدەبوو ئەو حزبە دروست بکرایە. من لێرەدا مەبەستم لایەنی تەبەکاری مەعروف کیلانێ نییە. مەبەستم لە هەڵوەستەکەی ئەوە. گرنگ نییە ئەمەی وتووە یان لەبەر ئەوەی ئەمەی وتووە بڕیاری هاوکاریکردنی داوە. بەڵام هەرچۆنێک بێت ئەم هەڵە لەدەرەوەی ئەمە و لە شاردا بوونی هەبووە. لە لادێدا لەسەر دیواردەیانووسی مەنسوور بەڕایە. یەکەیەکی سەربازی نزیک وەک زۆررە دەگوترا لە کۆمەڵەدا هەیە کە هەرگیز پێکهێنانی ئەو حیزبەیان قبووڵ نەدەکرد. ئەمە دەمانگوت ژن دەبێت سەرپۆشەکەی لاببات، دەیانگوت هەندێ پێشمەرگەی ئەم یەکەیە قبووڵی ناکەن. ئەگەر لە هەر پێشمەرگەیەک بپرسیت ڕازیت ئەڵێ بەڵێ. بەڵام یەکەیەکی بەناو هەبوو کە بەدەوری خۆیدا دەسووڕایەوە، حیزبی قبووڵ نەدەکرد، یەکسانی ژن و پیاوی قبووڵ نەدەکرد، چەکدارکردنی ژنی قبووڵ نەدەکرد، بانگەشەی دژ بە ئایین قبووڵ نەدەکرد، ئارگومێنتەکەی مارکسی قبووڵ نەدەکرد. ئەمانە بوونیان هەبووە. دواتر بێگومان کۆمەڵە دەنگی بە پێکهێنانی ئەو حیزبە دا. چەند کەسێکیش بە نەرێنی دەنگیان دا. ئەوان نەیانویستووە دروست بێت. لە ئەنجامدا ئەوەی دەیبینین ڕەوتەکە کە لە ڕوانگەی ناسیۆنالیزمی کوردییەوە دژی پێکهێنانی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بوو. حیزبی دیموکرات یەکێک لەو هێزانە بوو کە نەیدەویست ئەم حیزبە دروست بێت. با چەند وشەیەک لەسەر ئەو سەردەمە بڵێین. لەو کاتەدا حیزبی دێموکرات لە شورای میللی مقاوەمەتدا بوو. بەرگرییەکانی بوونی ئەو لە حیزبدا بە مەیلی ناسیۆنالیستی لەبیرمە. ئەوان دەیانگوت دێموکراتەکان لەگەڵ شورای نیشتمانی بەرگریدان ڕۆیشتوون، ئەمەش لەگەڵ حیزبی کۆمۆنیستی ئێرانیدا ڕۆشتووین.

کاتێک حیزب دروست بوو، عەبدوڵڵا موهتەدی، سکرتێری گشتیی حیزب، وتارێکی بە هەمووان پێشکەش کرد کە هیچ شتێکی گرنگ ڕووی نەداوە. دەبینیت من سکرتێری گشتی حیزبم، دەبینیت کۆمەڵە زۆربەی ئەندامانی ئەو ڕێکخراوانە پێکدەهێنێت. ئەو وەڵامی ڕەشبینییەکی دەدایەوە. وەڵامی هێرشێکی ناسیۆنالیستی دەدایەوە لە دەیدا کە هەستی بە متمانەیەکی زۆر نەدەکرد. پێی وا نەبوو بەرگەی بگرێت. ناچار بوو

بڵێت سەیرکە هیچ شتێک نەگۆڕاوە. ئەم بزووتنەوەی ناسیۆنالیستییە لەو سەردەمەدا بوونی هەبووە و لەگەڵ پێکھێنانی حیزبدا پەیوەندی بە حیزبەوە کردووە. یەک دوو کەسیان ڕۆیشتن و بوون بە ڕێبەری حیزبی دێموکرات. ئەگەر عەبدوڵڵا موهتەدی لەو کاتەدا ئەم کارەی بکردایە، یەکەمین ڕێبەری حیزبی دێموکرات بوو. یەکێک لە هێڵە تەبلیغییەکانی حیزبی دێموکرات لەدژی حیزبی کۆمۆنیست و کۆمەڵە بەڕێکەوت ئەم هێڵە بوو. هەموو حیزب و گروپەکانی چەپ لە ئێران دەیانگوت نا بێت ئەم حیزبە دروست ببێت، لاوازە، دروستکراوە و هتد. وەک وتم هەندێک کەس دەیانویست حیزب ڕێکخستنەکانی خۆیان بھێڵێتەوە. ئەگەر ئاهەنگمان نەبوایە، ئەوا بەرەوڕووی هێرشی سوپا و ئەوەی پێی دەوترێت "زوڕە زوڕی تۆبەکارەکان"دا زیانیان بەردەکەوت. ئەوان پێیان وابوو ئێمە لەگەڵ حزبدا دەبینە خاوەنی سەرێکی گەورەتر ، کە دەتوانێت بە ڕۆحیەت و متمانە بەخۆبوونەوە تێیدابمێنێتەوە و چالاکی بکات. ئەوان حیزبیان بۆ کاری ڕێکخستن دەویست. ڕێکخستنەکەی لەسەر بنەمای نەبوونی ستراتیژی چینایەتی دامەزراوە. لە دڵی ئاڵوگۆڕەکاندا ئارام دەگرێت تا گۆڕانکاریییەکانی دواتر چاوەڕێی پەرەسەندنی داهاتوو دەکات بۆ ئەوەی لەم کۆگایە دەریبھێنێت. ڕێکخستنەکە ئەوە بوو: با بەرەنگاری ببینەوە، هێز لەدەست نەدەین، پارە لەدەست نەدەین، ناوچە لەدەست نەدەین، ڕووخسار لەدەست نەدەین، باهەبین، ئەوانی تریش هەن. ئاخر کۆماری ئیسلامی ئەبەدی نییە. ئێمە دەمێنینەوە تا کرانەوەیەک دروست دەبێت. و لە کۆتاییدا هێڵێک هاتە ئاراوە کە کۆمۆنیزمی بۆ چالاکیی کۆمۆنیستی دەویست. حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری درێژکراوەی ئەم هێڵەیە. کتێبێکی زۆر باش له باره ی ئه م بابه ته کتێبێکه به ناوی "سه باره ت به چالاکیی حیزب له کوردستان – به ڵگه نامه کانی باسە نێوخۆییه کانی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران" که له لایه ن ناوه ندی کۆمۆنیزمی کرێکاره وه چاپکراوه ، که سەر به هه مان قۆناغه . دڵنیابە هەوڵی خوێندنەوەی بدە. ئەو هەموو پرۆسەکە ڕوون دەکاتەوە کە من بە وردی وتم، مەیلی چی بووە، بیری لە چی دەکردەوە و بۆچی هاتۆتە ئێرە.

دوای پێکھێنانی حیزب و بەناو مانگی هەنگوینی، لێکترازانی ئەم مەیلانە دەستی پێکرد. ماوەیەک وەک حیزب بە گشتی قسەمان کرد. هەر گوتارێکم لە کۆنگرەدا پێشکەش دەکرد، دەمگوت "ئەمە بۆچوونی ئێمەیە"، "حیزب ئەمە دەڵێت"، "مەکتەبی سیاسی ئەمە دەڵێت"، "بەباوەڕی ئێمە..."، "هێڵەکەمان دەڵێت..." و هتد لەسەر. ئەم دۆخە تا باسەکانی کۆنگرەی دووهەمی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران هەر وەک خۆیەتی

. ئه گەر به وردی سه یر بکه یت ئه م جیاوازییه له باسه کانی کـۆنگره ی دووه می حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا ده بینیت. بەڵام هێشتا، من وەک نوێنەری ڕای گشتی “زۆرینە” لەوێ بەشداریم کرد. ئەگەر ئەمە وا نەبووایە. پێش ئەوەی بچینە کۆنگرە، لە مەکتەبی سیاسی گوتم ئەم دۆخە بۆ ئێمە ناپایەدارە. شتێکم هەیە بیڵێم. حیزب بچێت کار لەسەر هێڵێکی تر بکات. من درێژەدان بەو دۆخەی ئێستا قبوڵ ناکەم و نەکردنی هیچ شتێک، و ئەو پاسیفی□ت و نەبوونی هێڵەی کە هەمانە و تەنها سەیری ڕێکخراوەکان دەکەین. وشەیەکم هەیە کە دواتر قسەکانمان بوونە ئەوەی ئێوە دەیبینن. وتیان باشە وەرە پێم بڵێ. بەڵام بە نەریتی ئەو سەردەمە هەموومان هاوڕێ بووین و ئەم قسانەم بە ناوی قسەی هەمووانەوە گوتم. بێگومان هەمووان خۆکارانە قبوڵیان کرد و هەمووان بوون بە کۆمۆنیستێکی کرێکاری. بەڵام لە واقیعدا ئەم ک□□□نانە دەست دەکەن بە کرانەوە.

ئاراستەیەکی بنچینەیی پرسەکە بریتییە لە ئاراستەکردن بەرەو چینی کرێکار و کۆمۆنیزم. کۆمۆنیزم و چینی کرێکار ئەو کۆڵانەن کە هێڵی ئێمەیان جیاکردەوە. ئێمە دەمانگوت: “دەمانەوێت کاری کۆمۆنیستی بکەین”، “دەمانەوێت لەگەڵ چینی کرێکار کار بکەین”، “کرێکاران لە شارن”، “بۆیە بزووتنەوەکەمان بزووتنەوەیەکی شارستانییە” و هتد. و ئەمەش دژایەتی بوو لەگەڵ بۆچوونە زاڵەکاندا. بۆ نموونە لەگەڵ تێڕوانینەکانی شێوازی کارکردنی کۆمەڵەدا دەک□وتەدژایەتیەوە. لەگەڵ شێوازی بیرکردنەوەی هەڵوەشێنەرەوە و شکستخوازانەیە کدا کە دەیانگوت قۆناغەکە قۆناغی پوکانەوەیە و دەبێبیرێکیتر بیربکەینەوە. کەوتنە ناکۆکی وردە وردە زیاتر دەبێت، قووڵ دەبێتەوە و دەگۆڕێت بۆ ناکۆکییەکی گەورە لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا. تەنانەت پێش قەیرانی س□قی□ت و پێش داڕمانی بلۆکی ڕۆژهەڵاتیش. بەهۆی ئەم مشتومڕە ناوخۆییەوە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران تووشی گرژییەکی ناوخۆیی دەبێت و ئەم سێ هێڵەی تێدا دەبینین. هێڵی ناسیۆنالیستی کورد تا کۆتایی کە عەبدوڵڵا موهتەدی گروپەکەی پێکدەهێنێت بە کردەوە بێدەنگە. واتا تا دامەزراندنی ڕێکخراوی زەحمەتکێشان ، هێڵی ناسیۆنالیستی کوردی، جگە لەو ماوە کورتەی کە جەلال تاڵەبانی و جۆرج بوش سولەیمانیان داگیرکرد، بێدەنگە و گوێ دەگرێت و هیچ ناڵێت. ئیستفزاز دەکات، درۆ دەکات، لەپشتەوە چەقۆ دەوشێنێت، تیرۆر کەسایەتی دەکات، بەیتی نائومێدی دەڵێت. بەڵام نایە بۆ هیچ شوێنێک بۆ ئەوەی بۆچوونی خۆی دەرب□□□ت. ناکرێ بگوترێ فیدرالیزم، ئۆتۆنۆمی، مردن بۆ کۆمۆنیزمی کرێکاری و حیزب دروست نەکرابا. ئەوەی ئێستا ڕێکخراوێک دەیکات. هەرگیز نەهاتبوون ئەمە بڵێن. بەڵام ئێمە دەمانزانی ئەمە هێڵی ئەوانە. ئێستا لەگەڵ ئەو

ڕووداوانەی دوای ئەم ڕووداوە ڕوویان دا، ئەگەر کەسێک، حیزبێکی کرێکاری، حیزبێکی توودە، لیبراڵێک، حیزبێکی خوردادی، یەکێک لە ڕێکخراوەی زەحمەتکیشانییەکان، یەکێک لە کۆمەڵەییەکان، دابنیشێت و خۆی بکاتە قازی دەڵێت کە باسەکەی ئەوان مەیلەکان ڕاست بوون. نەک تەنها ڕاست بوو، زۆر ڕاست بوو. ئەوەندە کە بزانین هەریەک لەو ڕەوتانە ڕێکخراوەکانی خۆیان دیاری کردووە. جیا بووینەوە و دەبینین چی لە دەرچووە. ئەمە هەڵەی حەجاریانمان هەیە کە لەم دوایانەدا لەمان جیابوونەوە. ئەو پێی وایە کە کۆماری ئیسلامی خەریکە دەگەڕێت بۆ حکومەتێکی بۆرژوازی تەقلیدی و ئەوەی لە ئێراندا دەگوزەرێت، قەیران نییە، نە شۆڕشیش ڕوودەدات، نە کەسیش دەیەوێت ڕووخاندنیش ڕوبدات. ئەمەش گەڕینی حکومەتە بۆ حکومەتی چینی دەسەڵاتدار. حەجاریانیەکان لە ناوەوە ئەمە دەڵێن، لە دەرەوە دەیڵێن. جگە لەمانەش کەسانێکمان هەیە کە بە دوای ئۆتۆنۆمی و فیدرالیزمدا ڕۆیشتوون و کۆمۆنیزم بە خراپ و چەواشەکار ناودەبەن. ئەمە ئەوانەی دانیشتوون و سەریان کردوە بە ژێر بەفروە و دەمانەوێت ئەو ڕێکخراوانە سەیری ئەو زەڕەیە کە لێی ماوەتەوە نەکەن. وە ئەو کەسانەمان هەیە کە چوون و هێڵی کۆمۆنیزمی کرێکاری خۆیان کردەتە ڕێکخراوێکی سەربەخۆ و خەریکی کاری خۆیانن. ئەگەر کەسێک دادپەروەر بێت، تۆزێک ڕێزی بۆ ڕاستییەکان هەبێت، کەمێک ڕێزی بۆ زانست هەبێت و ئەگەر بەڕاستی ڕاستگۆیی خۆی بهێنێتە ئەم باسە، ئەوا تێدەگات کە ئەم مەیلانە ڕاستەقینە بوون. عەبدوڵڵا موهتەدی دان بەوەدا دەنێت کە بەم شێوەیە بووە. دەڵێت سێ مەیلی هەبووە، من لە سێیەمەوە بازم دا بۆ یەکەم! لە دووەمدا ماوەیەکم بەسەر برد، بینیم کە هیچ سوودێکی نییە، بۆیە چوومە سەر یەکەمیان. عومەر ئیلخانیزادە پێشتر لە نێوان یەکەم و دووەمدا سەفەری دەکرد، ئێستا ڕۆشتووە و لە یەکەمدا ماوەتەوە. محەممەد شافیعی پێی وابوو لە ڕەوتی سێیەمدایە، ئێستا لە یەکەمدایە، فاروق بابامیریش هەروا. ڕەنگە پێویست بێت سەرمان بخەینە خوارەوە چونکە ڕەوتی سێیەم هێزی زیاتری پێبەخشیون لە ڕەوتی دووەم! ئەمانە واقیعی مەیل و دابڕانەکانن کە سەریان هەڵدا. تەنانەت پێش ڕووخانی سۆڤیەت و قەیرانی بلۆکی ڕۆژهەڵات، ئەم دابڕانە قووڵتر بووەوە. نازانم تا چەند بەدواداچوونت بۆ مشتومڕەکانی ئەو قۆناغە کردووە، بەڵام لە کۆنگرەی ٣، لە پلینۆمی ١٣، لە پلینۆمی ١٤، پلینۆمی پازدە و لە پلینۆمی ١٦دا دەتوانرا ئەمە ببینیت. و پاشان لە ڕووداوەکانی شەڕی کەنداو و قەیرانەکانی کوردستانی عێراق. بە ڕوونی دەتوانی ئەم ڕەوتانە ببینیت. کەبوونە هۆی ئەوەی، بۆ نموونە لە دوای کۆنگرەی سێیەم، خۆم بە پۆستی مەکتەبی سیاسی کاندید نەکەم. وتم کە من

بەشوێن بیرۆکەکانی خۆم دەڕۆم. کۆنگرەی سێیەم حزبی کۆنگرەیی بوو کە لە پێگەی هێڵی ٢ و بە هاوکاری هێڵی ١، هاواریان دەکرد کە ئەمە شۆڕشگێڕی و بزووتنەوەی ناوخۆیی دەهێنین. لە کۆنگرەی سێیەمیشدا هەمان خەتی هەبوو کە ئەمڕۆ دەیگرێت. دوای شەش حەوت مانگ دیسان باسی کۆمۆنیزمی کرێکاری لەدەرەوەی کۆمیتەی ناوەندی و لەدەرەوەی هەڵبژاردن و دەرەوەی کۆنگرە لاپەڕەکەی هەڵدایەوە. دوای ساڵێک و دوای پلینۆمی ١٦، ڕابەرایەتی کۆمەڵە لە دەستی چەپدایە. هێڵی چەپ دەڵێت ئەمە سیاسەتی ڕاستە و سیاسەتی هێڵەکانی 1 و 2 هەڵەیە و لایەنگری کۆنگرەی شەش کۆمەڵەیە کە بڕیارنامەکانی هێڵی چەپی پەسەند کردووە.

٢- هۆکارە سیاسیی و کۆمەڵایەتییەکان:

کۆتایی هاتنی شەڕی ئێران و عێراق، شەڕی کەنداو، داڕمانی یەکێتی سۆڤیەت، چارەنووسی ناسیۆنالیزم لە چوارچێوەی هەرێم لە سنووری دابەشبوونە ناوچەییەکان، کێشەی “دیپلۆماسی” لەگەڵ حکومەتی عێراق، بەدەسەڵاتگەیشتنی حزبە ناسیۆنالیستەکان لە کوردستانی عێراق…

دەمەوێت چەند شتێک لە بارەی ماوەی نێوان کۆنگرەی شەشەمی کۆمەڵە و کۆنگرەی سێیەمی حیزب واتە لە ساڵی ١٩٨٦ تا ١٩٨٧ بڵێم. لەم نێوەندەدا شتگەلێکی سەرنجڕاکێش ڕوویدا. کۆنگرەی شەش کۆمەڵە کۆنگرەیەک بوو کە تیایدا کۆمەڵە ڕۆشتە سەرهێڵی چەپ. بەڵگەنامەکانی ئەو کۆنگرەیەم نووسی. ستراتیژی حیزب لە کوردستان، تێبینییەکانم لەسەر چالاکیی سەربازیی حیزب لە کوردستان، ئاگربەستی تاکلایەنە لەگەڵ حیزبی دێموکرات. ئەمانە هێڵەکانی من بوون. چوومە ژوورەوە و ئەمانەم بەرزکردەوە. خۆشبەختانە ئیبراهیم عەلیزادە لەسەر ئەم خەتە بوو. عەبدوڵڵا موهتەدی دژایەتی ئەم باسانە دەکات، خۆی بەدوورگرت، لەو کاتەدا ئامادەنەبوون بە مانای دژایەتی دەهات، هەروەها چەند کەسێکی دیکەی ناو کۆمیتەی ناوەندی. ئەم کەسانە هەر لە شیکردنەوەی ئەمەوە بۆ حیزبی دێموکرات تا ئاگربەستی تاکلایەنە ئەم باسانەیان قبوڵ نەکرد.

کۆنگرەی شەشەم باسی ئەم هێڵی کرد. بەگومان لەو نێوەندەدا ئۆردوگاکان بۆردومان کران و نەمتوانی بەشداری ئەو کۆنگرەیە بکەم. پەسەندکردنی هێڵی چەپ لە کۆنگرە پەسەند دەکرێت. لە سەردەمی کۆنگرەی شەشەمی کۆمەڵە کە بە ڕواڵەت هێڵی چەپیان لە کۆمەڵە دامەزراند، تا کۆنگرەی سێیەمی حیزب کە بە کردەیی چەپەکانیان سەرەوەی حیزبیدا ڕیشکێش دەکەن، چی ڕوویدا؟ ئەوەی ڕوویدا کۆتایی شەڕی ئێران و عێراق بوو و هەروەها ئەو لێدانە کوشندە سەربازیانەی کە لێماندرا. وە ئەو کەشوهەوایە کە زاڵ بوو کەشوهەوای نائومێدی

بـــوو. ئەو کەش و هەوایەی کە قوربانیمـــان لێ وەردەگـــرن، ئەو کەشـوهەوایە کە ئێمە لەنـاو دەچیـن، ئەو کەشـوهەوایە کە "ئێسـتا باسک□ لەسەرڕۆحیەتە" و ڕۆحیەت دەبێت بەرز بکرێتەوە. کاتێک شەڕ کۆتـایی هـات، لە پلینـۆمـی کۆمیتەی ناوەنـدی حیزبـدا بڕیارێکمـان پەسەند کرد کە وابەستەییمان بە عێراق کەم بکەینەوە. هەوڵ بدەین چ لە ناوەوە و چ لە دەرەوە لەسەر پێی خۆمان بوەستین. هێڵێک کە خەریکی ئیدارەی ڕێکخستن بوو و هەروەها هێڵی نیشتمانی عێراقی بە تاکە ڕێگای ڕزگاری و مانەوە زانی. د□دانێک کە ئەم هێڵە لەسەر ئەوەی کە "ئەوانەدەیانەوێت پەیوەندی عێراق لەگەڵ کومەڵە تێکبدەن" دەستیپێکردبوو، دیار بوو. لە نێوان کۆنگرەی ٦ی کۆمەڵە و کۆنگرەی ٣ی حیزبدا، کەش و هەوا گۆڕا، چونکە ڕێکخراوەکان لەژێر مەنگەنەی فیزیکی، دارایی، ماددی، ئایندە و هتد بوون. چوون بۆ ئەوەی بزانن سەرچاوەی ڕۆحیە چییە بۆ ئەوانەی بڕیارە لە شاخ و گردەکاندا بەبێ ئاسۆیی و بە تفەنگێک و بە ئازاری پشتەوە چاوەڕێ بکەن بزانن چیە؟ کۆمۆنیزم ناتوانێت هیچ ڕۆیەتێک بە کەسێکی لەو جۆرە بدات. ئەگەر بڕیارە لەسەر لوتکەی شاخێک دابنیشیت و دڵخۆش بیت کە بەم زووانە دەگەڕێیتەوە شار، پێویستە بچیت و نەریتی سیاسی ئەوانی تر بەکاربهێنیت. وە ئەم کارەیان کرد. لە ماوەی شەش حەوت مانگدا، وەها ناسیۆنالیزم و تەشکیلاتی پەرستنی و دەمارگیری کومەلە و بژی ناوەوە(داخل) بەرز بووەوە کە کاتێک ئەو کەسانەت لە کۆنگرەی سێهەمی حیزبدا بینی، ئیتر نەتدەناسیەوە. تەنانەت وەڵامی سڵاویشتیان نەدایەوە. دادگاییان کردبوویت و حوکمیان دابوویت و جێبەجێیان کردبوو و هاتبوونە کۆنگرە. لە کۆنگرەی سێهەمدا هێڵەکەمان شکستی هێنا. ئەگەر بەڵگەنامەکانی کۆنگرە بخوێنیتەوە بۆت دەردەکەوێت کە ئێمە گوتمـان ئەم شتانە هیچ سودێکیـان نیە، پێداگرتن لە زینەکە نیە. ئەو کۆنگرەیە شکستی کۆنگرەی چەپەکان بـوو و دوای ئەو مـاوەیە ئێمە چیتر وەک کۆمیتەی ناوەندی بەدواداچوونمان بۆ گفتوگۆکەمان نەکرد.ئیتر ئێمە وەک خۆمان قسەمان دکرد. وە باقی چیرۆکەکەش دەزانیت.

قەیرانی کەنداو و ڕووخانی یەکێتی س□قی□ت ڕووداوی گرنگ بوون. هەر لەبەر ئەمەشە دەڵێین کەسەکان گرنگ نیین. تۆ پرسێکی وەک داڕمانی بلۆکی ڕۆژهەڵات دەخەیتە بەردەم ڕێکخراوێک لە یۆنان، ئەوان لێکجیادەبنەووە. ماوتسیتۆنگ لەسەر پارە لەگەڵ ستالین کێشەیان هەبوو، دوو باڵی گرنگ لە کۆمۆنیزمی نێونەتەوەییدا دروست دەبێت، تابگات بەوەی کە بلۆکی پەیوەندیدار کۆتایی بێت. ڕیگانیست و تاچەریستەکان هەموو شتێکیان داگیر کرد و تاڵانیان کرد. ئاشکرایە

کە حیزبێکی کۆمۆنیستی لەم بەشەی جیهاندا کاریگەری لەسەر دەبێت. ئەگەر بچن باسەکانی ئەم قۆناغە بخوێننەوە، تێدەگەن کە هەموو باسەکەمان ئەوەیە کە ناتوانین بەم ئاوێتە هاوپەیمانییەی هێزە ک□م□ایەتی و سیاسییە جیاوازەکان بچینە سەر ئەم تالوکەیە. دەبێت بیربک□ینت□وە. پێویستە لە بەردەم داڕمانی بلۆکی ڕۆژهەڵات و شەڕی ئەمریکا لەگەڵ عێراق، لە دۆخێکدا کە هەناسەدان قورس بوو، بوەستین و قسە بک□ی□ن. ئێمە ناتوانین لەگەڵ کۆمەڵێک کەسدا بچینە چارەنووسێکی وا کە ئێستا دەزانن ئۆتۆنۆمی، فیدراڵیزم، مردن بۆ کۆمۆنیزم و ئێمەی "کوردی ڕاستگۆین" پایە ئایدۆلۆژییەکانی پێکدەهێنین. تەنانەت پێش ئەوەی ئەمە بڵێین و پێش ئەوەی ببێتە پرسێکی جددیش شەڕوکێشەیان لە دژی ئێمە بەرپاکرد. ئێمە شکستمان پێهێنا. بۆ جاری دووەم کە دەستیان بە پشێوی نانەوە کرد، بڕیارماندا حیزب بەجێبهی□□ین. ئێمە جارێکیان خەتی ناسیۆنالیستیمان لە ڕێکخراوەکانی کوردستاندا تێکشکاندو پاشەکشەمان پیکرد و ڕێکخراوەکانمان لە دەستی دەرهێنا. کاتێک جەلال تاڵەبانی بۆ جاری دووەم ئاڵای ناسیۆنالیزمی لە سلێمانی هەڵکرد و دەرکەوت کە بەهەشت ل□ بەردەم ناسیۆنالیزمی کورددا کراوەتەوە و مارکسیزمیش لەسەر شانۆی جیهانیدا لە دۆخێکی خراپدایە، دیمەنەکە وەرچرخا بۆ ئەوەی کە لەبنەڕەتدا بۆچی ئەبێت مارکسیست بیت ؟ لینین هەرچی گوت و گوتوویەتی، بژی واقیعی شیرین عەینی و… و بەم ئاسۆیە ڕۆیشتن. ل□□□دا، ئیتر هەڵە بوو حزبی کۆمۆنیستی بهێڵیتەوە و خۆ فریودان بوو. بڕیارماندا لە حزبی کۆمۆنیست دەربچین.

ڕوخانی ڕۆژهەڵات مارکسیزمی ل□ بەرچاو خست. ڕۆژهەڵات مارکسی نەبوو، بەڵام ڕووخانی ڕۆژهەڵات مارکسیستی ل□ بەرچای هەمووان خست. هۆکاری ئەوەی کە هەندێک کەس لە کوردستان گوێیان لە قسەی کەسانێک کە وادیارە لە تارانەوە بە یەک کراسەوە هاتوونەتە کوردستان، لەبەر ئەوە بوو کە پێیان وابوو کۆمۆنیستن. کۆمۆنیست هێشتا سۆز و خۆشەویستی هەبوو. کاتێک کۆمۆنیست هیچ جەزبەی نەبوو، بە ئاسانی لە دژی مەنسوور حیکمەت کە تادوێنێ پێی لە لە ئۆتۆمبێلەکە نەختوەتە دەرەوە لەدەوری کۆبوونەتەوە،قسەی ناشیرین و سوکایەتی کردوە. ئەمەش بە ئاسانی دەکرا ئەنجام بدرێت. ئەگەر باسی کۆمۆنیزملە گۆڕیدا نەبێت، ئەم کەسە و ئەوانەی خۆیان بە کۆمۆنیزمەوە دەبەستنەوە چ بەها یەکیان هەیە؟ ئەوان دەستیان بە کودەتایەکی خزان کرد، کە ئێستا ڕابەرەکانیان لەم ڕێکخراوی زەحمەتکێشانەدا دەبینین، ئەو کودەتای خزانە کە لەسەر پرسی جەلال تاڵەبانی و دۆسیەی سولەیمانی دەستیان پێکرد، ئەو باو□□ی لای ئێمە دروست کرد کە دەبێ بچین. لە گەڵ خۆمدا کەوتمە بیرکردنەوەی ئەوەی کە ئیتر

ئێمە ئەم پرۆسەی دووەمە لەدەست دەدەین. ئێمە لە قۆناغی یەکەمدا سەرکەوتنمان بەدەستهێنا چونکە یاساکانی یارییەکە زانرا. حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بەبێ ئێمە پارێزگاری لێناکرێت، بۆیە دەبێت کودەتاچییەکە بگەڕێتەوە دواوە. بەڵام کۆماری ئۆتۆنۆمی سلێمانی نەک هەر بە بێ ئێمە پارێزگاری لێ بکرێت، بەڵکو بۆ ئەمەش پێدەچێت ناچاربن بەسەر تەرمەکانی ئێمەدا تێپەڕێن و پێدەچێت ئەمجارەش ببێت. هێرشی یەکەم هێرشیتەشکیلات چیەکان بوو، بەڵام هێرشی دووەم هێرشی ئەوان نەبوو، هێرشی هێڵی یەکەم بوو، واتە ناسیۆنالیستەکان. ئەگەر سەیری نووسینەکانی عەبدوڵڵا موهتەدی بکەیت لەو ماوەیەدا، دەتوانی گواستنەوە لە ئۆردوگایەکەوە بۆ ئۆردوگاکەی تر ببینیت و کارەکانیان ئەمڕۆ لە دڵسۆزی بۆ هێڵەکەیان زیاتر نییە. لە ئەنجامدا لە قەیرانی دووەمدا، کاتێک شاوشیسکۆیان گرت و لە یەک ڕۆژدا کوشتیان، لەبارودۆخێکداکە ئەگەر بتووتایە کۆمۆنیستم خاوەن خانووەکە کرێی خانووەکەی هەڵوەشاندەوە ، لەو بارودۆخەداکاتێک کەناسیۆنالیستەکان هێرشیان کردە سەر ئێمە، هەرچەندە لەگەڵ ئەوەی لەڕێکخراودا هەرگیز ژمارەیەکی زۆر نەبوون ، هەرچەندە هەموو پایە ڕێکخراوەییەکان لە دەستی ئێمەدا بوو، هەرچەندە هەموو ناسنامە و مۆر و واژۆی ڕێکخراوەکان ئێمە بووین، بەڵام هەموو شتێکمان بەجێهێشت و ڕۆیشتین. ڕوونی دەکەمەوە کە بۆچی لە ژێر ڕۆشنایی ئەوەی ئەمڕۆ ڕوودەدات، کارێکی یەکجار دروست بوو. هەرچۆنێک بێت، ویستم بڵێم حیزبی کۆمۆنیستی ئێران لە پڕۆسەیەکی ماددی مێژووییدا و بە هۆی بارودۆخی سیاسی و بە هۆی جیاوازی چینایەتی و بزووتنەوەکانی تیایدا دابەش بوو. من تا ئێستا بڕیار نەبوو گوێ لە وتارەکەی کاک ئیلخانی زادە بگرم. ئەگەر یەکێتی س□قی□ت ن□□□وخابا و جۆرج بوش سولەیمانی نەدایە دەست جەلال تاڵەبانی، نەماندەتوانی بەدیار قسەوباسی کەسێکەوە دابنیشین کە فیدرالیزمی دەوێت. کێشەکەی لەگەڵ ئێمە لەسەر خودی پرسی فیدراڵیزم دەستی پێکرد. لەسەر پرسی دیموکراسی لەگەڵ ئێمە دەستی کرد بە مشتومڕ. شەڕەکەی لە مەسەلەی مافی دیاریکردنی چارەنووسی لە ئێمەوە دەستی پێکرد. لە کاتی باسی ژندا شەڕی لەگەڵ ئێمە دەکرد. لە شۆڕشی فەرهەنگی لە ئێران و لە مشتومڕی حەجارییەکان لەگەڵ ئێمە خەباتی دەکرد. و بەم شێوەیە ڕوویدا. لە هەر ی□ک□□ک لەو قۆناغانەدا هەندێک کەس لە ئێمە جیابوونەوە. لە ئەنجامدا ئەم پرۆسەیە بە هۆکاری سیاسی چارهەڵنەگر بوو. ئەم کەسانەی بەشداری ئەو پرۆسەیەیان کرد، تەنانەت ئەوانەی کە هیچ ڕێزێکم بۆ بۆچوونەکانیان نییە، سەرێک لە چەپی دوور بەرزتر بوون. هیچ کامیان مر□قی خۆبەزلزان و بچووک نەبوون. هەموویان کاری گەورەیان کردبوو و جیابوونەوەیان بەهۆی فێڵکردنی کەسێکەوە نەبوو.

وا نەبوو. ئەوان مرۆڤی گەورە بوون، بەشداری پرۆسەیەکی گەورەیان کرد و بە هەی دەرئەنجامی ئەو پرۆسەیەوە لەیەکتر جیابوونەوە. ئەم کەسانە سێ چوار ڕێکخراوی جیاوازیان دروست کرد و ئەگەر ئەمڕۆ ئاروەند ئەبراهامیان بیەوێت جیاوازییەکانیان ڕوون بکاتەوە، ئەوا دەتوانێت لە یەک لاپەڕەدا ئەوە بکات. ئەمڕۆ ئەگەر کەسێک بیەوێت ئەم پرۆسەیە شی بکاتەوە، ئەوا بە شێوەیەکی سیاسی ئەو کارە دەکات. چەپ، ڕاست، ناوەند، ناسیۆنالیزمی کوردی و هتد نیشان دەدات. ئەمانە ئەو هەڵانەن کە مانایان هەبوو، جیاکرانەوە. نەک لەبەر ئەوەی کورد و فارسن و بەم شێوەیەش ڕاستگۆ و ناپاکن، نەک لەبەر ئەوەی هەندێک کەس زوو ڕایشتن، چەپ ڕەویان کرد، بە تەنەکی خراپ قسەیان کرد، کتێبەکی بەڕێگەنامەیان بڵاوکردەوە، هەڵسوکەوتی باشیان نەکرد و هتد. چونکە بە ئەمڕۆ ئاسانە، ئەگەرحزبی بەلشەفیکیش ڕووبەڕووی ڕووداوەکی جیهانیی وەها ببوایە، ئەوان دەبوونە هەشتا و پێنج مەزهەب. هەمووان بوون بە دەکرا چ جۆرە ڤاکسینەکمان پێ بدرێت تا لە بەرامبەر سەرهەڵدانی دووی خەرداد، کە تایی هاتنی شەڕی ئێران و عێراق، داگیرکردنی کوردستان لە لایەن هێزەکانی کۆماری ئیسلامی، ڕووخانی بلۆکی ڕۆژهەڵات، ئەوشەڕەی ئەمریکا و عێراق، سەرهەڵدانی ناسیۆنالیزمی کورد لە کوردستانی عێراق، و ئایا هەشتا پێکەوە وەنە بگرین؟ ئەمەش پراکتیکی نەبوو. ڕەوتی جیاواز هەبوو. بەڵگەش ئەوەیە ئەستا چوار حزب لەی دەرچوون کە جیاوای زەویەوە بە ئاسمان لەگەڵ یەکتر هەیە.

٣- زەمینە بابەتییەکانی دامەزراندنی ڕێکخراوی زەحمەتکێشان:
لاوازی ڕابەرایەتی ناسیۆنالیزمی کورد، دووی خورداد، بەباکی ڕابەرایەتیی کۆمەڵە

دروست بوونی ڕێکخراوی زەحمەتکەسان شتێکە کە ئەگەر ناسیۆنالیزم دەسەڵاتی هەبوایە، دەبوو بیست، پانزە، یان دە ساڵ لەمەوبەر بکرایە. بۆچی ناسیۆنالیزمی کوردی لەو ڕێکخراوەدا ناچار بوو بیست ساڵ چاوەڕێ بکات تا بگاتە ئەم ئاستە؟ ئەمە پرسیارێکە کە دەمەوێت کەمێک لەسەری بمێنمەوە، کە بە بۆچوونی من زیاتر لە هەموو شتێ کەاستی شێوازی مامەڵەکردنمان لەگەڵ ئەم پرسەدا نیشان دەدات.

لەکاتی جیا بووینەوەدا بەشێک لە هاوڕێیان پێیان گوتین ئەمە زەرینەی یەکلاکەرەوەین، بۆچی لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران دەڕۆین؟ بۆچی ناوونیشان و ڕادیۆ و چەک و پارە و هەموو شتێک بە ئەوان جێدەهێڵین و دەڕۆین؟ بۆچی ئەم کارە دەکەین؟ بابەتی من ئەوە بوو کە ئەمە مشتومڕێکە کە نابێت لەم دەخەی ئێستادا بچینە ناویەوە. گوتم بە بۆچوونی من لە ئێستادا کۆمۆنیست کوژییە، ناسیۆنالیزم

دەسەڵاتی لە کوردستانی عێراقدا وەرگرتووە، پارە و چەکی هەیە، سەدەم دژە کۆمۆنیزمە، ئەوا ئایا بڕیارە لە پێگەیەکی دەستوورییەوە بەرامبەر ئەم شەپۆلە بوەستین و بین لێپرسینەوە؟ ئەگەر ئێمە لەو سەردەمەدا هەوڵی یەکلاکردنەوەی (ڕاست)مان لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا بدایە، ئەوانیش هەمان ئەو کارەیان دەکرد کە ئەمڕۆ عەبدوڵڵا موهتەدی کردی. کەسانێک کۆدەبوونەوە و دەیانگوت پێکهه□نانی حیزب لە سەرەتاوە هەڵە بووە، فارسەکان خیانەتیان لێکردین، ئێمە هەموو شتێکمان بە دڵسۆزیەوە جێهێشت، ئەوان هەوڵی دەسەڵاتی خۆیان دەدەن و لەبری ئەوەی لەگەڵ دوانزە کەسدا بچنە دەرەوە، چوونە دەرەوە لەگەڵ سێ سەد کەسەوە دەرچوون. ڕێکخراوێکیان دروست کرد و خۆیان ناویان ناوە کۆمەڵەی زەحمەتکێشان. دە یان دوانزە ساڵ لەمەوبەر هەمان کاریان دەکرد و ئەگەر ئەم کارەیان بکردایە بۆ ئێمە خەسارێکی گەورە بوو. جێمان هێشتن تا لەگەڵ ئەو دیاردەیەدا بڕۆن کە بۆیان بەجێهێشتبووین. ئەگەر ئێمە هەستاین□ و هێڵی ناسیونالیستی کوردمان پاک بکردایەتەوە، دە ساڵ لەمەوبەر ئەم بەرنامەیەی جێبەجێ دەکرد و ئەو کاتەش ئەو سەردەمە بوو کە ئینسانەکانیان لە جیهاندا لەسەر مارکسیست بوون دەدا لەشیش. ئەمڕۆ کە ئەم کارەیان کرد، حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری تەنانەت لەو سەردەمە گەورەتر لە بەردەمیان وەستاوە. ئەمڕۆ کە ئەم کارەیان کرد، چیرۆکی شکستی کۆمۆنیزم کۆتایی هاتووە و لانیکەم لە چوارچێوەی ئێراندا چیرۆکەکە چیرۆکی هێرشی کۆمۆنیزمە. ئێستا کە ئەم کارەیان کردووە، هیچ شانسێک نییە. ئەگەر لەو کاتەدا ئەم کارەیان بکردایە، هەموو ناسیۆنالیستەکانی لە کونەکانیان دەردەهێنا. دەهاتنەوە و هەرکەسێک کە سەر توێشووی کەوتبوو کۆیان دەکردەوە و دەیانبرد. بۆیە دروست ئەوە بووکە ئێمە بڕۆین و هێزی خۆمان کۆبکەینەوە و ڕیزی تۆکمە و بزوتنەوەی خۆمان دروست بکەین. هێزێک کە ئەمڕۆ بۆتە دیاردەیەک و هەموو چەپی ئێرانیش نابێتە گۆشەیەکی بچووکی کادرەکانی. لە ڕووی گرنگی سیاسی و لە ڕووی بڕی هێزەوە. لە ڕووی چالاکی و لە ڕووی قسە ڕوونیەکەوەکە لەگەڵ خەڵکدا دەیکەن.

بۆچی ئەمڕۆ ڕەوتی ناسیۆنالیستی جیا دەبێتەوە؟ بەڕای من عەبدوڵڵا موهتەدی و هاوڕێکانی دە ساڵ لەمەوبەر ئەم هێڵەیەیان هەبوو. هۆکاری ئەوەی کە نەیانتوانی بە سادەیی بڵێن ئێمە ئەم ڕەوتە پێکدەهێنین، شێوازی لە ڕادەبەدەر بۆدواوە گەڕانەوەی جیابوونەوە بوو. گوتمان ئەم ڕێکخراوە هی ئێوەیە، هەموو شتێک هی ئێوەیە و حزبەکەتان هی ئێوەیە، بەڕێوەی ببەن. بەڵێنیان دا کە دەچن لەسەر هێڵی ئێمە بەڕێوەی دەبەن. ئەگەر سەیری بەڵگەنامەکانی ئەو قۆناغە

بکەیت، لە پلینۆمی حزبدا سوێند دەخۆن و دەڵێن پشتیان لە
بناغەکانی بیری خۆیان کردووە و ئەمەش دەچین کۆمۆنیزمی کرێکاری
جێبەجێ بکەین. ئەمانە ئەمەیان لاواز کرد، بەڵام ئەمە خەریکی نۆژەن
کردنەوەی حیزب بووین و حزبی پڕشانازی کۆمۆنیستی ئێران بەرەو
پێشەوە دەبەین. وتمان هەربژیت ئەگەر ئەم کارە بکەیت ئەمەش دەسەزی
ئەوە دەبین. عەبدوڵڵا موهتەدی لەو سەردەمەوە هەوڵی داوە
ئەدەبیاتی بەدیلی ئەو ڕێکخراوە دروست بکات. لە گۆقارەکەیاندا
دەستی کرد بە نووسین لەسەر ئەوەی کە کۆمۆنیزم چییە، دیموکراسی
چییە، سۆقیەت چییە و هتد. هەوڵیدا چیرۆکێک لەسەر بنەمای بەیاخ
کردنی وێنەکەمان بەدەستبهێنێت. وێنەی لیژنەی سەرەکایەتی کۆنگرەی
دامەزرێنەری پیشان دا و وتی ئەمە عەبدوڵڵا موهتەدی و ئەمە
ئیبراهیم عەلیزادە، و نازانین بۆچی کەنغرەک لە ناوەڕاستدا
وەستاوە!! هەوڵیدا وێنەکانمان بەیاخ بکات و لەبری ئەوە کەنغرەک
دروست بکات. شەش حەوت مانگ هەوڵیان دا، بەڵام نەیانتوانی بیبینن.
حیزبی کۆمۆنیستی ئێران دەمامک نییە. دیاردەیەکی ڕاستەقینەیە،
بیرۆکەکان ڕاستەقینەن، کۆمۆنیزم ڕاستەقینەیە، مرۆڤەکان
ڕاستەقینەن، بیردەکەنەوە، هەڵیان هەیە، مێژوویان هەیە، مێژوو
ڕاستەقینە و یادەوەری مێژوویی مانای هەیە. ناتوانیت گۆقارێک بە
تیراژی ٧٠٠ دانە دەربکەیت و دواتر بە دوو بابەتی دیموکراسیەوە،
ئەو پارچە دەستی یەکەم یان ڕەسەنانەی کە مەنسوور حیکمەت یان ئەکس
و وای وتوویانە، وەلا بنێن و ئەوەی تری لە ئابووری خواردنەوە و
“مێژوویەکی کورت” لەسەر یەک دابنێن. .وە بە بەدەستهێنانی دەی ئەو
چەپەی کەماوەتەوە، بەڵێ ئەمانە قسەی سەربەخۆی منن و چاوەڕێی ئەوە
بکەن ئەو بزووتنەوە و ئەوهێڵە یەکگرتوو بن. تاکە هەڵوێستی
ڕاستەقینە بە نۆژەنکردنەوەی کۆمەڵە لە دوای ئەمە ئەو هەڵوێستە بوو
کە ئەمڕۆ عەبدوڵڵا موهتەدی گرتوویەتیبەر. تاکە هەڵوێستی
ڕاستەقینە، لە ڕوانگەی مێژووییەوە، بە بنیاتنانەوەی ڕێکخراوێک
لەبەردەمماندا بە ناوی کۆمەڵە، فۆرمولەکردنی بوو لە بەرامبەر
هەموو ئەزموونەکەدا. ناتوانی بچیت ئەو ئەزموونە بهێڵیتەوە و
بڵێیت من چاکی دەکەم و ئەوانەی دروستیان کردووە هیچ نین. زۆر
جێگای سەرنجە کە ئەمە کە ڕۆیشتین، ڕەوتە چەپەکان گرنگیان
پێنەدەدا کە بەرنامەکەیان چییە و لێدوانەکانیان چییە. قبوڵیان
کرد. بە باوەشی کراوەوە قبوڵیان کرد. هەرچەندە ئەمانە مۆر و واژۆ
و هەموو ئاسانکارییەکانی ڕێکخراوەکان و بەرپرسیارێتی مشتومڕەکانی
پێشوویان لەگەڵ چەپدا هەبوو. بە شێوەیەکی فۆرمی دژی قسەی خراپیان
لەدژی ڕێگای کریکار(راە کارگەر) کردبوو، ئەوان شەڕیان لەگەڵ
دیموکرات کردبوو. بەڵام دیموکرات درکیان بەوە کرد کە گوایە ئەو

شەڕی خۆی لەگەڵ ئەمەدا کردووە.
ڕێگای کرێکار تێگەیشت کە ناکۆکی لەگەڵ ئەمە هەیە، یەکێتی چەپی کرێکاران و هەموو نەتەوەیی- ئیسلامییەکانی دەرەوەی وڵات تێگەیشتن کە ئەوانەی لە حیزبی کۆمۆنیستدا ماونەتەوە ئینسانگەلێکی باشن و مومکینە لەگەڵیاندا ڕێکبکەون و هەموویان وایان وت حیزبی کۆمۆنیستی ئێران کە چاومان نەبوو بیبینین، ڕۆیشت ڕاستە ئەم دیاردەیەی کە ماوەتەوە پێی دەوترێت حزبی کۆمۆنیست، بەڵام لە خۆمانە. دەتوانیت مامەڵەیان لەگەڵ بکەیت. یانیش بەقسەی ئیبراهیم عەلیزادە، وتیان ئەوانە گەلی کوردن، با بچین پێشەکیان بدەینێ. ئەمانە بوون بە گەلی کورد و بانگهێشت کران بۆ ئەوەی بچنە ناو بەرەیەکەوە. کاتێک عەبدوڵڵا موهتەدی دەڵێت من چووم و تفەنگی یەکییەتی نیشتمانی کوردستانی عێراقم کردۆتە ملی کۆمەڵە بۆ ئەوەی پەنجا بە پەنجا ببمە شەریک لە کۆمیتەی ناوەندیدا و کۆمەڵەش دەڵێت نەخێر، کەس ناڵێت ئەم کارە وەک ڕفاندنی فڕۆکە وایە . کاتێک باڵەکانی حیزبی دێموکرات جیابوونەوە، گوتمان حیزبی دێموکرات حیزبی دێموکراتە وباڵەکانیشی باڵن. ئەمە ئامادەنین باڵەکانی حیزبی دێموکرات بە حیزبی دێموکرات ناو ببەین. تەنانەت ئەگەر بێت بە ئاشتی لەگەڵ ئەمە. دیموکراتەکان ئەوانەن کە لەوێ دانیشتوون و کەنگرەی یاسایی خۆیان دەبەستن. بەڵام لەبەر ئەوەی لە ڕوانگەی ئەم چەپەوە بە گەلی کورد هەژمار دەکرێن و بڕیار نییە کەس بڵێت پشتی چاوتان برۆیە و پێویستە هەمووان ئەبێت بگەن بەوانە و یەکبگرن لەگەڵیان، کەس ناڵێت چەپ پێوەریان هەیە و یان دەبێت لە کەنگرەی ڕێکخراوەکەتدا دەنگ بهێنیت یان باڵێک دروست بکەیت. کۆمیتەی ناوەندی لەگەڵ من دابەش بکە بە ٥٠بە٥٠ ئەگینا الا و بیلا دەیکەم واتە چی؟ چۆن ناوی خۆت دەنێی کۆمەڵە؟ وابوو کابرا لە کۆمەڵە دەرچوو و ناوی خۆشی ناوە کۆمەڵە و لەگەڵ ڕادیۆی فەرەنسا چاوپێکەوتن ئەنجام ئەدات و کاتێک کۆمەڵەدەپرسی بۆچی بە ناوی سکرتێری گشتی کۆمەڵە قسە دەکەیت؟ بە بێدەنگی وەڵام دەداتەوە! تۆ کێیت کە دەستوەردان لە کارەکانی کۆمەڵە بکەیت؟ ئەمە ئەو فەزایەیە کە دێن و تەوقەیان لەگەڵ دەکەن و لێی نزیک دەبنەوە. چونکە ئەمە نەماوین.

ئەو هەموو ڕق و کینە و ئەم هەموو دژە چەپ بوونە و ئەو هەموو تیرۆرکردنی کەسایەتی و ئەو هەموو جەنجاڵییە لەبەر ئەوە بوو کە خەتی ئەمە لەو حیزبەدا زاڵ بوو و خۆمان لەوێ بووین و کە ڕۆیشتین حیزبی کۆمۆنیستی ئێران ڕۆیشت. ئەمە مۆر و واژۆمان دانا چونکە نەماندەویست لەگەڵ ئەو هێزانەدا بچینە شەڕێکی نایەکسان و

پێشوەختە کە لە فەزای سیاسی و کۆمەڵایەتی ئەو قۆناغەدا دەستی باڵایان هەبوو. کەم بوون و نەیانتوانی لە کۆنگرەدا ١٥ کەس لەگەڵ خۆیان ببەن. ئەگەر ئێمە بچینە کۆنگرەی چوارەم، هەمان کارەسات بەسەر عەبدوڵڵا موهتەدیدا دەهات کە لە کۆنگرەی خۆیاندا بەسەریدا هات: هەڵن□ب□ژ□ردرا و دەنگی نەدەدا ئەگەر ئێمە پێشنیارمان نەکردبا. به ڵام به شێوه یه ک چووین که له پلینۆمی بیست و یه که میدا گوتم ده ڕۆین و خۆم کاندید کرد بۆ ئه وه ی ڕابەری ئه و ڕێکخراوانه بم، هه موویان ده نگیان پێدام، به کاک موهتەدی و عه لیزاده و بابامیریشه وه . ئەم بڕیارانە ل□ گ□قاری کۆمۆنیستدا بڵاوکرانەوە. ئێمە بەجۆرێک چووین کە دەنگ بەو کەسە دەدەن کە ڕایگەیاندووە کە تا ئەو کاتەی کە لەوێ بێت لە ڕابەرایەتی ڕێکخراوەکاندا دەبێت. لەو پلینۆمەدا عەبدوڵڵا موهتەدی چوار دەنگی دا، من هەموو دەنگەکانم دا. کاک موهتەدی خۆی دەنگی پێداوم کە لە کاتی جیابوونەوەکەدا بەردەوام بم لە لە ئەستۆگرتنی بەرپرسیارێتی ڕێکخراوەکەی. ئەو فەزایەی ئێمە دروستمان کرد، ڕێگەی نەدا هیچ شتێکی تر بکەن. ئەگەر ئێمە دژایەتیمان بکردایە، وەک دواتر بینیتان، مافە دەستوورییەکان وئەوەی کە کێ خاوەنی ناوی حیزبەو هتد بێمانا دەبن،ئەوکاتە هەمان ئەو قسەوباسانەیان دەکرد کە ئێستا دەیکەن: ئێمە کۆمەڵەین، ئێوە بەناڕەوا داگیرکردووە، ئێوەئەوانەتان کردۆتەوە،ئێوە خیانەتان کرد، سێ سەد کەس دەبوون و ئۆردوگای خۆیان هەبوو. وە نەمانتوانی بڕۆین و دەستمان بە تاک تاکی هەڵسوڕاوانی ئەو ڕێکخراوە بگات و وەک ئەمڕۆ بڵێین چی □ویدا. لە ئەنجامدا ئێمە ئەوانمان لەو دەرفەتە مێژووییە بێبەش کرد. ١٠ ساڵ هەوڵیان دا کۆمەڵە بکەنە ئەو هێڵەی کەئێستالەسەرین، بەڵام سەری نەگرت. ئەو کەسانەی کە بە کراسێکەوە هاتبوون و وەک دیارە کەسێکیش نەبوون، ئەوەندە کەس نەبوون کە تەنانەت کاتێک دەڕۆیشتن، نەتدەتوانی باقی ئەوەی مابووەوە بەدەست بهێنیت. ڕەوتی موهتەدی-ئیلخانی هێشتا دەگەڕێنەوە و دەڵێن “ئەوان (کوم□□□□) ه□گری هێڵی کۆمۆنیزمی کرێکاری و شیکارییەکانی ئەم هێڵە دەگوێزنەوە”، “تێڕوانینی ئەوان لەمەڕ پرسی نەتەوەیی هێشتا دیدگای حزبی کۆمۆنیستە”. ئەگەر ئەمە ڕاستە ، دەبێ ئەوە قبوڵ بکرێت کە ناسیۆنالیزمی کورد لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێراندا دیاردەیەکی بێچارە و لاواز بووە، ئەوە مافی خۆیەتی وەک ئێستا دەیبینن و حیزبی کۆمۆنیستیش لەسەر ئەو بناغەیە بنیات نراوە. ناسیۆنالیزمی کورد یەکێک بوو لەو مەیلە ناڕاست و دروستکراوانە، کە خۆی لەناو ئەو حزبەدا چەقاند، چونکە هیچ بەدیلێکی تر نەبوو. دە ساڵ هەوڵیان دا ڕێکخراوەکەیان لەسەر ئەم هێڵە بجوڵێنن و شکستیان هێنا. دەرکەوت

شیکاریی□ک□مان □است□. □□کخراو□گ□رایی و□□ام نیی□. ب□□ام خ□یان □□کخست. د□ سا□ چوون و □□کخراویان پ□که□نا. وتمان ئ□گ□ر ئ□م کار□ بک□یت ناگ□یت□ هیچ شو□ن□ک. و□ ن□گ□یشتن□ هیچ شو□ن□ک. ئ□گ□ر س□یری □□خن□ی ع□بدو□□ا موهت□دی بک□ن ل□ ک□م□□□، د□□□ت ئ□م□ ل□م د□ سا□□دا پاسیف بووین، هیچ چالاکی□کمان ن□کردوو□، و□ک ئ□و□ی هیچ ه□وا□□ک ن□ب□ت و نامان□و□ت هیچ بک□ین. ئ□و □□خن□ ل□ ه□□ی ناو□ند د□گر□ت ب□ت□واوی و□ک ئ□و کات□ □□خن□مان ل□د□گرت: نای□و□ت هیچ بکات و ت□نها چاو□□□ د□کات. گوتمان ک□م□□گا گ□□او□، کار□ک بک□ن. ب□ت□واوی ل□ ه□□ی ناو□ند د□دا، ب□مان □وون د□کات□و□ ک□ ل□مان د□دا و د□□□ت ئ□م ه□□□ ئاس□ی□ هیچ چالاکی□کی سیاسی نیی□. ک□ حزبی ک□م□نیست دروست د□ب□ت دانیشتوو□ و چاو□□□ د□کات. ب□□ام ع□بدو□□ا موهت□دی و هاو□□کانی ناتوانن زیاتر چاو□□□ بک□ن. و□ات خ□ریک□ ق□ر□با□غ د□ب□ت، ک□م□□گا ج□مس□رگیری د□ب□ت، د□رگا کراو□ت□و□ و ه□زار و ی□ک ئ□گ□ر دروست بوو□ و هیچ شت□ک ل□س□ر بن□مای ئاید□ل□ژیای ک□م□□□ ناب□ت. موهت□دی د□ سا□ ه□و□یدا ه□□ی خ□ی زا□ بکات، ب□□ام ن□یتوانی، ه□ز□کانی برد و چوو□ د□ر□و□. ئ□م□ ئ□و□ بوو ک□ □وویدا.

ل□ ئ□نجامدا □□کخراوی ز□حم□تک□شان □□کخراو□ک□ ک□ دوای چ□ندین سا□ ب□ ه□کاری ج□راوج□ر دروست بوو□ و ل□ب□ر ئ□م ه□کاران□ش ل□ □وانگ□ی سیاسیی□و□ دیارد□ی□کی لاواز□. ئ□م ه□کاران□م ل□و باب□ت□دا ک□ ل□ ب□اوکراو□ی ه□فتان□دا نووسیبووم، خست□ت□ □وو. حیزبی دیموکرات ل□ ق□یراندای□. ئ□گ□ر حیزبی دیموکرات ل□ ق□یراندا ن□ب□ت، ناسی□نالیزم د□□وات و د□ب□ت□ ئ□ندامی حیزبی دیموکرات. □□نگ□ دوو ک□س ن□بن□ ئ□ندام، ب□□ام ب□ گشتی ئا□ای ناسی□نالیزمی ک□م□□گا ب□رز□ و ئ□وانیش د□چن□ پا□ی. ق□یران□ک□ ل□ حیزبی د□موکراتدای□، □□گ□ ب□ “بر□سک□” د□دات ئ□م□ ب□□□ت، ناسر □□زازیش ئ□و□ ب□□□ت و ع□بدو□□ا موهت□دیش قس□ بکات و هتد. ئه گ□ر ئه م قه یرانه ن□بووایه ، ه□ژموونی له حیزبی دیموکراتدا هه بوو. ئ□گ□ر ئ□ستا قاسملوی□ک ه□بوای□ ک□ و□ن□ گ□ور□ک□ی حیزبی دیموکرات ل□ پ□ش چاوی ک□م□□گای کوردی ناسیونالیستی ل□ ناو□و□ و د□ر□و□ ه□بوای□□، ئ□م ئ□نجوم□ن□ی س□ر□و□ی د□بوون□ گروپی گوشار ب□ س□ر حیزبی د□موکرات د□کرد. ب□یار بوو م□رجی ی□کگرتوویی خ□یان ب□ حیزبی دیموکرات ب□□ن. حیزبی دیموکرات ل□ ق□یراندای□ و خ□وی ل□ک□وتوو□. حیزب□کی دام□زراو□یی ناو ک□م□□گای□، ب□□ام هیچ ناکات. ک□س حیزبی دیموکرات ل□ ژیانیدا ناب□ن□ت. ل□ لای□ک حیزبی دیموکرات ل□ پ□و□ندی ل□گ□□ ناسی□نالیست□کانی د□ر□و□ی و□ات هیچ کار□ک ناکات، ل□ لای□کی دیک□و□ ل□ ناو□و□ خ□ریکی دروستکردنی بزووتن□و□ی دوو خوردادن، ک□ ب□

ب□چوونی من دوو خورداد ل□ کوردستان، وات□ حیزبی دیموکرات ، ب□□ام □اب□رای□تیی حیزبی دیموکرات ب□ ه□ی ن□زانیی□و□ ل□م شت□ ت□ناگات و دژی ئ□و ه□□و□ست□ی□. حیزبی دیموکرات د□ستی کردوو□ ب□ م□حکوم کردنی بزووتن□و□ی دوویی خوردادی ل□ کوردستان، ل□ کات□کدا ل□ □استیدا ئ□وان هاو□□ی خ□یانن. حیزبی د□موکرات ل□ ه□ر حا□□ت□کدا □اب□رای□تیی□کی ب□توانا و ناکارام□ی ه□ی□، ئاس□ی نیی□ و ل□ ئاکامدا ناسی□نالیست□کان و□□ بوون. ئ□گ□ر ک□س□ک ب□ت و فیک□ ل□بدات ک□ “خواردنی ئ□وار□ ئامادای□”، ه□مووی د□گ□□□ت□و□ ب□ حیزبی دیموکرات.ئ□ب□ت □اب□رای□تی□کی ل□و ج□ر□ ل□ حیزبی د□موکراتدا س□ره□□بدات.

فاکت□ری دوو□م گ□ش□ی ک□م□نیزمی کر□کاریی□. ئ□وان د□م□ک□ د□یانگوت ک□م□نیزمی کر□کاری هیچ نیی□ و د□ سا□□ ب□رد□وام ئ□م□ دووبار□ د□ک□ن□و□ ک□ ئ□وان هیچ نین. ب□□ام ب□د□نیایی□و□ □اپ□رت□ ناوخ□یی□کانیان د□ست د□ک□و□ت، ب□د□نیایی□و□ د□زانن چیر□ک□ک□ چیی□ و ل□ دیم□نی ناوخ□ی کوردستاندا د□ب□ت ل□ ب□رد□م حزبی ک□م□نیستی کر□کاریدا بو□ستن. و□□امی حزبی ک□م□نیستی کر□کاری ب□ ه□□ی پاسیڤ نادر□ت□و□. پ□ویست□ ل□س□ر پ□گ□ی سیستماتیکی “ئاس□ی س□سیالیزم” بو□ستین، ئ□ب□ت د□ست بک□ن ب□ تیر□ری ک□س□تی، د□ست بک□ن ب□ در□کردن، و ق□ومی□تی ک□س□کان بکات□ گوناه ب□یان. ن□ت□و□ی□ک□ ئ□وان د□یب□خشن ب□ خ□□ک. ئ□م□ کوردین و ئ□مان□ش فارسن. پ□ویست□ د□ست بکات ب□ وروژاندن و در□کردن ل□س□ر م□ژوو، پ□ویست□ ل□س□ر ئ□م ه□□و□ست□ بو□ست□ت. ک□م□□□ و□□امد□ر□و□ی ئ□م□ ن□بوو.

ل□ ک□تایيدا پرسی دووی خورداد فاکت□ر□کی چار□نوس ساز□. گوای□ ب□یار□ دانوستان بکر□ت. “دووی خورداد هاتوو□ و ب□یار□ دانوستان بکر□ت و ئ□م□ بانگه□شت ن□کراوین”. ل□ ئ□نجامدا د□ب□ت بچین کار□ک بک□ین ک□ بانگه□شتمان بک□ن و ل□س□ر م□زی دانوستاندا بین. ئ□وان هیچ بیر□ک□ی□کیان نیی□ ک□ ئ□□ران ب□ گ□□انکاری ش□□شگ□□ان□دا ت□د□پ□□□ت و د□یان□و□ت ب□وخ□ن. ز□ر ب□ی بیر□ک□ی ح□جاریانیان ه□ی□ س□بار□ت ب□ پر□س□ی سیاسی داهاتوو ل□ ئ□راندا. د□گوتر□ت ب□یار□ ل□ مانگی حوز□یراندا با□□ی دووی خوردای ب□ت و ه□لوم□رجی ئ□ران ئاسایی بکات□و□ و ل□گ□□ کورد دابنیش□ت و باسی ئ□ت□ن□می بکات و باشتر□ ل□ دواو□ ن□بن. ک□ گ□ڤاری “ه□وا□نام□ی ک□م□□□” د□ک□یت□و□ د□□□ت “د. □□ئیس دانا” ت□شریفی بردوو□ و ئ□م□ی وتوو□، خاتوو کادی□ر، نو□ن□ری خ□□ک، ئ□م□ی وت، کاک ف□ان، س□رنووس□ری ف□ان- و-ب□ی□ □□ژنام□ی موس□مان ئ□م□ی وتوو□، و هتد. وا دیار□ ز□رین□ش خ□ریکن

قســـە دەكەن. هەواڵنـــامەى ڕێكخـــراوى زەحمەتكێشـــا لە ڕووى
هەڵوێستەكانيشيەوە سەبارەت بە ڕووداوەكانى ناوخۆى ئێران هيچ
جياوازييەكى نييە لەگەڵ ڕۆژنامەى كارى ئەكسەريەت. ئەگينا كەى من
ئەحمەدى كــوڕى ئەحمەدم وەك نـوێنەرى شـا يــان پەرلەمـانى شا وەك
پ□ل□مان قبوڵ كردوە لە كاتێكدا جەميلە كاديۆر وەك نوێنەرى خەڵك
قبـوڵ دەكەيـت؟ كەى ئێمە ميسـباح زادە سـەرۆكى كەيهانمـان وەك
ڕۆژنامەنووســێك قبـوڵ كـرد و ئێســتا بڕيـارە كـاك ئێكـس وەك
ڕۆژنامەنووسێك لە تاران پێناسە بكەين؟ كەى هوشەنگ نەهاوەنديمان
بە ئابوريناسێك زانى تا ئێستا بە ڕەيس دانا بڵێين ئابوريناس؟
ئەمە هەڵبژاردنێكــى سياسـييە، بۆ ئەوەى لە تەنيشتيـان بوەستيت و
بچيتە نـــاو پۆلەكەيـــانەوە. ئەمە هەڵوێســـتى ئەكســەريەتەكانە و
هەڵوێستى ئەكسەريەت و ڕەوتى شەفيق و ئازەرين و ڕەزا موقەدەم و
ئەمير پەيام و حەسەنوارشە. هەڵوێستى هەمان ئەو كەسانەيە كە لە
نێـــــو ئێمەدا لە پەنجەرەوە كەوتنە دەرەوە. ئەمە هەڵوێســـــتى
حەجاريـــانە. لە ڕوانگەى سياســەتەكانيانەوە ســەبارەت بە ئێـــران،
ديدگاى حەجارييەكانيان قبوڵ كردووە. لە كۆتاييدا موهتەدى پشكى
خۆى دەوێت. حەجاريان هەرچى بيەوێت دەتوانێت بيكات بە مەرجێك پشكى
ئەوان بـدات. ئەمە هەڵوێســتى ئەوانە. ئەم فـاكتەرانە، واتە لاوازى
حيزبى ديموكرات، گەشەى كۆمۆنيزمى كرێكارى، پاسيڤى ئەو كۆمەڵەى كە
ئێستا هەيە و بێتوانايى لە وەڵامدانەوەى ئەم پرسانە و دواجاريش
دووهەمى خورداد و ئاسۆى دانوستان، چوارچێوەى جيبابوونەوەكانى
ئێستا پێكدەهێنێت و دەبێت بچنە سەر ئەم بابەتە.

٤- ماهيەتى سياسى ڕێكخراوى زەحمەتكێشان و نهێنى ناكۆكى لەسەر ناوى “كۆمەڵە”.

ئايا ئەم جەماعەتى ڕێكخراوى زەحمەتكيسانە هێزێكن؟ بەڕاى من لە
ڕوانگەى كۆمەڵـــايەتييەو□ نەخێر، بەڵـــام لە ڕوانگەى ســـەربازى و
سياسييەوە، بەڵێ. بەڕاى بەڕێخستنى باندى چەكدارى توندوتيژ لەسەر
بنەمـاى ڕق و كاريزمـاى ڕابەريەكەى، و لەســەر ئاڵۆزانـدن بنيـات
نرابێـت، بە هيــچ شێـوەيەك هيـچ سـوودێكى نييە. سـەيرى سوپـاى
ڕزگاريخوازى كۆسۆڤۆ بكەن، سەيرى عەبدوڵڵا ئۆجالان بكەن كە ئێستا
خەريكە زۆر كۆمەڵـــايەتيتر كاردەكــات. ئەو پلاتفۆرمەى كەعەبـدوڵڵا
ئۆجەلان هەيەتى هيچ هيزێكى ماددينيە لە توركيادا. كۆمەڵگەى توركيا
سـەرئەنجام نـازانێت چـى لەم ديـاردەيە بكـات. عەبـدوڵڵا ئۆجەلان
وەڵامدر□وەى كێشەكان نييە، بەڵام ئەم ڕاستييە ڕێگرى لە ئۆجەلان
ناكات كە بۆ ماوەى دە ساڵ هێزێكى زۆر پاش و پێش پێبكات و بێت و
بڕوات. سوپاى ڕزگاريخوازى كۆسۆڤۆ لەلايەن سى ئاى ئەى دروستكراوە.
بەڵام ئێستا نازانن لە مەقدۆنيا چۆن ڕزگاريان بێت لێى. بەڕاى من

ڕێکخراوی زەحمەتکێشان دەتوانێت دوو هەزار و پێنج هەزار و شەش هەزار چەکدار کۆبکاتەوە و ببێتە مووی لوتی هەموو کەسێکی شارستانی لە کۆمەڵگای کوردستاندا سواری شوراکان ببن ، فڕان شتیان داماڵیوە،ژێر بەژێر لەگەڵ هاوتا فارسەکەیاندا لە تاران کەین و بەین بکەن بارو دۆخەکە هەقنە بکەن بە خەڵکی کوردستان. بە ڕێکخستنی تیرۆری سیاسی و سەربازی. ئەوە نییە لە بەر ئەوەی لە ڕوانگەی کۆمەڵایەتییەوە نابنە هیچ، چونکە نایانەوێت ڕابەرایەتی ناسیۆنالیزمی کوردی وەربگرن، چونکە چینی کرێکاری کوردستان لەگەڵیاندا ناڕوات، لە ئەنجامدا دەبنە گروپێکی وەک "برۆسکە". نەخێر، وا نییە. من پێم وایە بە هەڵە سەیرکردنی ڕەوتی ڕێکخراوی زەحمەتکیشان. چونکە بە ئاگاییەوە دەیەوێت ناسیۆنالیزم بە ئاستێکی توندوتیژ بەرز بکاتەوە و دەیەوێت حزبێکی نەفرەت لە دژی چەپ دروست بکات. حیزبی دیموکراتیش شەڕی لەگەڵ ئەمە کردووە، بەڵام کاتێک لە بەرەیەکەوە سەیری دەکەیت، دەبینیت کە ڕەنگە لە چوارچێوەیەکی سیاسیدا ملکەچی پەیڕەوێک بێت و ڕێساکانی یارییەکە قبوڵ بکات. ئەوان بەو شێوەیە نین. فالانشیزم لەم ڕێکخراوانەدا زۆر دیارە. ڕق و کینەی لە چەپ و شێواندنی مێژووەکەی و ئەو مشتومڕە ئەخلاقی-سۆزداریانەی کە هەیەتی: "دڵسۆزی"، "ڕاستگۆیی". ئەمە نەمانبینیوە حیزبی دیموکرات باسی دڵسۆزی و ڕاستگۆیی بکات. دەڵێت ئەمە هەڵوەستی منە. باسی دڵسۆزی و ڕاستگۆیی و خیانەت ئەو وشانەن کە بە پاکتاوکردنی نەتەوەیی بەکەڵک دێت. لە ئەنجامدا ئەمە لەواندا "ئەرکانەکان"، "تودجمانەکان" و "کەرادیچەکان"ی داهاتووی ئەو وڵاتە دەبینین. تا چەند گەشە دەکات؟ ئەوە بەندە بەوەوە کە بەشێکەی ئەمە چۆن مامەڵەی لەگەڵ دەکەین. بەڕای من ئەگەر گەشە دەکەن، ئەوە لە بەر ئەوەیە کە ڕەوتی کۆمەڵە ناچالاک و خەواڕووی بووە، بە پێی هەمان کەشە کە ڕووبەڕووی دەبنەوە. چونکە یەکەم بەربەست لە بەردەمیاندا کۆمەڵەیە. کۆمەڵەیە کەلەیە کە دەبێت ناسنامەی ئەوان لە کۆمەڵگەدا بە ناشەرعی ڕابگەیەنێت. ئەوانەن کە دەبێ بەڕێن کەس نابێ بە دەوری ئەواندا بڕوات. ئەگەر مەیدانەکەیان داوە بڕوان، و بە تەنیا جێیان هێشتوون. تەنانەت من و تۆش ناتوانین تێبگەین کام بەیاننامەی نوسینگەی نوێنەرایەتی کۆمەڵە هی کێیە؟ کام هەواڵ دەخوێنێتەوە؟ دەبێط بەڕێین بە قسەوباسی کامەیان؟ ئەو ئاهەنگە کە گەڕاویەتی ؟ چونکە کومەڵە سەری کردوە بە ژێر بەفرەوە و بیردەکاتەوە "هیچ نییە"، "هیچ نییە" تێدەپڕێت و کەشەکە چارەسەر دەبێت و لایەنەکە بنەبڕ دەبێت، لایەنی بەرانبەریش دەست کردوە بە شێوازێکی زۆرساویلکە فریودەرانانە بە وەرگرتنی هێز لەمانە و لە زۆرترینیاندا خۆیان بنیات بنێنەوە. بەڕاستی بە

فڕەبازترین شێوە. لە پێناسەکردنی هەندێک کەس بە ناوی "تەیفی کۆمەڵە"، ئەوانەی کە خۆیان لە کۆبوونەوە جۆراوجۆرەکاندا باسیان لە دواکەوتوویی سیاسی ئەوانیان کردووە، تا دەگاتە شەهیدخواردن. دەستیان کردووە بە شەهید شەهیدکردن و هەموو لایەک تاوانبار دەکەن. دەیەوێت مێژووی ئەو ڕێکخراوە بخوات، خەڵکەکەی بخوات، خۆشەویستییەکەی بخوات و هتد.

ئێمانە خۆیان ناو ناوە کۆمەڵە. ئەمە بە یەکێک لە گەورەترین دزییە سیاسییەکان هەژمار دەکرێت. کۆمەڵە ناوی ڕێکخراوێک بوو بە ناوی ڕێکخراوی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران. ئەم ڕێکخراوە سێ کۆنگرەی بەستووە. کۆنگرەی یەکەم لە لایەن نۆ کەسەوە ڕێکخرا و ئەوانەی لە کۆبوونەوەی ئەنجومەنی مارکسدا بوون سەبارەت بە مێژووی زارەکیی کۆمەڵە، بیریان دەتەوە کە چ جۆرە کۆنگرەیەک بوو. ئەمە بەڵگەنامەکانمان هەیە، ئەگەر بیانەوێت دەتوانین چاپیان بکەین. کۆنگرەی دووەمی سڵاو بە یەکێتی خەباتکارانی کۆمۆنیست دەنێرێت و دەڵێت من چەپم و ڕەخنە لە پۆپۆلیزم دەگرم. کۆنگرەی سێهەم بەرنامەی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران پەسەند دەکات و بڕیاری پێکهێنانی ئەو حیزبە دەدات. کام لەم کۆنگرەیە ڕەوایەتی بە بوونی ئەم ڕێکخراوە دەدات؟ ئەوانە پشتگیری کام کۆنگرەی ڕێکخراوەکەیان دەکەن؟ پێویستە لەمانە بپرسیت ئەوە لەگەڵ کام لە کۆنگرەکانی ڕێکخراوی زەحمەتکێشاندان؟ هیچ؟ بۆ چ مەبەستێک ئەم ناوەت بۆ لەخۆتان ناوە؟ ئایا دەتوانم لە سەرووی دوکانەکەمەوە M بنووسم و بەڵام ئەمە ماکدۆناڵدە؟! لە کۆتاییدا قانون و یاسا هەیە. سازمانی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستان لە ڕێگەی کۆنگرەکانی و نوێنەرەکان و ڕابەرە هەڵبژێردراوە یاساییەکانییەوە پەیوەندی بە حزبەکەوە کرد. من تەنها ڕیفراندۆمم لەسەر ئەم بابەتە ئەنجامدا و ئەوە دەنگتان نەهێنا. هەمووان، بە خۆشتەوە لەو حیزبەدا بوون بە ئەندام. وەک ئەوە وایە هاوڕێیەک کە پێشتر دەمناسی لەسەر خۆی چووە بۆ پێکهێنانی یەکێتی خەباتکارانی کۆمۆنیست. دەزانرێت ئەم ڕێکخراوە چی بەسەر هاتووە. لەڕێوە چووە بۆ ئەوە. ناتوانی ناوی خۆت بنێیت داروین و باقی تیۆرەکەی بگەڕێیتەوە یان لەگەڵی کەسێکی تر وەربگریت، ئەوە بەدەست تۆ نییە. ڕێکخراوی شۆڕشگێڕانی زەحمەتکێشان، لە ڕووی یاساییەوە، بە پێی خۆیان و بە بۆچوونی خۆیان و بە پێی پڕۆسەی یاسایی خۆیان، پەیوەندییان بە حیزبی کۆمۆنیستی ئێرانەوە کرد. ئەمە هەڵکشانی ڕێکخراوەکە. من قبوڵم دەکرد ئەگەر بتگوتایە من بیرۆکەکانی ئەو ڕێکخراوە قبوڵ دەکەم. بەڵام بیرۆکەکانیشی قبوڵ ناکەن. ئەو ڕێکخراوە "لە کۆنگرەی یەکەوە بۆ کۆنگرەی دوو"، کە شوعەیب زەکەریای نوسیویەتی، بەڵگەنامە

ناسنامەیەکەیەتی، و ڕەخنەی لە پۆپۆلیزم گرتووە، وتی کە پێویستە
حزبێک پێکبھێنرێت، لۆمەی منیان دەکرد کە بۆچی ئیکۆنۆمیستانە دژی
پێکھێنانی حزبم بۆیە ڕوونە کە ئەوان تەنھا ناوکەیان دەوێت.
بۆچی ناوی ئەویان دەوێت؟ چونکە ئەگەر سبەی ڕۆژنامەی کەیھان
بنووسێت سێ کەس بە ناوەکانی بابامیری و ئیلخانیزادە و موھتەدی
ڕێکخراوێکی دیکەیان پێکھێناوە، ھەمووان دەڵێن، کەواتە چی؟ ئێمه
ئهبێ چی بکهین؟ ئایا تاھر خالیدی دروستی نەکردووە ؟ ئایا سەد
کەسی تر لە کۆمەڵەوە شتی تریان پێک نەھێنا؟ کابرا ناوی ئەوی
دەوێت و بە فەرمی دزی چەکداری لە ڕۆژێکی ڕووناکدا ئەنجام دەدات.
ناوەکەی دەوێت چونکە خۆی کەسێک نییە. ئەگینا دەتەوێت چ نەریتێک
بەئاگا بێنیتەوە؟ ئێوە پەیڕەوی لە کام نەریتی ئەم کۆمەڵەیە دەکەن
و بەرگری لێ دەکەن؟ ئەڵێ مەعروف کیلان□ ڕاستی کرد، خەریکە ئەڵێ
جەلال تاڵەبانی ڕاستی کرد، ئەڵێ مامۆستا شێخ عیزەدین ڕاستی کرد،
ئینجا بەخۆی دەڵێت کۆمەڵە،خەریکە قسە بە کومەڵەدەڵێت، بەڵام
دەڵێت من کومەلەم. کۆمەڵە نەیگوت جەلال تاڵەبانی ڕاست دەکات.
کۆمەڵە نەیوتووە کە مەعروف کیلان□ ڕاست دەکات، کۆمەڵە ئەو قسانەی
نەگوتووە کۆمەڵە کاتێک کە زیندوو بوو و کەسەکانی نەکوژرابوون، بۆ
ئەوەی ئێستا نەتوانن شایەتی بدەن. خەڵکێکی زۆر بەناوی
سۆسیالیزمەوە کوژراون و وتوویانە بژی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران!
ئەمە دزییە. وە جێگای سەرنجڕاکێشە کە کۆمەڵە دانیشتووە و دەڵێت
ناوەکە گرنگ نییە، پێویستە ڕەخنە لە ناو□□□ک□یان بگیرێت!

ناو گرنگ نییە،چیە؟ خەریکە گەورەترین دیاری ڕۆژی لەدایک بوونی
خۆیی پێدەبەخشێت و دەڵێت، ئەو ناوەی دەتەوێت وەریبگرە و ئەوەندەی
دەتەوێت فریوکاری پێبکە. ھەرچەندە کەسێک باوەڕی بەوە ھەبێت کە
ناوی کومەڵە ناوێکی معتب□ر و گرنگە، بەھەمان ڕادە پێویستە بێزار
بێت لەو کارەی کە ئەوان کردوویانە، چ جای ئەوەی کە ھێشتا خۆشی
ناوی کومەڵە بێت.ئەمەش بەخشینی بەھانەیە بە چەند ناسیۆنالیستێک
کە سبەی بە ناوی ڕێکخراوێکەوە کە لە مێژووی چەپی کۆمەڵگادا خاڵی
گەشاوە بووە، پاکتاوی نەتەوەیی ئەنجام بدەن، نەتەوەیی خۆمان لە
پێناسەکانماندا بنووسن، ڕق و کینە لە چەپ تەشەنە بکات، و لە
قوتابخانەکاندا قسەی بێمانا بڵێنەوە. دەتوانین ئەو مێژووە ببینین
کە باسی دەکات. دەیەوێت ئەمە بنووسێت و لە وانەکانی مێژووی
قوتابخانەدا بیخوێنێتەوە. ئێمە خەریکین سەیری چی دەکەین کە
بریارە سبەی ببێتە سوپای ڕزگاری کۆسۆڤۆ. وە دەیەوێت بە ناوی
کۆمەڵەوە ئەم کارە بکات. وەک ئەوە وایە سوپای ڕزگاریخوازی کۆسۆڤۆ
ناوی حزبی بەلشەفی لە خۆیان بنێن. بەڕای من ئەم پرۆس□ی□ ک□ ئ□م□

لە بەردەم ئەم ڕەوتەدا وەستاوین نەک دانیشتوانی گەڕەک، کە ڕێک خەواڵوییان ئەو شتە بوو کە ئەمە بەهۆیەوە لێیان دورکەوتینەوە، جێگەی شەرمەزارییە. بێباکیان لە سیاسەت و چین و توێژ و ئایدۆلۆژیا و بە تیۆری و لە ئایدیاڵە کۆمەڵایەتی و سیاسییەکان شتێک بوو کە ئێمە گوتمان چیتر تەحەمول ناکەین و جێمان هێشتن. ئێمە هەمان ئەو دیاردەیە کە خەریکە خوانێکی ئاسمانی دەبەخشێت بە هەندێک کەس کە لە غیابی ئەم ناوەدا تەنانەت ناتوانن یازدە کەس لە دەوری خۆیان کۆبکەنەوە، بابچن قاپێکە بخولێیننەوە و هێز کۆبکەنەوە. درۆ بکە و هێز کۆبکەرەوە. وە دەزانین بۆچی هێز کۆدەکەنەوە. خەریکن ناسیۆنالیزمی کورد لە ڕێکخراوێکی توندوتیژدا ڕێک دەخەن. بەداخەوە ئەوانەی دوێنێ هاوڕێمان بوون و لە چەپ بوون بوونەتە پێشەنگی ئەم چیرۆکە. بەڵام ئەمە پێشتر ڕوویداوە و سەیر نییە. هەندێکیان ئامادەن بچنە هەر شوێنێک بۆ ئەوەی ببنە ڕابەر. نەیتوانی ببێتە ڕابەری کومەڵە، بوو بە ڕابەری ڕێکخراوی خۆی. بەهەر حاڵ دەبێت ئەوە لە بەرچاو بگرین کە ئەمانە بزووتنەوەیەکی فالانژن و هیچ ڕەوایەتیەکیان لە بارەی ناوی کۆمەڵەوە نییە.

٥- ئۆتۆنۆمی، فیدرالیزم و کێشەی میللی

باسی ئۆتۆنۆمی هەڵوێستێکی زۆر ڕوونە. ئەمە سەرنجمان لەسەر ئۆتۆنۆمی دا. ئەمە لە بارەی ئۆتۆنۆمییەوە بۆچونی خۆمان داوە.گوتومانە کە ئۆتۆنۆمی قبوڵ ناکەین و ئۆتۆنۆمی خۆبەخۆ بەشێک نیە لە مافی گەلان. ئەمە مافی دیاریکردنی چارەنووسمان هەیە، مافی دیاریکردنی چارەنووس بە مانای مافی جیابوونەوە دێت. وە مافی جیابوونەوە مافێکی تاکلایەنەیە. لەو حاڵەتانەی کە پێمان وایە مەسەلەی نەتەوەیی هەیە، پێمان وایە میللەتێک کە مەسەلەی نەتەوەییەکەی ئەوەندە بەرچاو بووە کە ڕێگرە لە گەشەکردن و فراوان بوونەوەیدا و ئاستەنگ لە بەردەم خۆشبەختی مرۆڤەکانیدا ، پێویستە بتوانێت دەنگ بدات و تاکلایەنە جیابێتەوە ئەگەر ویستی. بەڵام جیابوونەوە بە شێوەیەکی تاکلایەنە بەو مانایە نییە کە دەتوانیت بە شێوەیەکی تاکلایەنە باسی هەلومەرجەکانی مانەوە بکەیت. ئەگەر مافی جیابوونەوە لەگەڵ مافی تەڵاق بەراورد بکەیت، مافی ئۆتۆنۆمی دەبێتە شتێکی هاوشێوەی مافی فرەژنی. بەو مانایەی کە من دەمەوێت بەو مافانە لە ئێران بمێنمەوە. ئەگەر بتەوێت بمێنیتەوە دەبێت ئەوانی تر ڕازی بن. ئەگەر دەتەوێت بچیت، دەتوانیت خۆت بڕیار بدەیت. بەڵام ئایا دەتەوێت لەسەر هەلومەرجەکانی خۆت بمێنیتەوە؟ ئەمە جیاوازە. لەم حاڵەتەدا پێویستە هەندێک کەسی تر دابنیشن و بزانن ئەم هەلومەرجانە لە تۆ قبوڵ دەکەن یان نا؟ وە هەر لەبەر

ئەم هۆکارەیە کە ئەو کەسەی دوای دوو خولەک ئۆتۆنۆمی دەوڵەت یەکسەر دەڵێت فیدراڵییە. تۆ پێی دەڵێی بۆچی دەتەوێت قەومی بهێنیتە ناو پەیوەندیی هاووڵاتیانەوە؟ بۆچی لە پاسپۆرت و بڕوانامەی لەدایک بوونماندا بنووسین لە کوێوەین؟ بۆچی دۆکیومێنتێک دروست دەکەیت کە کەسێکی تر کەمپێک دروست دەکات و کورد لە شوێنێکدا دەسوتێنێت و لە شوێنێکی تر لوڕەکان بسوتێنێت و لە شوێنێکی تر منداڵی تورک لە سێدارە بدات؟ بۆچی دەتەوێت ناسنامەی نەتەوەیی خەڵک پیشان بدەیت؟ بۆچی ئۆتۆنۆمیتان دەوێت؟ دەڵێت هەمووان بکەنە فیدرالیست.
هەرکەسێک بچێت و وڵاتی خۆی پێکبهێنێت… تاران سەر بە کام میللەتە؟ سەر بە کام نەتەوەیە؟هەر ئەوەندە بەسە بۆ ئەوە پرسی فیدرالیزم لە ئێران بوروژێنن تا تاران ببێتە بەیروت. ئەگەر ئەوان پلاتفۆرمی فیدرالیزم لە ئێران قبوڵ بکەن، وڵاتی ئۆتۆنۆمی ئازەربایجان دروست دەبێت، پاشان وڵاتی ئۆتۆنۆمی کوردستان، بەلوچستانی ئۆتۆنۆم و منیش کە لە تاران دانیشتووم و ئازەریم، دەڵێیم نیوەی ئەم شارە هی منە . عەبدوڵڵا موهتەدی میهرەبان بوو و ئەو پرسەی بە ناوچەیی ناوبرد. وەک ئەوەی سبەی کەسێک تفەنگێکی لەسەر شان بێت بڵێت نا!
کاک بابامیری مەبەستی هەرێمێک بوو. قەومیەتتان فوو تێکردووە، خستووتانەتە ناو ناسنامەی خەڵکەوە، کردووتانە بە خاڵی جیاوازیی خۆتان، و دەڵێی هەر نەتەوەیێک وڵاتی خۆی هەبێت و ئێرانیش دابەش بکرێت بەسەر وڵاتێکدا کە هەموو کەسێک بە پشت بەستن بە نەژادی خۆی خاکی هەبێت، پاشان چاکەیەک لەگەڵ خەڵک دەکەیت دواتر لوتف دەنوێنی وهۆشداری دەدەیت بە تاران کە هات وهاوار مەکەن مەبەستمان هەرێمێک بوو؟ گوایە خەڵک تەنیا لە کوردستان ئۆتۆنۆمیان هەیە، کە هاتە تاران هاتە تاران. وەک ئەوە وایە ئەگەر هەر بەتەنها ئەوان بفەرموون ئیتر خەڵک واز لە ناسیۆنالیزمی خۆیان بهێنن و ئیتر لەتاران ئەمن و ئاسایش بەرقەرار دەبێت. تاران نموونەیە. ئایا ئەگەر پارێزگاکانی کۆماری ئیسلامی بژمێرین و ئۆتۆنۆمی بە هەر پارێزگایەک بدەین؟ ئایا هیچ شەڕێک لە نێوان ئازەری و کورد لەسەر نەغەدە ڕوونادات؟ ڕوینەداوە؟ ئایا لە ئەهواز شەڕ لەنێوان عەرەب و غەیرە عەرەب ڕوونادات؟ ئایا لەسەر کۆهکیلۆیە و بەیار ئەحمەدی شەڕ لە نێوان عەرەب و لوڕ و فارسدا نابێت؟ ئەگەر حکومەت بە هەرێمایەتی دەکەیت، ناکۆکی لەسەر هەرێم هەیە.
کابرا بە سادەیی، تەنیا لەبەر ئەوەی دەیەوێت نەژادی خۆی بکاتە بنەمای دەسەڵاتی سیاسی خۆی و نایەوێت بچێت و پلانی ئامانجە کۆمەڵایەتییەکانی دابەنێت، بڕیاری داوە کە ئێمەی باقی ، شەست ملیۆن کەسەکەی تر، یوزەیەک بکەینە شانمان و تا بیست ساڵ لەو وڵاتەدا بست بەبست دەبێت شەڕ بکەین لەسەر بەتورکی کردن وبە لۆری

کردن وبە پشتو کردن وبە گیلکی کردن و بەعەرەب و بەلوچ کردنی خاکی
ئەو مەمەلەکەتە شەڕ بکەین. یەکتر و منداڵی یەکتر بکوژین. بە
بڕوای من هەڵوێستی ئۆتۆنۆمی و فیدرالیزم وەک یەکە. لە وڵا تێکدا
کە هەرگیز فیدراڵی نەبووە، نەتەوەیی مرۆڤەکان دەهێننەوە بیریان و
دەیگوازنەوە بۆ هەیکەلی ئیداری کۆمەڵگا. ئەمە ڕەوتێکی ڕاستڕەوە.
بزووتنەوەیەکی توندوتیژە. دەڵێت، من ئۆتۆنۆمیم دەوێت، ئێوەش
فیدراڵی بکەن. چونکە نایەوێت بارگرانی گوناهی ناسیۆنالیزم
هەڵبگرێت. تێدەگات کە دیارە. دەڵێ من دەبمە کورد، تۆش دەبیتە
لوڕ. بۆ ئەوەی بتوانم ببمە کورد، تۆ ببە بە عەرەب. بۆ ئەوەی من
بتوانم لێرە لەسەر شانی مەیلە نەتەوەییەکان حوکم بکەم، ئێوە دوو
کەس لە مەشهەد شەڕی یەکتر بکەن. ئەفغانییەکان لە کوێن لە ئێران؟
ئەمانە کەسانی نابەرپرسن کە تەنها پ□اوتەیەک لە دەمارگیری
نەتەوەیی و میللی و حکومەتی خۆیان. ئەمە. بەرپرسیارێتی
کۆمەڵایەتی نییە، بیر لە داهاتووی خۆی ناکاتەوە،نە خەڵکی خۆش
دەوێت و نە هیچ شتێکی تر. تەنها وڵاتی خۆی دەوێت و ڕازی نییە
بڕوات. ئێمە دەڵێین ڕیفراندۆم دەکەین، ئەگەرخەڵک بڵێت جیا
دەبینەوە، ئەوا جیا دەبنەوە. ئەڵێ نا! دەمەوێت بمێنمەوە و ئەم
گەوهەرە ب□ نرخەی ناسیۆنالیزم لەگەڵ هەمووتان دابەش بکەم.
هەڵوێستی ئێمە لەسەر ئۆتۆنۆمی ئەوەیە کە ئۆتۆنۆمی شتێک نییە کە
بتوانیت ڕیفراندۆمی لەسەر ئەنجام بدەیت. خودموختاری له لایه ن ئه
نجومه نی ناوه ندی له تاران که نوێنه رایه تی هه موو خه ڵکه وه
په سه ند بکرێت و بڕیار بده ن که پێکهاته ئیدارییه کانی کۆمه ڵگە
چۆنه ؟ ئەگەر بنچینەی ئۆتۆنۆمی بێت، دەبێت ئەو لایەنە ڕازی بکەیت
کە بڕیاری□دا لە پەیوەندیەکی فرەژنی□دا ل□گ□□□ت بمێنێتەوە و
دەستبەرداری بەشێک لە مافەکانی لە کوردستاندا بێت. ئەگەر
ئۆتۆنۆمی وەک کوردێک لە هەرێمێکدا مافی زیاترت پێبدات، مانای
ئەوەیە دەسەڵاتی کەمتر دەدات بە خەڵکی سێمنان؟ ئایا دەکرێت عەرەب
بتت و لەوێ ببێت بە کاندیدی بەرپرسی قوتابخانە، بەرپرسی ڕادیۆ و
تەلەفزیۆن، یان سەرۆکی شارەوانی سنە؟ ئایا دەکرێت کەسێکی خەڵکی
سێمنان یان مەشهەد لەوێ کار بکات؟ هەرگیز دەکرێت ئۆتۆمبێلێکی
ژمارە ڕەشت لە سنە ڕابوەستێنرێت(پارکین)بکات؟ لایەن خەریکەحکومەت
جێگایەک دەداتە کوردەکان. ناسیۆنالیزم دەکاتە بنەمای ژیانی
هاوبەش و پێکەوەیمان. ئێمە ئەمەمان ناوێت. بەڕای من هەندێک کەسی
هیچ نەزان لە چەپی ئێران، کە تەنانەت یوگۆسلاڤیا و باڵکانیان لە
بەر چاوی خۆیان بینیوە، لە پێناو فیدرالیزمدا گەڕەلاوژێیان
ناوەتەوە، پێیان وایە تا زیاتر دەسەڵات بدەن بە خانی ناوخۆ،
ئەوەندە دیموکراسیتر بووە. ئەم مەملەکەتە لە فیدراڵی فیدراڵتر

بووە. ئەم وڵاتە تیولەک #بوو. ئینسانی خۆی جیاوازەکان وڵاتیان لە ئەوان خۆیاندا دابەش کردبوو. هەموو ئەمانە سەرمایەداری بە زۆرەملێیە خئینسانەکانی هەناوەتە ناو شار و ڕووخساریان وەک یەک لەدەکات تا بتوانن قسە لەگەڵ یەکتر بکەن و زمانێکی هاوبەش دروست دەکەن بە ئەوەی کە ئەوە بتوانیت لە یەکتریان جیا بکەیتەوە؟ ئەمە ڕەوتێکی کەنەپەرستانەیە. ئەو چارەسەرەی بە کوردستان پێشنیاری دەکات، کەنەپەرستانەیە و کاتێک بانگەشەی ئۆتۆنۆمی دەکات، بانگەشەی کەنەپەرستی دەکات. کەسێک بانگەشەی ئۆتۆنۆمی دەکات وەک کەسێک وایە بانگەشەی فرەژنی یان ڕەگەزپەرستی بکات. ئەگەر ئەمە وڵات بێت، وڵاتەکە. ئەگەر بتەوێت تێیدا بمێنیتەوە یان نا، بڕیارەکە هی تۆیە، بەڵام ئەگەر بتەوێت تێیدا بمێنیتەوە، دەبێت چاوەڕێ بکەیت و بزانیت مرۆڤەکان دەیانەوێت چۆن بژین. وە ئەگەر ئەو یاسایانەی کە ئەوە دەتانەوێت بە ئەو وڵاتە لەگەڵ سکۆلاریزم و یەکسانی مرۆڤەکان بەبێ گوێدانە نەتەوە و ڕەگەز و نەژادیاندا لە ناکۆکیدایە، پێموایە ئەوە کەنەپەرستن.

٦- کێشمەکێشی زەحمەتکێشان لەگەڵ کۆمەڵەدا

لە مامەڵەکردنیان لەگەڵ کۆمەڵەدا دەبینین یەکێک لە هۆکارەکانی جیابوونەوەمان لەیان ئەو ناچالاک بوون و گۆشەگیریە بووە کە دەست و ئەخەی گرتبوون، بە بڕوای من دەستیان لە سەرخانەی ڕاست داناوە. بینیویانە بەم هێزە و بەم کۆمەڵەیە ناگەنە هیچ شوێنێک. ئەوان لە مەیدان دوور دەخرێنەوە، پێویستە بچنە سەر جەمسەری سیاسی خۆیان و لە پێگەیەکی هێرشبەرانە دەست بە کارکردن بکەن. وە بەڕای من ئەمە یەکێکە لە خاڵە بەهێزە گەورەکانیانە لە بەردەم باقی کۆمەڵەییانەدا کەماونەتەوە. ڕێکخراوی زەحمەتکێشان وزەیان هەیە. لە کۆتاییدا مرۆڤ لە شوێنێک بڕیار دەدات کە من باڵی ڕاستم و دەڵێم، ئەمە بە خەڵک دەڵێین و هێز کۆدەکەینەوە. لانی کەم شتێک دەست پێدەکەم. ئەمڕۆ هەواڵنامەی کۆمەڵەدەدات و سەبەی بە "هاونیشتیمانیانی خەباتکار" دەست بە ڕاگەیاندنەکەی دەکات. ئەو پێی وایە هەموو مرۆڤەکان ئەم نەستالژیایە سیاسییەیان هەیە، وەچاوەڕێی ئەوەن کەسێک ناوی گۆڤارەکەی بنێت هەواڵنامە، بە ئەوەی لە بەردەمیدا بکەونە سەر زەوی. تێناگات کە هەمان ئەو کەسانە کاتێک باسی هەواڵنامەی کۆمەڵەیان دەکرد بە کافیان نەزانی و چوون و شتێکی تریان کرد. دەیەوێت کاتژمێرەکە بگەڕێنێتەوە بە ئەو کاتەی کە ئەو کەسانە هێشتا نەگەیشتنە ئەنجامێکی دیکە. لەو بەروارەوە تا ئێستا ڕەنگە ژمارەی دانیشتوانی کوردستان دوو هێندە و نیو زیادی کردبێت و هیچ کامیان نازانن هەواڵنامەی کومەڵە مانای چییە. ڕەنگە، سبەی

بیەوێت بە "هاونیشتیمانیانی تەکەشەر" دەست بە ڕاگەیاندنەکەی بکات. پێدەچێت ئەو کاتەی لە شۆڕشی ١٣٥٧دا بە هاونیشتیمانی قسەی لەگەڵ خەڵک دەکرد، کارێکی باشی دەکرد. ئەمە نەستالژیا و پەرستنی ڕابردووە. دوودڵی و پەشیمانی ئەو ڕابردووەیە کە پێی وایە دەتوانێت بە تەنیا سەرکەوتوو بێت. کە لەڕۆژی خۆیدا شکستی هێناوە. چۆن دەتوانیت دووبارە دروستی بکەیتەوە؟ لە ئەنجامدا بە بڕوای من ڕەوتی سازمانی زەحمەتکێشان وەک ڕێکخراوەکی کۆمەڵایەتی هیچ شانسێکی نییە. ئەگەر بچێتە سەر ناسیۆنالیزم هێز لەدەست دەدات. دەبێت لەگەڵ حیزبی دیموکرات چەقەسرەی بکات لەسەر ناوچەی کاریگەری خۆی. بچێتە ئاڕای ناسیۆنالیزم لە حیزبی دیموکرات وەربگرێت. ئەگەر حیزبی دیموکرات پاسیڤ و ناچالاک بێت، هەندێک کە کوردن، ناسیۆنالیستن و ڕەچەڵەکێکی نەتەوەییان هەیە و دەیانەوێت کارێک بکەن، بەدوای ڕێکخراوەکی ئەڵتەرناتیڤدا بگەڕێن. هەندێکیان لەگەڵ شێخ جەلال و هەندێکیشیان لەگەڵ عومەر ئیلخانیزادە دەچن. ئەمەش ڕوودەدات. بەڵام ئەگەر حیزبی دیموکرات چالاک بێت، ژینگە تەسک دەبیننەوە و ناچار دەبن پێناسەیەکی نوێ تر بە ناسیۆنالیزمەکەی خۆیان بدەن دەرەوە و بە بۆچوونی من ڕوو لە فالانژیزمی نەتەوەیی دەکەن. بە بەراورد لەگەڵ حیزبی دیموکرات کە جۆرێکە لە ناسیۆنالیزمی سەرەکی و دامەزراوەیی لە کۆمەڵگای کوردستاندا و پلەیەک لە ناسیۆنالیستی عەلمانییە، پێدەچێت ئەمانە ناسیونالیستەکان چەتر بکەنەوە و لە داهاتوودا لە پێگەیەکی ناسیۆنالیستییەوە فشار بخەنە سەر حیزبی دیموکرات. ئەوان سەرنجیان لەسەر کولتووری نەتەوەیی، لەسەر دابەشبوونی کورد-فارس، لەسەر سازانی حیزبی دیموکرات لەگەڵ ناوەند. ئەو ئامانجەی کە هەیانە و ئەو ئیلهامەی کە بەدەستی دەهێنن بریتییە لە پ.کا.کا بینیویانە کە لە ئێراندا ڕەنگە هەندێک گەنج هاوسۆزیان بە پ.کا.کا هەبێت و وێنەی ئۆجەلان بەرزکەنەوە و لەسەر دەرو دیوار بنوسن "ئاپۆ" وا بیردەکەنەوە دەڕۆن وئەوە لە دەستی ئۆجەلان دەردەهێنن.وابیر دەکەنەوە ئەگەر عەبدوڵڵا ئۆجەلان بتوانێت کاریگەری لە ئێراندا پەیدا بکات، بۆچی ئەمە عەبدوڵڵا ئۆجەلانی خۆمان دروست نەکەین؟ عەبدوڵڵا ئۆجەلان ڕووبەڕووی کۆمۆنیزم نییە، نە ڕووبەڕووی ناسیۆنالیزمێکی کوردی جێکەوتە و چەسپاوە کە لە ئەوە کۆنتر و بەتواناتر بێت. عەبدوڵڵا ئۆجەلان لە دۆخێکی سیاسی و لە دۆخێکی کۆمەڵایەتی جیاوازدا کاردەکات. لە دۆخێکی زۆر خنکێنەردا. تا ئەو ڕادەیەی کە ئەگەرلە ئێراندا کرانەوەیەک ڕوودەدات و بزووتنەوەیەکی جەماوەری سەرهەڵبدات، ئەم پڕۆژەیە سنووردارتر دەبێت و بە ناچاری وێران و خەمناکتر دەبێت. ئەگەر خەڵکی ئەم ڕێکخراوە عەقڵیان هەیە

و ئەگەر دەیانەوێت خۆیان لەم ڕێبازە بەدفەڕە بۆ پاکتاوی نەتەوەیی تێنەپەڕێنێت، پێویستە بچنە ناو حیزبی دیموکراتەوە. پێویستە بە ویژدانەوە بچێتە ناو حیزبی دیموکراتەوە. ئایا پلاتفۆرمی ئێوە جیاوازە لە حیزبی دیموکرات؟ بەس نییە کە ئەوان سەرۆکی خۆیان هەبێت و ئێمەش دەمانەوێت ببینەسەرۆک بەس نیە. کەسێکی سیاسی دەڵێت ئەو حزبە بیرۆکەی من دەردەبڕێت و منیش پەیوەندی پێوە دەکەم. پێم وایە دە ساڵ لەمەوبەر عەبدوڵڵا موهتەدی و عومەر ئیلخانیزادە و کەسانی دیکەی لەو جۆرە دەچوون و دەیانگوت دوای ئەم دابەشبوونەی حیزبی کۆمۆنیست دەبێ سەرلەنوێ بە بیروباوەڕەکانمدا بچمەوە. و پاشان وتی کە من خۆم بە کۆمۆنیست دەزانم، بەڵام ئەم سەرلە ئێوارەیە فڵان و فیسارە، و ئەو قسەکانی ئێستای خۆی دەڵێت و وتی کە من هاتووم بۆ ئەوەی بچمە ناو حزبی دیموکراتەوە، دوو سێ ساڵ بوودواتر لە کۆمیتەی ناوەندی سەیریان دەکرد، بەڵام ئێستا بووەتە ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی. ئێستا خەریکی دانوستان بوو و باسی ئۆتۆنۆمی خۆی دەکرد و بەخۆڕای دەماری هاوڕێیانی پێشووی ورد نەدەکرد. ئەوان ئەم کارەیان نەکرد. بەڕای من ئەمانە ئەبێت وەک بزوتنەوەیەک سەیر بکرێن کە دەیەوێت بچێت و فالانژیزمێکی میللی ڕێکبخات و ئەبێت ڕێگری لێبکرێت. ئەمانە پێویستە بەو شێوەیە ئاشکرا بکرێن. وە بەڕای من لانیکەم ئێمە لە حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری دڵنیابین لەوەی کە خەڵک ماهیەتی ئەم شتانە و کەمتەرخەمی سیاسی خۆیان دەزانن. بەڕای من هێزێکی سەرەکی نین، هێزێکی تێکدەرن، مووێکن لەسەر لوتی حیزبی دێموکرات و مووێکنە لەسەر لوتی حزبی کۆمۆنیستی کرێکارین و نابن بە هێزێکی سەرەکی لە کوردستاندا کۆمەڵگە بەهۆی ئەوەی کە دوو دیوی جەمسەری سیاسی لە کۆمەڵگادا پێناسە کراون.

٧- سەبارەت بەو کۆمەڵەی کەهەیە

لێرەدا دەمەوێت چەند وشەیەک لەسەر ڕەوتی کۆمەڵە بڵێم ئەو ڕەوتەی کە ئیبراهیم عەلیزادە سەرپەرشتی دەکات. ساف و سادە، ئەوەی ئێستا دەیبینین لەیەک دەچێت. ئەم دۆخەی ئێستا ناتوانێت بەردەوام بێت. ئەو دۆخەی کە تێیدا وەستاوە دژبەیەکە. ئەمە ئەو ڕەوتەیە کە ناسیۆنالیزم نایەوێت لەگەڵیدا بڕوات. دەیەوێت بە بەراورد بەو کەسانەی کە لێی جیابوونەتەوە چەپ بێت. بەڵام پێی وایە پێویستە ناسنامەی خۆی لە بەرامبەر چەپدا بکێشێت. لە ڕوانگەی ماددییەوە، هەوادارەکانیان لە کۆمەڵگادا خۆیان بە نزیک لە ئێمە دەزانن، هەرکەسێک بڵێ من کومەلەییەکم لە شاری مەهاباد و سنە وهتد دەڵێ من هەست بە نزیکیی لەگەڵ جەماعەتی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریدا دەکەم.

ب□ام درێژەپێدەری کولتووری ڕق و کینەی ھەیە، کە سەرچاوەکەی
ڕەوتی جوداخواز بووە. وە ئەمانە خۆیان کەم نەبوون. زۆرینەی
کۆمیتەی ناوەندی بوون ئەوان ئەوانەن کە چاوییان حزبی کۆمۆنیستی
کرێکاری نابینێت. ئێستاش ھێشتا.شەڕی خۆی لەگەڵ ھیچ کەسێکی تر
نەدەکردوە، موڵک و ماڵیان ئەویان خوارد و لەژێرەوە کاریان لەدژی
ڕێکخراوەکەی ئەنجامداوە، ئەو پێداگری لەسەر ئەوە دەکات کە بچێت لە
ڕادیۆکەیەو□ ب□انگەشەی دژی ئێمە بک□ات. لە ڕادیۆی کۆمەڵە.
سنووردانان لەگەڵ ئێمەدا، بە بڕوای من، بەڵگەنامەی لەناوبردنی
ئەوانە. سنووردانانیان و ھەڵوێستی ناسیاسییان بەرامبەر بە
ئێمە و بەم ھۆیەشەوە بێتوانایییان لە ڕووکردنە چەپ، لەناویان
دەبات. کۆمەڵە ئێستا یان ئەبێت بچێتە لای چەپ، یان ھێزەکانی بداتــە
دەست عەبدوڵڵا موھتەدی. ھیچ دەربازبوونێک لەم شتە نییە. بۆ ئەوەی
چەپ بێت، ناچارە دان بە چەپی کۆمەڵگادا بنێت کە ئێمەین. وە
ئەرکێتی لەم چەپە نزیک بێتەوە و ئەرکیتی بە ئاشکرا ئەم کارە
بکات. ئەوەی کە یەکێک لە جەماعەتەکەی ئێوارانی ڕۆژێک سەلام
وعەلەیەک لە یەکێک لە جەماعەتەکەمان دەکات وەڵامی نییە.
ڕابەرایەتی ڕێکخراوێک کە دەیەوێت ھەڵوێستی چەپ بگرێت چاوی خۆی
دەکاتەوە بۆ ئەوەی بزانێت چ کەسانی دیکە چەپن و ھەمان شت دەڵێن.
دەڵێت ئێمە لەم یەکە نزیکین و دوورین لەو یەکە و ھتد. ئەوان
دەیانەوێت لێمان دوور بکەونەوە، تەنانەت ھەندێک جار
دوژمنایەتیمان بکەن و پڕوپاگەندە لە دژی ئێمە بڵاو بکەنەوە و
پێگەی خۆیان لەم دۆخەدا بھێڵنەوە. ئەمە ئەستەمە. بە بڕوای من
ئەگەر کومەڵەی ئێستا لەسەر پێگەی مامناوەندی ئێستا بوەستێت، ئەوا
نامێنێت. جگە لەوەش خوارەوە و سەرەوە ڕووبەڕووی یەکتر دەبنەوە.
ئەمە شتێکە کە ئێمە گەرەنتی دەکەین. ئەگەر لەسەر ھەڵوێستی دژە
حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری بوەستن، بە بڕوای من، ڕێکخراوەکانیان لە
شارەکاندا، ھەرچەندە ڕەھەندەکانیان گەور□ ب□ن، بەم زووانە
ڕابەرەکانیان دەخەنە ژێر مێخ، ئێوە چی دەکەن؟ من خۆم بە کۆمۆنیست
دەزانم و ئەمە ھاوڕێی کۆمۆنیستی منە لە حزبی کۆمۆنیستی
کرێکاریدا، شەو و ڕۆژ پێکەوە بیر لە ئاکسیۆن دەکەینەوە. ئەو
کەسەی ویستی حزبێکی ڕق و کینە دروست بکات و قێزەونی بەکارھێنا
ڕۆیشت، ئەمە کولتوری ئەوان بوو، بۆ تا ئێستاش بەدوای تێزەکەیاندا
دەگەڕێیت؟ بەڕای من ئەگەر بیانەوێت خۆیان لە ئێمە دوور بخەنەوە
یان تەنانەت دوورییەک بپارێزن، خوارەوەیان لە دژی سەرەوەیان
ڕادەوستێت. ئەگەر ئیبراھیم عەلیزادە و ڕابەرایەتی حیزبی
کۆمۆنیستی ئێران و ڕابەرایەتی کۆمەڵە نەیەن و بە ئاشکرا نەڵێن:
ڕاستڕەوەکان ڕۆشتوون، ئەوە ڕاستڕەوەکان بوون مێژوویان شێواند،

ئەوە ڕاستڕەوەکان بوون کە مەودایان دانا لە نێوان ئێمە و نزیکترین بزووتنەوە لە ئێمە، ئەوە ڕاستڕەوەکان بوون کە تیۆری کەسایەتییان ئەنجامدا ئێمە ئەم کولتوورە قبوڵ ناکەین، و حزبی کۆمۆنیستی کرێکارای بە حزبێکی نزیک و هاوکار دەزانین، و پێمان وایە ئێمە لە یەک ئەردوگادین لەگەڵ ئەوان، ئەگەر ئێمە نەڵێین، خوارەوەیان دێن لەگەڵ ئێمە. من ئێمە بە چاکەی ئەوان ناڵێم. من وەک ڕاستییەکی بابەتیی دەیڵێم. دەڵێین ئەگەر نەهاتنە لای ئێمەدا ئەوە ئێمە خوارەوەیان دەبەین. هەرچی بیانەوێت دەتوانن بیکەن.کۆمیتەی ناوەندییەکەی دەتوانێت بچێت لە ڕادیۆ سنووربەندی بکات. لە هیچ شوێنێک سنووربەندی ناکەن، تەنها لە نەرەی ئێمەدا نەبێت. ئەم دیاردەیە ناتوانێت بەردەوام بێت. ئێمە دژایەتییەکە لە ناوەکانیاندا دەبینین. لایەنی بەرامبەر پێیان دەڵێن بۆچی ناوی حزبی کۆمۆنیستان هەڵگرتووە؟ ئەم ناوە بەمانایە، بە سەیرت کرد؟ ئەم ناوە پێویستە وازی لێبهێنرێت. دەڵێن نەخێر! ئێمە بەرگری لەم ناوە دەکەین. ئێمە ئەو بیرەیە کەتێی کەوتوون. تۆ ناتوانی بەرگری لە ناوی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بکەیت بەبێ بەرگری لە مێژووی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران. وە ناتوانن بەرگری لە مێژووی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بکەن ئەگەر بە سەر بەرزییەوە بەرگری لە ئیمەمانان نەکەن. هەموو دونیا ئەو حیزبە بە هی ئێمە دەزانێت، مێژووی ڕاستەقینەی ئەو حزبە لەسەر حسابی ئێمە نووسراوە، ئەو بەڵگەنامە و ئەدەبیاتانەی کە دەتەوێت بەرگری لێبکەیت، هێشتا هی ئێمەیە. ناکرێ بێیت و بەرگری لە کۆنگرەی شەشەم بکەیت و دواتر ڕستەیەک بنووسیت کە نووسینی ئەو بەڵگەنامانە بەگومان گرنگ نییە و هەر کەسێک دەیتوانی بیانووسیبێت. ئەوە بەو شێوەیە نییە. ئەگەر کۆنگرەی شەشەم بهێڵیتەوە، مەنسوور حیکمەت لە مێخی ئەسکی ڕێکخراوەکەتدا دەهێڵیتەوە. ئەوە ناتوانن پارێزگاری لە پێکهاتنی حزبی کۆمۆنیست بکەن و هەڵە بکەن، چاوپۆشی بکەن یان هەوڵی ئەو کەسانە بشارنەوە کە لەدژی ئەو ناسیۆنالیستانەدا خەباتیان کردووە و لایەنگریان کردووە و هەشت ساڵ ئەو حزبەیان بردەتە پێشەوە. خەڵک داوات لێدەکەن کەمێک لەسەر ئەم مێژووە ڕوون بکەیتەوە کە بەرگری لێدەکەیت. ئێمە گرەنتی ئەوەتان پێدەدەین کە ئەوە ناتوانن ئەم کارە بکەن. بەرگریکردن لە ناوی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران، بەرگریکردنە لە مێژووی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران، بەرگریکردن لە مێژووی حیزبی کۆمۆنیستی ئێرانیش بەرگریکردنە لە ئێمە. ئەوەی نایەوێت بەرگریمان لێبکات، درۆ دەکات کە دەیەوێت بەرگری لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بکات. ئەمەش ناکرێ. وەک چۆن کەس ناتوانێت بەرگری لە بەلشەفیزم بکات و هێرش بکاتە سەر دەرودەستەی لینین لە ساڵانی

پ□ش ش□شدا. ئەمەش ناکرێ. پێت پێدەکەنن، قبوڵ ناکەن. لەوانەیە مر□ق س□ری بخاتە ژێر بەفر، بەڵام ئەوانی تر بە پێ دەڕۆن و دیمەنەکە دەبینن. لە ئەنجامدا هێشتنەوەی ناوەکە بەبێ ئەوەی لە ڕاستیدا ڕوو لە حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری بکات، لەناویان دەبات. ئەگەر بێن و بڵێن ئێمە حیزبی کۆمۆنیستی ئێرانین، ئێمە کە ئێمە لە حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری ئێران جیانەبووینەتەوە، ناڵێین بەچوونەکانماندا چووینەتەوە ، تا دوا سات کە جێیان هێشتین لەگەڵیان بووین و کاتێک ڕۆیشتن دەنگمان پێیان دا. ئێمە هیچ ڕەخنەیەکمان نەوروژاند، ئەوان مەودایان هێشتەوە، ئێمە لەسەر یەک هێڵین و بۆ ئەم شانازیەش تا ئێستا نەریتێکی هاوبەشمان هەیە، ئەگەر ئەمە بڵێن شانسیان هەیە. ئەمە ئاسۆیەکە بۆ هەندێک کەس کە دابنیشن و گفتوگۆ بکەن. بەڵام ناکرێ مێژووی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بە پێی گێڕانەوەی عەبدوڵڵا موهتەدی بنووسرێت و دواتر بەرگری لێبکرێت. دەبێت هێرشی بکرێتە سەر. لە ئەنجامی نەهێشتنی ئێمە، نەهێشتنی ئەوانەی لێرە دانیشتووین، نەهێشتنی من، نەهێشتنی ئێوە، نەهێشتنی ڕابەرایەتی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی ئێران کە زۆرینەی سەرکردایەتی ئەو ڕێکخراوە بوو، لەو بەروارەوە بە واتای ڕاگەیاندنی شکست دێت. کاتێک گروپی موهتەدی دەست دەکەن بە هێرشکردنە سەر مێژوو، ئەم لایەنە نامەی داخراو بڵاودەکاتەوە کە چاوەڕێی ئەوە دەکەین هەموو ئەوانەی ئارەزووی ئەم مێژووەیان هەیە بێن و بەرگری لەم مێژووە بکەن. تۆ لەگەڵ ئێمەدایت بەسەرچاو! عەبدوڵڵا موهتەدی لە ئێمە دەترسێنن. واتە بڕۆ وەڵامەکەت لە حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری ئێران وەربگرە. تا ئێستا بەم شێوەیە. تا ئێستا ئێمە تاکە بزووتنەوەین کە بەرگری لەو مێژووە دەکەین. ئێمە تاکە ڕەوتین کە بەها بەو مێژووە دەدەین. وە ئەم هەڵوێستەی ئەوان ناسکە و بەردەوام نییە.

لەوانەیە بیر لە ئەگەرێکی دیکە لێکۆڵینەوە بکەن و ئەمەش لە هەموویان کۆمیدیترە. بۆ ئەوەی بگەڕێینەوە و ببینین لە ڕێگادا کەوتووەتە ناو توێشووی کێوەو، یان بچن بە دوای حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری و هەرکەسێک لە پەنجەرەوە کەوتبێتە دەرەوە بانگ بکەن و بڵێن با پێکەوە بەشی سەراسەری چاک بکەین. ئەمە شتێکی سەیرە، بەڵام دوور نییە لە ناسیاسیبوونیان کە ئەوانیش پێیان وابوو کە کێشەی ئێمە نەبوونی فارسە. ئەگەر فارس بهێنین، بە تایبەت ئەگەر پێشتر لەم بەنداوە کەوتبێتە دەرەوە، دەتوانین بچین بە هاوکاری ئەو حزبی کۆمۆنیستی ئێران بنیات بنێین. ئەمە پراکتیکی نییە. ئێمە حیزبی کۆمۆنیستی ئێرانین. ئێمە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بووین. ئەمە قسەی ڕێگای کرێکارە، جەلال تاڵەبانی دەڵێت، شێخ عز الدین

حوسێنی دەڵێت، عەبدوڵڵا موهتەدی دەڵێت، کۆماری ئیسلامی دەڵێت، ئەدەبیاتەکەت دەڵێت، پەسەندکراوەکانتان دەڵێن. هەموو ئەمانە دەڵێن ئەمە حیزبی کۆمۆنیستی ئێرانین. ئەمە هەندەی بە ناڕەوا هەڵگرتنی بزووتنەوەیەکی ڕاستەقینەیە، ئەوەندەش کاری ئەو کەسەیە کە دەیەوێت ناوی کۆمەڵە بخاتە سەر خۆی. لە بەر هەندێک هۆکاری سیاسی و ئایدۆلۆژی، کە جیا بووینەوە، ناوی حیزبمان دا بە میللەت. دە ساڵە بەم ناوە دەسووڕێنەوە و یاری بەخۆیان دەکەن. ئەو ناوە هی ئێمە بوو. لە حسابی تۆدا ناینوسن. ئەگەر دەتەوێت بنووسن، پێویستە بڵیت و ئەزموونی بکەیت و بەرگریمان لێبکەیت. بە ئاشکرا و بە سەرێکی بەرزەوە بەرگەری لێ بکە و وا مەزانە ئەگەر ئێمە بڵێیت پاسەوانەکەت وەک جاران چا لە نانێت. دە بێت ورەت هەبێت بەرگری لەو مێژووە و ئەو کەسانە بکەیت. پێم وایە ئەوان چانسی ئەم کارەیان هەیە. ئەگەر کەسێک بدۆزرێتەوە، ئەگەر چەپی ئەو ڕێکخراوانە بوونێکی بابەتیانەیان هەبێت و ئەم کارە بکەن. سەبارەت بە سەرەوە، گومانم هەیە چەپ زۆر بەهێز بێت، پێم وایە هەندێک کەسی چەپیان هەیە، بەڵام پێموایە خوارەوە چەپ بێت، چونکە کەسێک ڕاست بێت و نەتەوەپەرست بێت و ئەوەندە ڕقی لەو حزبە بێت، چ پێویست دەکات لە ڕێکخراوی کۆمەڵەدا بمێنێتەوە، دەڕوات لەگەڵ موهتەدی… بۆ یەکەمجار لە کۆمەڵگادا، پەنجەرەیەک هەیە کە ڕق و کینەی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران و ڕق و کینەی ئەو مێژووە لێی وەربگیرێت و بکرێتە سەرمایەی سیاسی و ببێتە کادر. لە ئەنجامدا ئەگەر لەگەڵ چەپی ڕێکخراوەکەتدا بمێنیتەوە، ئەوا ناتوانیت بەم شێوازە نیوە ناچڵە خۆت بپارێزیت. حیزبی کۆمۆنیستی ئێران دەبێ بە ئاشکرا شانازی بە مێژووی خۆیەوە بکات و لە ئەنجامدا ڕوو لە ئێمە بکات و بیەوێت لە قەڵایەکی بەهێزدا لەگەڵ ئێمە لە کۆمەڵگادا بێت، کە من پێموایە لەم حاڵەتەدا و تەنانەت لە گرنگێکی دیکەشدا ئەگەری هەیە یەکتربڕینی سیاسی و کۆمەڵایەتی لە قۆناغێکی تری مێژوودا، تەنانەت یەکێتی لەم دەڕەدا. بەڵام ئەگەر ئەم کارە بکەن زۆربەی ڕابەرەکانیان دەڵێن. دەبێت ئێمە بڵێین، بێن یان نا، لە هەموو بارودۆخێکدا، لە هەموو قەیرانێکدا و لە هەموو فشارێکدا، دوو لەو کەسانە دەچنەوە ماڵەوە. وە دوای ماوەیەک ڕوون دەبێتەوە کە ئەوان پەیوەندیان بە فراکسیۆنێکی ترەوە هەیە و پەیوەندیان پێوە کردووە. بەڕای من ئەوانەی لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران و کۆمەڵە دژی ئێمەن، لە ڕیزەکانی بزووتنەوەی موهتەدا جێگای خۆیان هەیە و دەچنە ئەوێ. پێم وایە ئەوە فەرهاد شەعبانی بوو کە بابەتێکی نووسی و وتی زۆر کەس هاوسۆزی قسەکانی عەبدوڵڵا موهتەدی بوون، بەڵام بەدەیان نەبووە و لەگەڵی نەچوون بەهۆی چالاکییەکانی دژە دامەزراندنەوە. ئەو ڕاستی

دەڵێت. ئەگەر کەسێک بە سووکایەتی لەگەڵ کەسێک جیابوبێتەوە، دوای دوو ساڵ لێی خۆش دەبێت. ناحەزی کەسێک لە عەبدوڵڵا موهتەدی چەند قووڵ بوو؟ شەش مانگ؟ حەوت مانگ؟ هەشت مانگ؟ دواجار حیزب ئەم بەربەستە تێدەپەڕێنێت و دەچێتە پاڵی. بەڕای من ئەم دیاردەیە هەمیشەیی و زوو تێپەڕ نییە. ئەو دیاردەیەی ئەمڕۆ پێی دەوترێت کۆمەڵە، هەوڵدەدات ببێتە مەیدان و تەرمیناڵێک بۆ ئەوەی خەڵک بچنە ئەوێ، هەندێکجار پەیوەندی بە ڕێکخراوی زەحمەتکیشانەوە بکەن، هەندێکجار پەیوەندیمان پێوە بکەن، هەندێکجاریش واز لە سیاسەت بهێنەن. تەرمیناڵەکە چونکە هیچ ناسنامەیەکی سەربەخۆی نییە و ئامادە نییە تاکە ناسنامەی ڕاستەقینە قبوڵ بکات کە چەپەکان دەتوانن لە کوردستان هەیانبێت. گوتیشی، حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری هاوڕێی من بوون، ئەمە ناکۆکیمان لەگەڵیان هەیە، بەڵام بڕیارە ئەم جیاوازییە چارەسەر بکەین.

٨- بوێری سیاسی، کۆمەڵەی کۆمۆنیست یان…؟

ئەمەش پێویستی بە بوێری سیاسی هەیە. بەڵام بە بڕوای من ئەمە و ڕەوتی زەحمەتکێشان ئەم بوێرییەمان نیشان دا. تەنها لەم ناوەندەیە کە ئازایەتییەکەی بە پێچ وپەنایە. دواجار موهتەدی بڕیاریدا پشت لە بەشێکی گرنگی ژیانی خۆی بکات کە بۆ ماوەیەکی زۆر بەوهۆیەوە ڕێزیان لێدەگرت. لەبەرئەوەی سکرتێری گشتیی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بوو یان زۆر ماندوو بوو بە بنیاتنانی ئەو حیزبە، پۆپۆلیزمی تێکشکاند و وەک کەسایەتییەکی کۆمۆنیستی ڕێزی لێدەگیرا کە یارمەتی کۆمەڵەی دا بۆ چوونە ناو حیزبی کۆمۆنیستی ئێران. بڕیاری داوە ئەم مێژووە و ئەو ڕێزگرتنە تێپەڕێنێت. ئازایەتی خۆی بەخەرج داوە و هەڵبژاردەیەکی گرنگی کردووە. وە ڕاستوخۆ سەیری هەڵبژاردنی خۆی کرد و لەسەری مامەڵەی کرد. بە خۆ لە گێلیدان و بە سەرخۆدا نەهێنان ناتوانیت ڕێکخراوێکی سیاسی دروست بکەیت. ڕێکخستنی سیاسی دەرئەنجامی هەڵوێستێکی شەفافە. ئیتر هەموان ئەمە فێربوون. هەڵوێستێکی ڕوونت هەبێت، هەوادارەکانت لە کۆمەڵگادا لە دەوروبەرت کۆدەبنەوە. لە ئەنجامدا بە بڕوای من بزووتنەوەی ئیبراهیم عەلیزادە، بزووتنەوەی کۆمەڵە لە دۆخێکی ناڕێک و پێکدایە. ئەو ڕاستییەی کە دەڵێن ناسیۆنالیستەکان لە ژینگەی کاردا کاریگەرییان نییە، ژینگەی کوردستان فاڵانزیستی و قەومی نییە، مرۆڤەکان لە کوردستان زیاتر دەیانەوێت لە ئێراندا یەکبگرن لەوەی کە دەیانەوێت جیاببنەوە، هەروەها هەڵاواردنی ڕەگەزییان نییە بەرامبەر بە نەتەوەکانی دیکە گروپەکان، هۆکارێکی کافی نییە بۆ ئەوەی بڵێین ڕەوتی زەحمەتکێشان بە هیچ شوێنێک ناڕوات. لە کۆتاییدا لە

کۆمەڵگەیەکی چەند ملیۆن کەسیدا ئەگەر دوو هەزار کەس بدۆزیتەوە، ڕێکخراوێکت هەیە. تا ئێستا ئەم کارەی کردووە. کۆبووەوە، شمشاڵێکی بۆ کولتووری نەتەوەیی و میللی لێدا و هەندێک کەسی کۆکردەوە بۆ ئەوەی بەشداری ک□ب□وونەوەیەک بکەن بۆ ئەوەی ه□اوار بک□ن ب□ژی پ،ک،ک،ا. حیزب لەسەر ئەم هێڵە ک□د ب□تەوە. ناکرێ تەنیا خەڵکی ئاسایی کۆمەڵگا کۆبکرێتەوە. به ڵام هه موو کۆمه ڵگه یه ک که سانی نابەرپرسی هه یه ، هه ندێک جاریش مێژوو له لایه ن که سانی نابەرپرسەوە وه دروست ده کرێت و ژیانی خه ڵک بۆ چه ند ده یه ک پڕ له ناخۆشی ده که ن. لە ئەنجامدا ئەم ڕێکخراوەی کۆمەڵە ئەگەر نەیەوێت وەڵامی ئەم پرسیارانە بداتەوە، دۆڕاوە. ئامۆژگاری من بۆ ئەوانەی چەپن ولەم ڕێکخراوەدا ماونەتەوە، لابردنی ناوەکەیە لە خۆت. ناوی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران لابەرن، خۆتان بەکۆمەڵەی کۆمۆنیست ناوببە، بۆ ئەوەی ڕوون بویەوە تۆ خۆت بە کۆمەڵەی کۆمۆنیست دەزانیت و ئەوانیش کۆمەڵەی ناسیۆنالیست. هەرکەسێک بیەوێت بڕوات با بڕوات. یادی ئەزمونی مێژووی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران ڕابگەیەنن و بڵێن کە ئەزمونێکی بەنرخ بوو، ئێمە لە ڕاستیدا ئەو حیزبە نین، حیزبی کۆمۆنیستی ئێران کەسانی جیاوازی لەخۆگرتبوو کە چوونەتە شوێنی جیاجیا، ئێمە ئەو ئەزموونە نین ، ئێمە ئەو پراکتیزەیە نین، ئێمە کۆمۆڵەی کۆمۆنیستین، ، کە ئەگەر بیانەوێت ببن، بەڕاستی هەن. ڕابگەیەنین ک□ ه□□□کانمان دەهێڵینەوە و با ئایندە دیاری بکات کە ئایندە چی دەڵێت لەسەر یەکڕیزی چەپەکان لە کوردستان. ڕەنگە لەگەڵ حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری و هەموو کەسێکی تر و هتد زۆرێک لە ناکۆکیەکان چارەسەر بکرێن. ڕەنگە هەزار و یەک ڕەخنەی ه□ب□□ت کە پێویستە بۆچوونی خۆی لەسەری بدات. لە هەر حاڵەتێکدا پێویستە خۆیان بە کۆمۆنیست ناوببەن و مشتومڕ لەسەر ناوەڕۆکی سیاسی و چینایەتی ناکۆکی خۆیان لەگەڵ بزووتنەوەی موهتەدی وەربگرن و هەوڵی بەدەستهێنانی هێز بدەن. ئەگەر ئەو دە کەسەی سەرەوە گەیشتنە ئەو ئەنجامەی کە ناکۆکیان لەگەڵ عەبدوڵڵا موهتەدی ئەوەندە قوڵ نییە، با بڕۆن. چونکە هەرچۆنێک بێت ئەوان دەسەڵاتی ئەو لایەنەن. لە ئەنجامدا ئەگەر چەپەکان لە کۆمەڵە لێم بپرسن چی بکەین؟ پێیان دەڵێم بڵێن کە ئەم ناوە بەم شێوەیە بەرگری لێ ناکرێ، با خۆمان بە حزبی کۆمۆنیست ناو ببەین و بە ئاشکرا ڕایبگەیەنین کە ئێمە لە حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری نزیکین و پێمان خۆشە لێیان نزیک بین. وە باس لە ڕاستی□کانی ڕابردووی هاوبەشمان بکە و ئەگەر جیاوازیمان لەگەڵیان هەبوو، با جیاوازیەکانمان بڵێین. ئه گه ڕ ئه م کاره نه که ن، خوارەوەی کۆمه ڵه له گه ڵ ئێمه دێن و سەره وه ی ئه وان ده چێته پاڵ موهتەدی. ئەمە شتێکە کە

سەد لەسەد ڕوودەدات. درەنگ یان زوو. ڕەنگە یەکێک یان دوو لەوانەی سەرەوە لەگەڵ مەهتەدی نەبێن، ڕەنگە هەندێکیان پاسیف بن و لەگەڵ کەسدا نەبێن، هەروەها ئەگەری ئەوە هەیە هەندێکیان بگەڕێنەوە و خۆیان بچنە ناو حزبی کۆمۆنیستی کرێکارییەوە. بەڵام بەڕای من ئەزموون دەتوانێت شتێکی تر بێت.

بۆ نابێ بنانەوێت هەموو کۆمەڵە بۆ ئەمەوە پەیوەست بن؟ بۆچی بوونی کۆمەڵەیەکی کۆمۆنیست باشە؟ من پێم وایە ئێستا بوونی کۆمەڵەیەکی کۆمۆنیت باشە، چونکە کۆمەڵە هێشتا مەقولەیە کە دەبێت لە کۆمەڵگای کوردستاندا چارەنوسی دیاری بکرێت. من لە ڕوانگەی مێژووییەوە هیچ گومانێکم لەم دیاردەیە نییە. ئەمە گروپێکین. تۆماری مەدەنی هەرچییەک لەسەر ئەم پرسە بڵێت، پەیوەستە بە خۆیەوە. ئەمە گروپی خۆمانین، حیزبی کۆمۆنیستی ئێرانمان پێکهێنا و پەیوەندیمان بەو حیزبەوە کرد. ئێمە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران بووین. لە هەمان کاتدا کە لە حیزبی کۆمۆنیستی ئێران جیا بووینەوە، گوتم ئەمە پاکتاوێکی ئەرێنییە. لەبری پاککردنەوەی نەرێنی، ئەمە پاککردنەوەی ئەرێنی دەکەین. گوتمان ناو و سەرپێکهاتن هی تۆیە، نەریت و هێز هی ئێمەیە. وتیان قبوڵمان کردووە و بە دوای کارەکانیاندا ڕۆیشتوون. بەڵام کەس باوەڕی نەدەکرد کە ئەوان. ڕەنگە زۆر کەس قبوڵیان کرد بێت کە کۆنگرەی یەکەم کۆمەڵەک کرێکاری زەحمەتکێشن. ئێمە ئەو گرووپە نەبووین و ئیدیعا ناکەم کە ئێمەش بووین. کۆمەڵە پێش ٥٧ ئێمە نەبووین و ئیدیعا ناکەم کە ئێمەش بووین. بەڵام سازمانی کوردستانی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران و تەنانەت کۆنگرەکانی پێشووی کە لەسەر ئەم هێڵە بووین ئێمەین، کەسایەتییەکانی لەبرەن، نەریتەکەی لەبرەدایە، بەرگرییە سەربەرزەکەی لەبرەدایە، هەستیاری بەرامبەر بە ناوەکەی لەبرەدایە و هەستیاری بەرامبەر بە ناوەکەی چارەنووسی لەبرەدایە. من پێم خۆش نییە کەسێک خاڵە جیاوازەکان ڕیز بکات بە ئۆردوگاکانیان، کوملەی لەسەر سنگی نووسیبێت. کومهلە مێژووی ژیانمانە. بە تایبەت کە چەمی عەلیزادە هێزیان پێدەبەخشێت. بۆ ئەو گروپەی کە دەیانەوێت قەڵبەستی کۆمەڵە ببەستن و فەرمان بکەن، “قسە بکەن!” هێز دەبەخشێت. ئێمە ڕێگە نادەین کەسێک بە ناوی کۆمەڵە ئەم کارە بکات. وە بوونی گروپێکی کۆمۆنیستی یارمەتیدەرمانە بۆ ئەوەی ڕێگە بەم کارە نەدەین. حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری ئێران خۆی سەربەخۆ لەم مۆر و واژۆیانە ناسنامەی خۆی بەدەستهێناوە و ئەگەر ئەم پرۆسەیە بە ماوەی ٨ مانگ یان ساڵێکی دیکە بەردەوام بێت، دوو جەمسەری ڕوون لە کوردستانی ئێراندا سەرهەڵدەدەن کە یەکێکیان ئێمەین. ئەم جەمسەرە تازە دروست بووە. پارێزگاری کوردستان تاڵە دەستی لە دەستی جەلال تاڵەبانی نەدا تا هێزەکانی ئیبراهیم

عەلیزادە نەچنە مەریوان. ئەو دەیویست نەچینە مەریوان. تا ئێستا ناڕەزایی دەرنەبڕیوە بەرامبەر بە ڕۆیشتنی ئەو تیپانە. ئەمە کێشەی بۆرژوازی لە کوردستانداین، ئەمە کێشەی کۆماری ئیسلامیین لە کوردستان، کێشەی ڕاستیشین لە کوردستان. وە بێگومان ئەمە فەرشەکانمان لە ئاوەکە دەکێشین. ئەگەر کۆمهلە ئەم شەڕە نەکات ئەمەش ئەم شەڕە دەکەین. ئەگەر بەم فالانکسیە نەشکێن ئەمەش دەشکێنین. ئەمە چارەنووس و کاری ئەمەیە. بەڵام گرنگە حزبێکی کۆمۆنیستی هەبێت کە ڕێگە نەدات بە هەمان شێوە بوختان بەم ناوە بکرێت، ئەم باسە بە کراوەیی بمێنێتەوە و با پێکهاتەی کوردستان حوکمێکی ڕاستەقینەی لەسەر بدات. لە کۆتاییدا حزبی شیوعی پەیوەندی بە هەر ئەزموونێکەوە دەکات کە حزبی شیوعی کرێکاری لە کوردستان دروستی دەکات. نازانم چەند کەسی ئەمڕۆی کۆمەڵە تێیدایە. لەوانەیە هیچ کام لە سەرکردەکانی تێیدا نەبن. بەڵام ئەگەر دەتەوێت، لە بەردەم ڕێکخراوی زەحمەتکێشان ڕێکخراوێک ڕێکبخە، و ئەگەر دەتەوێت بڵێیت من بەرگری لە ناوی حزبی کۆمۆنیستی ئێران دەکەم، و ئەگەر دەتەوێت بڵێیت ئەمە کۆمۆنیستین، ئەوا سەرقاڵی گەشەپێدانی… بناغەکانی بزووتنەوەکەمان. ئەوە هێز بە پارتی ئەمە دروست دەکەن. پێویستە ئەمە بزانیت و شانازی پێوە بکەیت.

ئەوەی کە ئەمە جارێک لەگەڵ ئەمانەدا چووین و دواتر ئازارمان چەشت، هۆکارێکی بەس نییە بۆ ئەوەی خۆمان لەم پرۆسەیە بەدوور بگرین. چی کێشەیەکی تێدایە؟ جاری پێشوو بۆ چاوی داخراو و بەبێ شیکردنەوەی بارودۆخی کۆمەڵایەتی-سیاسی کردت، باشە ئەمجارە چاوت بکەرەوە و ئەم ڕێزە هەڵبژێرە. ئەی جاری پێشوو چیمان کرد؟ ئەمە هەڵێکمان دانا و تۆ هەڵتبژاردن کرد. ئەگەر ئەمجارەش ئەو کارە بکەیت چ کێشەیەکی تێدایە؟ هەندێکیان دەتوانن ئەم کارە بکەن. من کێشەی کالیبەرم لەگەڵ ئەم ڕێکخراوەدا هەیە. کەسێک کە کالیبەری هەبێت دەتوانێت بچێت ئەم ڕێکخراوە لەم دۆخە دەربهێنێت و بیکاتە ڕێکخراوێکی دینامیکی کە ڕۆڵێکی ئەرێنی لە ژیانی چەپەکانی کوردستاندا دەگێڕێت. ئەگەر کەسێکی وا نەبێت بەڵای من نامێنن. پێم وایە ئەم ڕەوتە بەو شێوەیەی ئێستا نامێنێت. بە هەڵمەت ئەحمەدیان بەڵێ بەڵێ گۆقارەکە لەچاپ بدە، هیچ وەڵامێکی نییە. دەبێت ئاڵاکەت بەرز بکەیتەوە. وە ئەگەر لە ئاڵاکەت دەترسیت، یان ئەگەر ئاڵاکەت بەو شێوەیەی کە دەتەوێت، بەڵێ من هەم، بەڵام هەڵیناگرم چونکە ئەگەر هەڵیبکەم، خەڵک دەبینن کە من ئەم ئاڵایەم لە پەیوەندی لەگەڵ ئەو بزووتنەوە گەورەیەدا دەستکەوتووە لە دەرەوەی من، و نیگەرانم لەوەی کەسێک سەرنجمان بدات، تۆ ناگەیتە هیچ شوێنێک. لە

بزووتنەوەیەکی سیاسیدا، بە تایبەت لە قۆناغەکانی گێژاودا، دەبێت ئاڵا هەڵبکرێت، بەبێ دووفاقی، چونکە ناتەوێت کەسێک کە لەگەڵتان نەبێت لەگەڵت بێت. خراپترین شت بۆ سیاسەتمەدار ئەوەیە ئەوانەی لەگەڵی نین بیخەنە پاڵی. دەبێت شتێک بکەیت بۆ ئەوەی ئەوانەی لەگەڵتن لەگەڵت بێن. وە ئەگەر ئەوان نەیانەوێت بێڵن کەن بە ئەوەی مرۆق تێبگات کە دەبێت پەیوەندییان پێوە بکات یان نا، ئەوا ناگەنە هیچ شوێنێک. حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری دەبێ زۆر چالاکانە مامەڵە لەگەڵ ئەم بابەتەدا بکات.

بەڕای من ڕەوتی سازمانی زەحمەتکێشان ڕەوتێکی سیاسی ناتەندروستە.
بەرهەمە هەڵبژێردراوەکان – لاپەڕە ١٦٤٣ تا ١٦٦٢
دەقی نوسراوەی ئەم وتارە بۆ یەکەمجار لە “بەرهەمە هەڵبژێردراوەکان”دا، چاپکراوەکانی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری-حیکمەتیست، خوردادی ١٣٨٤ (٢٠٠٥)دا بڵاوکرایەوە.

تیول:

فەرهەنگی فارسی معین
(ناونیشان.] (أ.) بەخشینی زەوی و موڵک بە کەسێک لەلایەن پاشاوە، کە لە ڕێگەی باجدان لەسەر ئەو موڵکە داهات بۆ خۆی دابین دەکات.وەرگێڕ

hekmat.public-archive.net #3370fa.html

چەند سەرنجێک لەسەر کاردانەوەکانی قورئان سووتاندن!.. سەردار عەبدوڵا

حەمە

موقتەدا سەدر فتوای دا کە قورئان سوتاندن بە کارەکی تیرۆریستی بزانێ ، بەهۆی ئەم فتواشەوە لایەنگرانی هێرشیان کردە سەرباڵوێزخانەی سوید لە بەغدا و ئاگریان لە بەشێکی بەرداو ١٠ کەسیش لە هێزە ئەمنیەکان و لایەنگرانی سەدریش بریندار بوون .
موقتەدا سەدر دەیەوێ داهێنانی تازە بکات سوتاندنی پیرۆزیەکان وەک تیرۆری ئینسان بە یەک چاو چاولە بکا ئەمەش پێچەوانەی پەناسەیزانستیانەی تیرۆرو پیرۆزیەکانە .
سوتانی پیرۆزیەکان پەیوەندی بە ئازادی بیروڕاوە هەیە و تیرۆری ئینسان پەیوەندی بە تاوانەوە هەیە .
لە سوید سوتانی هەر پیرۆزیەک بە تاوان حساب ناکرێ بەڵام کوشتنی ئینسان تاوانە وسزای لەسەرە . بەسوتانی پیرۆزیەکان کۆمەڵێ کەسبەزارو خەمبار دەکرێن بەڵام هیچ کەس ژیان لەدەست نادات .
ئەوەی لە سوید قورئانی سووتاندووە لە یاسای ئەو ووڵاتە لای نەداوە بەڵام ئەوەی موقتەدا سەدر دەیڵێ نەک لەیاسای ووڵاتی سوید لایداوە بەڵکو لە یاسای حکومەتی عێراقیش لایداوە . هاندانی لایەنگرانی بە هێرش وتوندو تیژی لەسەر سەفارەتەکان بە یاسای عێراقیش تاوانە نەکبە یاسای نێودەوڵەتیش .
حکومەتی عێراقیش سەفیری خۆی لە سوید کشاندەوە و داوای لە ژنە سەفیری سویدیش کرد عێراق بەجێ بێڵێ، هەرێمی کوردستانیشنوێنەری خۆی لە سوید کێشایەوە.
لە کوردستانیش هەمان جۆر فتوای هێرش و توندو تیژی لە لایەن عەبدولەتیف سەلەفیەوە درا بە سەر کەنسوڵیەی سوید لە هەولێر(هەرچەندە ئەو ووتە سەفارەتی سوید لە هەولێر) بەڵام هەر زوو پەستەکەی سڕیەوە نەکا تووشی گێبەنەک بێت لە لای دەسەڵاتە دەستەکەی
.
ئەم جۆرە بەیارانە زۆر دواکەوتوون ناکرێ دەوڵەت وحکومەت بەکار بهێنرێ بۆ ئەم جۆرە کردەوانە چونکە ئەوە پەیوەندی بە تاکەوە هەیە نەکدەوڵەت و حکومەت و پەرلەمان . ئەگەر دەوڵەت لە عێراق و لە کوردستان لەدین جیابوایە وەک لە کۆمەڵگا ئەوروپیەکان و ڕۆژئاوییەکان هەرگیزبڕیاری لەم جۆرەیان نە ئەدا . بە ڕاستی ئەمانە ئەگەر ئەوەندەی سوتانی قورئانیان بە گرنگە ژیانی مرۆڤیان بە گرنگە؟ نەخێر
عێراق وکوردستان کراوەتە دۆزەخێک بە خەڵکەکەی بەهۆی دزی وگەندەڵی هەر ئەم دەسەڵاتدارا نەوە ، هەژاری و بێکاری و بێکارەبایی وبێئاوی

هەر ڕۆژ زیاتر دەبێ کەچی دەیانەوێ عاتیفەی ئەو خەڵکە بجوڵێنن و تا وازیان لێ بێین بۆ خۆیان زیاتر گەندەڵی ودزی بکەن ئەمە بەجمهوری ئیسلامی ئێرانیش هەمان شتە.

خاڵێکی تر شایانی باس کردنە ئەوەیە ، لەم ڕۆژانەدا میدیاکانی ئیسلامی سیاسی وسەلەفی زۆر گرنگیان دا بە بڵاو کردنەوەی ڤیدیۆیەککە کچێکی نیمچە ڕووت دژی قورئان سووتاندنەکەی دووەم جار ، کە اللە واکبر دەکات و جنێو بە قورئان سوتێنەرەکە دەدا وە ئافەرین وجزاک اللەی بۆ دەنێرن خۆ ئەگەر بهاتایە هەر ئەم کچە بەم جل وبەرگەوە پشتیوانی بکردایە لە قورئان سووتێنەرەکە هەزاران جنێوی وەکقەحبە وبەڕەڵای بۆ دەچوو لە بەرئەوەی جلی نیمچە ڕووتی لە بەر بوو ، ئەمە دوو ڕوویی ئەم ئیسلامیانەیە.

قورئان سووتاندن بە لای منەوە کارێکی باش نییە و هەرگیز پشتیوانی لە ناکەم و هانی کەس نادەم ئەم کارە بکا، بەڵام کەسێکی تر ئەیکات ئازادە. هەروەک چۆن پێم باش نییە مرۆڤ هاوڕەگەز باز بێت یا هەروەک چۆن پێم باش نییە مرۆڤ هەڵگری فڵان دین ولەگەڵ فلان بیروباوەڕوحیزب و ئایدیۆلۆجیا بێت، هەر ئاواش پێم باش نییە مرۆڤ ئەم کارە بکات ، بەڵام ئەمانە دەبێ ئازاد بن بۆ خۆیان ئەوەیان پێ باشە بەمن چی. من تەنها دەتوانم ڕەخنە بگرم لەمانە نەک سەرکوتیان بکەم و تیرۆریان بکەم .

مرۆڤەکان فرە ڕەنگن ناکرێ هەموو لەو ڕەنگە بن من پێم خۆشە . یاسادەستوری بەدەست هاتووی کۆمەڵگای مرۆڤایەتی ئەمڕۆ لە سەرئەمەدەبێ بنیات بنرێ کە مرۆڤەکان ئازادبن ، ئەمە دەسکەوتی خەباتی سەدان ساڵەی خەڵکی جیهانە . کە چی مەلاو بانگخوازەکاندەیانەوێ دەستورو یاسای ئەم وڵاتانە بگۆڕن و بیگێڕنەوە بۆ سەدەکانی ڕابووردوو. واتە دەیانەوێ ئەم دەسکەوتانە لە مرۆڤی ئەم وڵاتانەوەرگرنەوە.

کۆمەڵگای عێراق و کوردستان پێویستی بەدەسەڵاتێکی عەلمانی و ئازادیخواز هەیە کە ئازادی بیروڕای تێدا بێ و ئازادی دینداری وبێدینیتێدا بێت دەبێ ئەوەی مرۆڤایەتی تا ئێستا بەدەستی هێناوە لانی کەم ئەم کۆمەڵگایەی کورستان لێ ی بێ بەش نەبێ ، خەڵکی کوردستانێک شایەستەی ئەمەیە بەڵکو شایەستەی لەمەباشتریشە .

سەردار عەبدوڵا حەمە

٢٠٢٣/٧٢

شیعر/ خەڵک.. نەوزاد بەندی

خەڵک بۆیە ئەچنە سینەما ،
لەوێدا حەق سەردەکەوێ و
ناحەق ، ئەکەوێتە ژێر پێ ..
شۆڕشگێڕ ئەگاتە ئامانج ..
زاڵم ، سوک و ڕیسوا ئەبێ ..

* * *

خەڵک بۆیە زۆربەی بێزارن ،
چونکە ناتوانن بە ڕاستی ،
حەق سەرخەن و
ناحەقیش بدەنە دادگا ..
چونکە لە مردن ئەترسن ،
وا ئەزانن قەت بە جێی ناهێڵن
دنیا ..

* * *

خەڵک بۆیە بە کۆیلایەتیی ،
پیر ئەبن و
بە هەزار دەردەوە ئەمرن ..
چونکە ڕێگای شەهید بوونیان لە لا قورسە
یان ئەدرەسەکەی نازانن ..
توخوا حەیف نیە لێگەڕێی ، پیری و شێرپەنجە یەک بە یەک خانەکانت داڕزێنن ،
شەهیدبوونیش ڕەت کەیتەوە ،
کە سەربەرزی و ئارامیی هەتاهەتاییت بۆ ئەهێنن ؟
خۆش بە بەختی ئەوانەی
لە ڕێی حەقا ، خۆیان ڕزگار کرد لە دنیا ..
قوڕ بە سەر ژیانی کۆیلەیی ..
مردن لەبەر قاپیی زوڵما ..

* * *

خەڵک عەقڵی بەوە ناشکێ ،
ئەوانەی کەکۆمەڵگایان کرد بە دۆزەخ ،

تەنها ئەوانیشن مافی گەشتیان هەیە ..
دۆزەخ بۆ تۆ دروست ئەکەن ،
خۆیشیان لە ئەوروپا چەندین
شوێنی وەک بەهەشتیان هەیە ..

* * *

خەڵک ئاگایان لەوە نییە ، مردن ئەگەر هەرجۆرێ بێ ،
زۆر لە ژیانی ژێرچەپۆکیی دڵگیرترە ..
سەرۆکخێڵە کە کاتێ هاتە سەر کورسی ،
مردن زۆر لە ژیان خۆشترە ..

* * *

خەڵک بە ئاگان لەو ڕاستییەی ،
نە کۆیلایەتیی یەک چرکە ژیانیان درێژ ئەکاتەوە
نە مەردایەتیی یەک چرکە لە تەمەنیان وشک ئەکا ..
وەکو چۆن کاتی ئیمتیحان ،
کەس ناتوانێ زیا و کەمی کا ..

* * *

خەڵک نازانن سەرشۆڕیی ،
قەت لە یەک ئاستا ڕاناوەستێ ..
ئەبێ هەر زیاتر ڕیسوا بن ..
ئەبێ زیاتر ژێر پێڵاو و
بێ کەرامەت و
پیاوەتی و
بێ ئازادی و
بێ ماف ودین و
بێ خوا بن ..
ئەبێ هەموو پیرۆزییەک
بخەنە ژێر پێی ئاغاوە ..
ئەبێ چۆنی بوێ ، وا بن ..

* * *

خەڵک نازانن ،
ئەوانەی کە لە مێژوودا نەمر بوون ،
ئازا و ئازادەکان بوون و ..
هەرچی کۆیلە و سەرشۆڕیشە ،
دوای سەد جار مردن ، بزر بوون ..

* * *

خەڵک نازانن ،
شەهید بوون ئەوەندە خۆش و

بە ئازارە ..
بیانزانیایە ، ئەیانکەی بە هەرچییەک
کە هەیانە
لە زێڕ و سامان و پارە ..
خەڵک نازانن ،
ژیان و مەرگی ژێردەستەیی ،
چەند قورس و نەهامەتییە
بیانزانیایە یەک چرکەیش ،
ئازادی خۆیان نەدەفرۆشت
بەو تیکە نانە کاتییە ..

نەوزاد بەندی